

Hallituksen esitys eduskunnalle rehulaiksi sekä laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi rehulaki. Samalla nykyinen saman niminen laki kumottaisiin. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Uudella lailla rehulainsäädäntöön tehtäisiin EU-lainsäädännön ja kansallisten tarpeiden vaatimat muutokset. Säännöksiä yhdenmukaistetaan elintarvikeketjun muun lainsäädännön kanssa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Rehujen valmistusmäärät	5
2.2 Rehuvalvonta	6
2.2.1 Rehualan alkutuotannon toimijoiden valvonta.....	6
2.2.2 Kaupallisten rehualan toimijoiden valvonta.....	7
2.2.3 Rehuvalvonnan henkilöstöresurssit.....	9
2.3 Etämyynti.....	9
2.4 Harmaa talous	9
2.5 Pakkokeinot.....	10
2.6 EU:n lainsäädäntö	11
2.7 Euroopan unionin rehuja koskeva erityislainsäädäntö	13
2.7.1 Rehu- ja elintarvikehygieniä	13
2.7.2 Rehun markkinoille saattaminen ja käyttö	14
2.7.3 Tautien vastustaminen.....	14
2.7.4 Virallinen valvonta.....	16
2.7.5 Rehun lisäaineet	16
2.7.6 Haitalliset aineet ja tuotteet.....	17
2.7.7 Erityisravinnoksi tarkoitettu rehu.....	17
2.7.8 Lääkerehu.....	18
3 Tavoitteet	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	19
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	20
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	20
4.2.3 Ympäristövaikutukset	21
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	21
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	21
5.1 Vaihtoehdot.....	21
5.2 Rehulainsäädäntö eräissä muissa maissa	22
6 Lausuntopalaute.....	23
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	25
7.1 Rehulaki	25
7.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	58
7.3 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	58
8 Voimaantulo	58
9 Suhde muihin esityksiin.....	58
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	58
LAKIEHDOTUKSET	67
Rehulaki	67

HE 200/2020 vp

Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	91
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	92
LIITTEET	93
RINNAKKAISTEKSTIT	93
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	93
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	94

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Rehulainsäädännön tarkoituksena on osaltaan varmistaa, että eläinten ruokintaan käytettävät rehut eivät aiheuta vaaraa eläinten tai ihmisten terveydelle eikä ympäristölle. Rehut vaikuttavat elintarvikeketjun alkupäässä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sekä niistä saatujen tuotteiden turvallisuuteen ja laatuun. Lisäksi niillä on suuri merkitys kotieläintuottajien toimintaedellytyksiin, koska rehut ovat merkittävä tuotantopanos eläintuotannossa. Toimiva lainsäädäntö ja sen valvonta takaavat myös rehualan toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja yhtäläisen kilpailuaseman. Lainsäädännön tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että toimijat ottavat osaltaan vastuun rehujen turvallisuuden varmistamisesta ja muusta määräysten mukaisuudesta.

EU:n uusi valvonta-asetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta) (*valvonta-asetus*) annettiin keväällä 2017 ja sitä alettiin pääosin soveltaa 14.12.2019 alkaen. Uusi asetus synnytti muutostarpeita myös rehulainsäädäntöön. Osa muutoksista tehtiin rehulakiin muutoksella 1548/2019. Tuolloin vähemmän kiireelliset muutokset jätettiin tehtäväksi myöhemmässä vaiheessa. Erityisravinnoiksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelosta on aiemmin säädetty komission direktiivillä 2008/38/EY erityisravinnoiksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitusten luettelosta. Kyseisen direktiivin on kumonnut 4 päivänä maaliskuuta 2020 annettu komission asetus (EU) 2020/354 erityisravinnoiksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelosta ja direktiivin 2008/38/EY kumoamisesta (*erityisravintoasetus*). Asetuksen soveltaminen alkaa 25.12.2020.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoite 2 Elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous edellyttää jatkamaan edellisessä hallitusohjelmassa aloitettua sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista. Hallitusohjelman liite 4 koskee harmaata taloutta, jonka torjunta katsotaan tarpeelliseksi myös rehusektorilla. Kirjauksen pohjalta elintarvikeketjun kansallista lainsäädäntöä on uudistettu ja uudistetaan samanaikaisesti rehulain kanssa. Uudistukset liittyvät paitsi muun muassa yhdenmukaisiin valvontaviranomaisten käytäntöihin valvonta-asetuksen toimeenpanemiseksi, myös harmaan talouden torjuntaan. Uudella rehulailla pyritään toteuttamaan samoja muutoksia samalla pyrkien yhtenäiseen esitystapaan muun kansallisen lainsäädännön kanssa.

1.2 Valmistelu

Laki on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. Esiitysehdotuksen valmistelun aikana keväällä 2020 ei ollut mahdollista järjestää fyysisiä kuulemistilaisuuksia. Tästä johtuen toteutettiin kaksi verkkolähetystä. Jälkimmäisessä tilaisuudessa kommenttipuheenvuorot esittivät maataloustuottajien, rehuteollisuuden ja valvontaviranomaisen edustaja. Kuulijoilla oli reaaliaikainen kommentointimahdollisuus viestiseinäsovelluksen

avulla. Tallenteet verkkolähetyksistä on tallennettu maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulle. Lisäksi järjestettiin lausuntokierros.

2 Nykytila ja sen arviointi

Rehulaki (86/2008) tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2008. Se koskee rehuja, rehualan toimijoita sekä valvontaa kaikissa rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja käyttöön. Lain tarkoituksena on eläinten terveyden ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun turvaamiseksi varmistaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu, jäljitettävyyden sekä rehusta annettavien tietojen asianmukaisuus sekä pitää huolta korkealaatuisesta ja tasapuolisesta valvonnasta, joka on suunnitelmallista, oikein kohdennettua, tehokasta ja eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Lisäksi lain tarkoituksena on omalta osaltaan parantaa rehualan toimijoiden toimintaedellytyksiä selkeiden ja johdonmukaisten vaatimusten kautta.

Laissa säädetään muun muassa rehujen yleisistä laatu-, merkintä- ja pakkausvaatimuksista sekä rehualan toiminnanharjoittamista koskevista vaatimuksista esimerkiksi rekisteröitymistä ja tietojen kirjaamista koskien. Laissa säädetään myös valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä, laboratorioista sekä pakkokeinoista ja seuraamuksista. Lakia on muutettu yhdeksän kertaa kansallisten säädöstarpeiden ja EU-lainsäädännön muutosten takia. Lain rakenteen johdonmukaisuuden ylläpitämiseksi ja soveltamisen selkeyttämiseksi lain uudistaminen on tarpeellista ja ajankohtaista.

2.1 Rehujen valmistusmäärät

Ruokaviraston ennakkotietojen mukaan vuonna 2019 teollisia tuotantoeläinten rehuseoksia valmistettiin Suomessa yhteensä 1 426 milj. kg ja kokonaisvalmistusmäärä oli noin prosentin suurempi kuin vuonna 2018. Vaikka valmistus vieniin lisääntyikin lähes 48 %:lla, sen osuus oli edelleenkin vain noin 2 % kokonaisvalmistuksesta. Siipikarjan rehuseosten valmistusmäärissä useamman vuoden ajan jatkunut kasvu lähes pysähtyi ja vuonna 2019 määrä oli vajaa 0,5 % suurempi kuin vuonna 2018. Sikojen rehuseosten valmistusmäärä jatkoi edelleen laskuaan ja vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli lähes 7 %. Nautakarjalle tarkoitettujen rehuseosten valmistusmäärä kasvoi runsaat 3 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Näiden rehuseosten osuus kokonaisvalmistuksesta on lähes puolet määrän ollessa hieman alle 700 milj. kiloa.

Lemmikkieläimille tarkoitettuja ruokia valmistettiin vuonna 2019 ennakkollisen laskelman mukaan runsaat 12 milj. kg. Määrä oli noin 5 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Turkisrehusekoittamoissa valmistettiin rehua 338 milj. kg, joka on 3 % vähemmän kuin vuonna 2018. Kymmenvuotisjaksolla 2010-2019 turkisrehusekoittamoissa on valmistettu rehua keskimäärin 388 milj. kg vuodessa.

Viimeisimmät käytettävissä olevat tilastot rehujen tuonnista ovat vuodelta 2018, jolloin kasvipäisiä rehuaineita tuotiin EU-alueelta ja kolmansista maista yhteensä 656 milj. kg. Määrä oli 18 % suurempi kuin vuonna 2017. Eläinperäisiä rehuaineita tuotiin 41 milj. kg. Tämä tuontimäärä oli lähes neljänneksen suurempi kuin edellisenä vuonna. Muita rehuaineita, kuten kivennäisaineita tuotiin 59 milj. kg eli noin 15 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Rehun lisäaineita ja esiseoksia tuotiin vajaa 26 milj. kg, jossa oli lisäystä vuoteen 2017 verrattuna noin 13 %.

Vuonna 2018 muuntogeenisiä rehuja tuotiin sisämarkkinoilta 89,8 milj. kg ja oli edellisvuosien tapaan lähes kaikki soijarouhetta. Vuoteen 2017 verrattuna määrä oli vajaa 12 % pienempi.

2.2 Rehuvalvonta

Rehuvalvonnasta vastaavana viranomaisen toimii Ruokavirasto, joka suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallista rehuvalvontaa, sekä vastaa lainsäädännön valtakunnallisesta valvonnasta. Ruokaviraston lisäksi valvontatehtäviä hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, aluehallintovirastot sekä Tulli. Ruokavirasto voi lisäksi nimetä valtuutettuja tarkastajia suorittamaan erikseen määrättyjä valvontatehtäviä.

Rehuja ja rehualan toimijoita on voimassaolevan lain mukaan valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvonnan osalta rehulaissa viitataan Euroopan unionin rehulainsäädännössä ja mainituissa laissa asetettuihin vaatimuksiin. EU-lainsäädännössä korostetaan valvonnan suunnitelmallisuutta, avoimuutta ja tehokkuutta. Ruokavirastolla on velvollisuus laatia valtakunnallinen valvontasuunnitelma valvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava kaikkiin rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheisiin alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja käyttöön. Lisäksi Ruokavirasto laatii vuosittaisen valvontasuunnitelman rehuvalvonnan järjestämiseksi sekä raportoi rehuvalvonnan toteutumisesta.

2.2.1 Rehualan alkutuotannon toimijoiden valvonta

Maatiloilla tapahtuva rehujen valvonta on samalla sekä rehulainsäädännön että täydentävien ehtojen valvontaa maataloustukia hakeneilla maatiloilla. Maatilat valitaan valvontaan satunnaisesti tai kohdennetusti Ruokaviraston määrittelemien otantojen perusteella. Eläintilojen kohdennetussa otannassa huomioitiin vuonna 2019 tilan tuotantosunta, eläintuotannon monipuolisuus (tilat, joilla märehtijöiden lisäksi sikoja tai siipikarjaa), valvontatulokset sekä tilan koko. Kasvitilojen kohdennetussa otannassa huomioitiin rehukasvien viljely ja aikaisemmat laiminlyönnit. Rehualan alkutuotannon toimijoiden valvonta painottuu rehuhygieniaan ja kiellettyjen eläinvalkuaisen rehukäyttöön.

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) valvoivat vuonna 2019 yhteensä 514 tilaa, joista 347 oli kasvi- ja 167 eläintilaa (Taulukko 1). Otantoihin mukaan tulleita toiminnan lopettaneita tiloja ei valvottu eikä tiloja, jotka eivät hakeneet maataloustukia. Näitä kasvi- ja eläintiloja oli yhteensä 6 kpl. Lisäksi kahdella kasvitilautannassa olleella tilalla todettiin eläimiä (poroja). Näillä tiloilla valvottiin rehuhygienian lisäksi eläinvalkuaisen käyttö. ELY-keskusten tarkastajat valvoivat tilat Ruokaviraston laatiman suunnitelman ja ohjeistuksen mukaisesti. Tavoitteena oli valvoa vähintään 1 % tukia hakeneista maatiloista, mikä toteutui. Lisäksi ELY-keskukset tarkastivat neljä kalanviljelylaitosta eri puolilla Suomea. Tiloilta otettiin yhteensä 163 rehunäytettä, joista 29 oli tilaseoksia, 45 teollisia rehuseoksia, 49 viljoja tai valkuaisrehuja ja 37 karkearehuja.

Taulukko 1. Valvottujen maatilojen ja kielletyn eläinvalkuaisen tutkimiseksi otettujen rehunäytteiden määrä v. 2019.

	Tavoite	Toteutuma	Toteutunut %
Näytteet	167	163	98 %
Tilat	520	514	99 %

ELY-keskusten tarkastajat valvovat eläintiloilla ja kalanviljelylaitoksilla käsitellyn eläinvalkuaisen varastointia ja rehukäyttöä. Eläintiloilla tarkastetaan myös toimijan rekisteröitymistä edellyttävien maitotuotteiden rehukäyttö, rehuvarastojen tunnistusten merkinnät sekä kirjaavat havaitut tuhoeläimet ja niiden jäljet sekä käytetyn tuhoeläintorjunnan. Edellä mainitun lisäksi ELY-keskusten tarkastajat tarkastavat sekä eläin- että kasvitiloilla rehujen varastoinnin ja jäljittävyyden rehukirjanpidon. Lisäksi tarkastetaan, että rehut on hankittu rekisteröityneiltä toimijoilta ja että tila itse on rekisteröitynyt rehualan alkutuotannon toimijaksi. Vuonna 2019 ELY-keskusten tarkastajat ottivat maatiloilta 53 säilörehunäytettä kansallista seleeniseuranta varten, jossa yhtenä osana selvitetään lannoitteisiin lisätyn seleenin vaikutusta rehujen seleenipitoisuuksiin ja siten vaikutusta eläimistä saatavien elintarvikkeiden seleenipitoisuuteen.

Rekisteröityjä rehualan alkutuotannon toimijoita oli 31.12.2019 yhteensä 63 058, mikä on 223 toimijaa vähemmän kuin vuonna 2018. Rehualan alkutuotannon toimijoiden ilmoituksia uusista rekisteröinneistä, rekisteröintitietojen muutoksista ja rekisteröinnin lopetuksista tuli vuoden aikana Ruokavirastoon yhteensä 1 166 kpl. Näistä uusia rekisteröinti-ilmoituksia oli 392 kpl ja lopetusilmoituksia 215 kpl.

Ruokaviraston valtuuttamat tarkastajat ottivat seitsemältä eläintilalta rehunäytteitä tilan eläimissä todetun salmonellatartunnan lähteen selvittämiseksi vuonna 2019. Tiloilta otetuista näytteistä vain yhdessä näytteessä, tilan oma murskevilja, todettiin salmonellaa ja erälle edellytetyt toimenpiteet sisällytettiin kyseisen tilan saneeraussuunnitelmaan.

2.2.2 Kaupallisten rehualan toimijoiden valvonta

Ruokavirasto valvoo kaupallisia rehualan toimijoita tarkastuskäynnein riskin kokonaisarviointiin perustuvan suunnitelman mukaisesti. Riskipisteytys on toteutettu Elmo -tiedonhallintajärjestelmässä. Riskipisteytyksen lähtötietoja ovat tuotantomäärät rehutyypeittäin, kalajauhon käyttö valmistuksessa, lääkerhujen valmistus, maitopohjaisten sivutuotteiden valmistus ja jakelu, rehuhygieniasetuksen mukainen hyväksyntä, edellisestä tarkastuksesta kulunut aika ja todetut puutteet sekä rehualan toimijan hyväksyntähakemukset. Tarkastettavien toimijoiden valinnassa on huomioitu ilmoitukset omavalvonnan salmonellalöydöksistä.

Ruokavirasto kiinnitti vuonna 2019 rehutehtaiden tarkastuksissa erityistä huomiota HACCP-järjestelmiin sekä laadunvarmistusnäytteenottoon salmonellan ja haitallisten aineiden toteuttamiseksi. Laitostarkastusten yhteydessä tarkastettiin myös kokkidiostaatti- ja lääkejäämien hallintaa, muuntogeenisten ja tavanomaisen rehujen erillään pitoa ja kalajauhollisten rehujen erillään pitämistä märehtijän rehuista.

Taulukko 2 sisältää eri rehutoimialasektoreille suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset vuonna 2019. Toimintojen mukaan raportoidut tarkastukset menevät osittain päällekkäin. Esimerkiksi joidenkin rehujen valmistajien tarkastusten yhteydessä katsottiin myös hyväksynnän alainen rehun lisäaineiden tuonti. Taulukossa mainittujen hyväksytyjen tuojien ja välittäjien lisäksi tarkastettiin kuusi toimijaa, jotka harjoittavat rehujen tuontia, sisämarkkinatuontia tai välitystä. Kaikista tarkastuksista yhdeksän kohdistui aikaisemmin tarkastamattomiin toimijoihin.

Rehuhygieniasetuksen mukaisia laitostarkastuksia tehtiin 67 kpl vuonna 2019. Määrä sisälsi neljä hyväksymistarkastusta.

Suunnitelman mukaisia näytteenottotavoitteita on vähennetty vuosi vuodelta, koska näytteiden analysoinnissa on otettu käyttöön multimenetelmiä ja näytteiden avulla tapahtuva valvonta on tehostunut. Näytteenottotavoitteet toteutuivat vuonna 2019 pääosin kaikissa valvontalinjoissa.

Kolmansista maista ja sisämarkkinoilta tuotujen valkuaisrehujen salmonellakäsittelyjä sekä niihin liittyvää näytteenottoa oli huomattavasti edellisvuotta enemmän. Lisäksi rehuista tutkittiin muuntogeenistä ainesta suunniteltua enemmän. Myös vientivalvonnan tehtäviin panostettiin vuonna 2019 ja kaikki suunnitellut vientitarkastukset toteutuivat.

Taulukko 2. Rehualan toimijat eri sektoreilla; suunnitellut ja suoritettut Ruokaviraston tarkastukset vuonna 2019.

Tarkastuskohde/toiminta	Toimijoiden määrä	Tarkastukset suunnitelma	Tarkastukset toteuma	%
Rehujen (rehuaineet, rehuseokset, lisäaineet, esiseokset) valmistus	535	50	48	96
Varastointi päätoimintona	105	8	6	75
Tuotantoeläinten rehujen vähittäiskauppa (ELYjen suorittamat tarkastukset)	714	30	31	103
Tarkastuskohde/toimija				
Euraasian talousliiton vientivalvontajärjestelmään kuuluvat laitokset	17	7	9	<100
Hyväksytyt rehun lisäaineiden tuottajat ja / tai välittäjät	38	13	11	84
Kuljetusliikkeet, joiden toiminta edellyttää hyväksyntää (2020 alkaen ei vaadi enää hyväksyntää)	37	1	4	<100
Kuljetuskalusto (valtuutettujen tarkastajien suorittamat tarkastukset) (toimijoiden määrä = rekisteröityneiden kuljetusliikkeiden määrä)	745	55*	34	62
Maitoalan laitokset	33	5	4	83
Turkiseläimille rehua valmistavat rehusekoittamot	13	9	9	100
Keräyskeskukset, teurastamojen yhteydessä**	14	-	-	-
Keräyskeskukset, erilliset***	5	-	-	-
Käsittelylaitokset (luokan 2 ja 3 rehuaineita tuottavat laitokset)	13	5	5	100
Lemmikkieläinten ruokia valmistavat laitokset	32	12	11	92
Yhteensä	2 301	193	172	91

* irtorehuihin kohdistuvat tarkastukset

** Ruokaviraston tarkastuseläinlääkäreiden valvonnassa, valvonta tehdään Oiva-ohjeistuksen mukaisesti

*** kunnaneläinlääkäreiden valvonnassa.

2.2.3 Rehuvalvonnan henkilöstöresurssit

Ruokaviraston kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikön (KETU) rehujaostossa oli käytävissä rehuvalvontaan yhteensä n. 10 htv:tta vuonna 2019. Valtuutettujen tarkastajien resursseja arvioidaan käytetyn n. 5 htv:tta näytteenottotehtäviin ja n. 1,2 htv:tta laitostarkastuksiin sisältäen luomun ja kuljetuskaluston tarkastukset. ELY-keskusten tarkastajien resursseja käytettiin yhteensä n. 2,2 htv rehujen markkina- ja vähittäiskaupan sekä maatilojen valvontatarkastuksissa.

2.3 Etämyynti

Rehualan toimintaympäristössä on tapahtunut muutoksia. Etämyyntivälineiden, varsinkin verkkokauppojen yleisyys elintarvikeketjussa on lisääntynyt voimakkaasti 2000-luvulla. Etämyyntiin sovelletaan samoja rehulainsäädännön vaatimuksia kuin muuhunkin rehualan kaupankäyntiin. Kaikissa tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa toimivien elintarvike- ja rehualan toimijoiden on vastuullaan olevissa toiminnoissa huolehdittava siitä, että elintarvikkeet tai rehut täyttävät niiden toiminnan kannalta asiaankuuluvat lainsäädännön vaatimukset. Samoin etämyyjän on huolehdittava, että etämyynnissä olevista tuotteista annetaan riittävästi oikeaa tietoa ostopäätöksen tekemiseen.

Etämyynnin valvonnassa on kuitenkin haasteita, ja se on myös otollista alaa mahdolliselle petokselliselle toiminnalle. Valvonnan haasteisiin on haettu ratkaisuja valvonta-asetuksessa, jonka 36 artiklassa on säädetty näytteenotosta etämyynnissä. Viranomaisen olisi voitava hankkia valvontaa varten tunnistautumatta näytteitä, jotka voidaan analysoida ja testata tai joiden säännöstenmukaisuus voidaan todentaa. Valvonta-asetuksen 138 artiklassa on säädetty viranomaisen toteuttamista toimista, joihin tulee ryhtyä, jos toimija ei noudata säännöksiä. Yhtenä toimena mainitaan määräyksen antaminen toimijan hallinnoimien tai käyttämien internetsivujen sulkemiseksi tarvittavan pituiseksi ajaksi.

2.4 Harmaa talous

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 1 §:n mukaan selvitysyksikön tehtävänä on tuottaa ja jakaa tietoa harmaasta taloudesta sekä sen torjunnasta. Lain 6 §:n mukaan selvitysyksikön tehtävänä on lisäksi tehdä laissa mainittujen viranomaistehtävien tueksi pyynnöstä velvoitteidenhoitoselvityksiä organisaatioista ja organisaatiohenkilöistä. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa pääasiassa salassa pidettäviin viranomaistietoihin perustuva kokonaiskuva selvityksen kohteena olevasta organisaatiosta tai organisaatiohenkilöstä ja tukea sitä pyytävän viranomaisen tehtävää helpottamalla ja tehostamalla tehtävään liittyvää tiedonhankintaa ja samalla tukea harmaan talouden torjuntaa lisäämällä asiaa käsittelevän viranomaisen tietoa siitä, miten organisaatio tai siihen liittyvä organisaatiohenkilö on hoitanut lakisääteiset velvoitteensa.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 5 §:n 4 momentin mukaan velvoitteidenhoitoselvityksessä kuvataan organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvän organisaation ja organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa sitä pyytäneelle viranomaiselle kokonaiskuva siitä, millaista taloudellista toimintaa kohde harjoittaa ja miten se on hoitanut tästä toiminnastaan aiheutuvat julkisoikeudelliset velvoitteensa. Lisäksi velvoitteidenhoitoselvityksestä selviää, mikä on kohteen kyky hoitaa velvoitteensa ja mihin muihin organisaatioihin ja organisaatiohenkilöihin kohde on vastuuaseman tai omistuksen kautta kytkeytynyt.

Velvoitteidenhoitoselvityksen tietosisältö muodostuu pääosin viranomaisrekistereissä olevasta, salassa pidettäväksi määritellystä tiedosta. Velvoitteidenhoitoselvityksen tietosisältö määräytyy Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan sen perusteella, mikä on selvitystä pyytävän viranomaisen oikeus saada salassa pidettävää tietoa kyseiseen käytötarkoitukseen. Velvoitteidenhoitoselvitys ei siis laajenna sitä pyytävän viranomaisen tiedonsaantioikeuksia, vaan se laaditaan viranomaiselle muualla laissa määriteltujen tehtävien ja niihin liittyvien tiedonsaantioikeuksien perusteella.

Velvoitteidenhoitoselvityksen etuna perinteiseen tapauskohtaiseen tai joukkotietoihin perustuvaan tietojenvaihtoon nähden on sen tarkasti etukäteen sovittu sisältö ja tietojen esittämistapa, ajantasaiset tiedot sekä hankkimisen nopeus. Velvoitteidenhoitoselvitys on tietotuote, joka on tarkoitettu kokonaiskuvan luomiseen organisaatiosta tai organisaatiohenkilöstä. Harmaan talouden selvitysyksiköllä on käytössä tietojärjestelmä (Selvitystietojärjestelmä STJ), joka mahdollistaa ajantasaisten tietojen nopean hankkimisen eri viranomaisilta. Järjestelmän avulla tietojen hankkiminen ja luovuttaminen tietoja tarvitsevalle viranomaiselle käy nopeasti ja valvotusti ja tiedot voidaan toimittaa vakioiduin sisällöin ja vakioiduissa muodoissa. Velvoitteidenhoitoselvityksen sisältö ei ole, toisin kun perinteinen tietojenvaihto, sidottu tietoja pyytävän tai luovutettavan virkamiehen tietoihin pyydettävien ja luovutettavien tietojen sisällöstä. Selvitysyksikkö tarjoaa lisäksi palvelua tietosisällön ymmärtämiseksi.

Selvitysyksikköä koskevan lain 6 §:ssä on tyhjentävästi lueteltu ne käyttötarkoitukset, joihin velvoitteidenhoitoselvitys voidaan laatia. Tällä hetkellä lainsäädäntö ei mahdollista velvoitteidenhoitoselvitysten laatimista tukemaan rehuvalvonnan prosesseja.

Kansainvälisten tutkimusten ja muista jäsenvaltioista saatujen käytännön kokemusten perusteella tiedetään, että elintarvikeketju on erityisen altis petokselliselle toiminnalle: kiinnijäämisen riski on pieni, voitot ovat usein suuria ja tuomittavat rangaistukset tehdyistä rikoksista ovat usein vaatimattomia. Rehuala on osa elintarvikeketjua ja samalla tavalla otollista maaperää petokselliselle toiminnalle. Elintarvikeketjun petoksia tutkittaessa on tärkeää pystyä selvittämään koko tuotantoketju pellolta pöytään. Elintarvikeketjun petosten torjunta ja tutkinta on haasteellista ja valvontaviranomaisten fokus on perinteisesti ollut elintarviketurvallisuudessa. Elintarvikeketosten määrä kuitenkin kasvaa ja myös Suomessa havaitaan petoksellista toimintaa. Tyyppillisiä petoksen kohteita ovat alkuperämerkinnät, päiväysmerkinnät ja tuotteen ilmoitetusta poikkeava sisältö. Petoksissa tuotteen ja sen raaka-aineiden jäljitettävyyden keskeistä. Petosten torjumisen tehostamiseksi on tiivistetty viranomaisten välistä yhteistyötä valvontaviranomaisten, poliisin talousrikostutkijoiden, syyttäjävirston syyttäjien, verottajan sekä Tullin talousrikostutkijoiden kesken. Lisäksi verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö ohjaa 20 viranomaisen yhteistyötä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi. Tehostuneen viranomaisyhteistyön myötä rikosjuttuja on saatu vireille poliisilaitoksilla eri puolilla Suomea entistä enemmän. Myös elintarvikealan toimijat ovat etujärjestöjensä kautta ilmaisseet selkeästi halunsa olla mukana petosten vastaisessa työssä. Lisääntyneestä yhteistyöstä ja toimialan tuesta huolimatta elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaan panostaminen on lähivuosien haaste koko viranomaisketjulle.

2.5 Pakkokeinot

Unionilainsäädäntö edellyttää, että määräysten vastaiseen toimintaan kohdistetaan tarkoituksenmukaisia hallinnollisia pakkokeinoja ja rikosoikeudellisia seuraamuksia. Rehulaissa on eriasteisia hallinnollisia pakkokeinoja sekä rangaistussäännös nimikkeelle rehulakirikkomus. Lievempien pakkokeinojen osalta valvontaviranomaiselle on jätetty harkintavaltaa pakkokeinon soveltamisen osalta. Viime aikoina useilla lainsäädännön sektoreilla on otettu käyttöön ran-

gaistussäännöstä lievempiä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia. Muun muassa siemenlakiin (600/2019), kasvinterveyslakiin (1110/2019) ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettuun lakiin (1277/2019) on otettu, ja muun muassa elintarvikelakiin ollaan säätämässä säännöstä hallinnollisesta seuraamusmaksusta. Hallinnollinen seuraamus on asiallisesti rinnastettavissa rikosoikeudelliseen rangaistukseen ja joka määrätään lain rikkomisesta hallintoviranomaisen toimesta.

2.6 EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin rehulainsäädäntö on vaikuttanut keskeisesti Suomen kansalliseen rehulainsäädäntöön. EU:n rehu- ja elintarvikelainsäädäntöä uudistettiin 2000-luvun alussa laajasti kattamaan koko elintarvikeketjun aina alkutuotannosta kuluttajalle asti. Uudistuksessa periaatteeksi otettiin, että elintarviketurvallisuuteen liittyvien toimien tulee olla tieteellisesti perusteltavissa ja päätöksen teon avointa, johdonmukaista ja vaikuttavaa.

Keskeisin rehuja koskeva EU-säädös on elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002 (*yleinen elintarvikeasetus*). Asetuksella vahvistetaan elintarvikkeita ja rehuja koskevat yleiset määritelmät ja periaatteet, jotka muodostavat pohjan elintarviketurvallisuutta koskeville toimenpiteille EU-tasolla ja jäsenvaltioissa. Elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamiseksi on tarpeen käsitellä koko elintarvikeketjua, mukaan lukien alkutuotanto ja rehut, yhdenmukaisella tavalla. Asetuksella luodaan myös yleiset puitteet niille alueille, jolla ei ole voimassa erityislainsäädäntöä. Asetuksella perustettiin Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA, joka tuottaa riippumattonta tieteellistä tietoa EU-lainsäädännön ja politiikkojen tarpeisiin kaikilla aloilla, joilla on välitön tai välillinen vaikutus elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuuteen. EFSA huolehtii myös riskiviestinnästä.

Osana komission horisontaalista arviointiohjelmaa (Refit) on selvitetty, onko yleinen elintarvikeasetus edelleen tarkoitukseensa soveltuva sekä ovatko tavoitteiden saavuttamiseksi osoitetut keinot toimivia. Asetuksen ydintavoitteiden eli kuluttajan terveyden suojelun ja sisämarkkinoiden toimivuuden katsottiin saavutetun varsin hyvin. Tieteellisen riskinarvioinnin katsottiin parantuneen, vaikkakin läpinäkyvyydessä nähtiin edelleen kehittämisen varaa. Riskiviestintää ei pidetty aina riittävän vaikuttavana. Elintarvikeketjuun sovellettavan EU:n riskinarvioinnin avoimuudesta ja kestävyyydestä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 ja kahdeksan sektorikohtaisen säädöksen muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1381 aletaan pääosin soveltaa 27.3.2021. Säädetyillä muutoksilla tehostetaan EU:n riskinarvioinnin avoimuutta ja korostetaan tieteellisten tutkimusten riippumattomuutta. EFSA:n hallintoon liittyvillä muutoksilla vahvistetaan EFSA:n riskinarviointityön legitimitettä ja julkista luottamusta EFSA:n työhön. Asetuksella vahvistetaan jäsenvaltioiden roolia EU:n tieteellisessä riskinarvioinnissa.

Rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004 korvattiin uudella valvonta-asetuksella. Asetusta (EU) 2017/625 alettiin pääosin soveltaa 14.12.2019 alkaen. Valvonta-asetuksella yhtenäistettiin maatalous-elintarvikeketjun valvontaa. Asetuksen soveltamisala on laajempi kuin aiemman valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 siten, että soveltamisalaan kuuluvat lähes kaikki elintarvikeketjuun liittyvät alat. Asetuksen mukaan virallisen valvonnan tulee olla riskiperusteista, säännöllistä ja vaikuttavaa ja sitä tulee suorittaa tuotannon kaikissa vaiheissa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Virallisessa valvonnassa on otettava huomioon toimijoiden oman valvonnan luotettavuus ja tulokset sekä tarvittaessa yksityiset laadunvarmistusjärjestelmät. Lisäksi on otettava

huomioon tiedot, jotka viittaavat siihen, että kuluttajia ollaan todennäköisesti johtamassa harhaan. Valvonnan tulee olla suunnitelmallista, siitä tulee raportoida ja sen tulee olla läpinäkyvää.

Valvonta-asetuksessa tehtävät on jaettu viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin. Virallinen valvonta on lähinnä vaatimustenmukaisuuden todentamista ja muu virallinen toimi esimerkiksi eläintautien seurantaan ja torjuntaan liittyviä toimenpiteitä. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden viranomaisten suorittamasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, viranomaisten pätevydestä sekä vaatimuksesta kouluttaa ja auditoida viranomaisia. Asetuksessa säädetään aiempaa yksityiskohtaisemmin virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien siirtämisestä viranomaisilta muille tahoille. Valvonta-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien riittävä rahoitus.

Asetuksessa vahvistetaan yleiset periaatteet valvonnan täytäntöönpanotoimille ja seuraamuksille. Määräysten noudattamatta jättämiseen liittyvien toimien esimerkinomaista luetteloa on laajennettu. Viranomaisten on mahdollista muun muassa antaa määräys toimijan omavalvonnan tiheyden lisäämisestä tai toimijan internetsivustojen sulkemisesta tarvittavaksi ajaksi. Asetuksessa vahvistetaan myös petoksellisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla tehtyihin sääntöjen rikkomiseen sovellettavia taloudellisia seuraamuksia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asetuksen mukaisista määräysten rikkomisista ilmoittamiseen on käytettävissä asianmukaisia järjestelyjä, ja että ilmoituksen tehneitä henkilöitä suojellaan vastatoimilta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1829/2003 muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista (*gm elintarvike- ja rehuasetus*) sovelletaan elintarvikkeena tai rehuna käytettäviin muuntogeenisiin organismeihin (gmo), sellaisiin muuntogeenisiin elintarvikkeisiin ja rehuihin, jotka sisältävät geneettisesti muunnettuja organismeja tai koostuvat niistä tai jotka on valmistettu geneettisesti muunnetuista organismeista. Asetuksen tarkoituksena on varmistaa ihmisten ja eläinten terveyden sekä ympäristön ja kuluttajien etujen korkean tason suojele muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen osalta. Samalla on tarkoitus taata sisämarkkinoiden tehokas toiminta. Asetuksessa säädetään muuntogeenisiä rehuja koskevasta menettelystä. Lisäksi säädetään yhteisestä hyväksymismenettelystä silloin, kun muuntogeenistä tuotetta käytetään sekä elintarvikkeena että rehuna. Hyväksyntä muuntogeeniselle elintarvikkeelle tai rehulle myönnetään avoimella ja keskitetyllä menettelyllä EFSA:n tieteellisen riskinarvioinnin perusteella edellyttäen, että hyväksyntäkriteerit täyttyvät. Hyväksyntä annetaan kymmeneksi vuodeksi ja tuote voidaan edelleen hyväksyä uudelleen kymmenen vuoden kausiksi. Hyväksytyt tuotteet kirjataan muuntogeenisten elintarvikkeiden ja rehujen rekisteriin, johon merkitään myös tiedot tuotteesta, tuotteen turvallisuuden osoittaneista tutkimuksista ja analyysimenetelmistä. Kun hyväksyntä on annettu, on hyväksynnän haltijan varmistettava, että elintarvikkeen tai rehun toimittamiselle tai käytölle mahdollisesti asetettuja ehtoja tai rajoituksia noudatetaan. Asetuksessa asetetaan muuntogeenisille elintarvikkeille ja rehuille tiettyjä yleisvaatimuksia. Asetuksen mukaan tuote ei saa aiheuttaa haittaa ihmisten tai eläinten terveydelle eikä ympäristölle. Tuote ei myöskään saa johtaa kuluttajaa tai käyttäjää harhaan. Tuote ei saa poiketa vastaavasta elintarvikkeesta tai rehusta siten, että sen tavanomainen käyttö aiheuttaisi ravitsemuksellista haittaa ihmiselle tai eläimelle. Rehu ei saa tuottaa haittaa kuluttajalle huonontamalla eläintuotannon tuotteiden tunnusomaisia ominaisuuksia. Lisäksi asetuksella säädetään gmo:sta valmistettuja elintarvikkeita ja rehuja koskevasta merkintäpakosta. Käytännön syistä asetuksella asetetaan kuitenkin 0,9 prosentin raja-arvo tahattomalle muuntogeenisen aineksen esiintymiselle, jolloin merkintävaatimuksia ei sovelleta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1830/2003 muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta sovelletaan gmo:sta koostuviin tai niitä sisältäviin tuotteisiin, gmo:sta valmistettuihin elintarvikkeisiin ja

niiden ainesosiin sekä gmo:sta valmistettuihin rehuihin. Gmo:sta valmistetulla tuotteella tarkoitetaan asetuksessa tuotetta, joka on kokonaan tai osittain johdettu gmo:sta, mutta joka ei sisällä gmo:ja eikä koostu niistä. Jäljitettävyydellä tarkoitetaan mahdollisuutta jäljittää gmo:t ja gmo:sta valmistetut elintarvikkeet ja rehut kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Jäljitettävyyssjärjestelmän avulla helpotetaan muuntogeenisten tuotteiden vetämistä pois markkinoilta silloin, jos niiden todetaan aiheuttavan haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle. Lisäksi jäljitettävyyssjärjestelmä helpottaa ihmisten terveyteen tai ympäristöön mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten kohdennettua seuranta- ja valvontaa tarpeen vaatiessa sekä muuntogeenisten tuotteiden merkinnöissä esitettyjen väittämien valvontaa ja todentamista. Asetus asettaa toimijoille useita vaatimuksia. Toimijoilla on oltava käytössään järjestelmät ja menettelyt, joiden avulla voidaan selvittää, kenen käyttöön tuotteet saatetaan ja keneltä ne saadaan käyttöön. Toimijoiden on toimitettava tuotteen vastaanottajalle asetuksessa määritellyt tuotteen tunnistetiedot tuotteen sisältämien yksittäisten gmo:n osalta sekä tieto siitä, onko elintarvike tai rehu valmistettu gmo:sta. Toimijoiden, tuotteen loppukäyttäjää lukuun ottamatta, on säilytettävä tiedot viiden vuoden ajan ja annettava ne toimivaltaisten viranomaisten käyttöön näiden pyynnöstä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) n:o 1946/2003 muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista tavoitteena on ennalta varautumisen periaatteen mukaisesti ja rajoittamatta direktiivin 2001/18/EY säännöksiä soveltamista perustaa yhteinen ilmoitus- ja tietojärjestelmä sellaisten muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittäviä siirtoja varten, joilla voi olla haitallisia vaikutuksia biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja kestäväan käyttöön, ottaen huomioon myös riskit ihmisten terveydelle. Edelleen tavoitteena on varmistaa Cartagena bioturvallisuuspöytäkirjan määräysten täytäntöön-pano yhteisön puolesta. Asetuksen mukaisesti viejä huolehtii kirjallisen ilmoituksen tekemisestä tuonnin kohteena olevan osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ennen ensimmäistä tarkoituksellisesti ympäristöön levitettäväksi tarkoitettua gmo:n tarkoituksellista valtioiden rajat ylittävää siirtoa. Pääsääntönä on, että mitään ensimmäistä tarkoituksellista valtioiden rajat ylittävää siirtoa ei saa tehdä ilman tuonnin kohteena olevan osapuolen etukäteistä ja nimenomaista suostumusta. Jos kysessä on gmo, joka on tarkoitettu käytettäväksi suoraan elintarvikkeena, rehuna tai jalostukseen, komissio tekee ilmoituksen bioturvallisuuden tiedonvälitysjärjestelmään.

2.7 Euroopan unionin rehuja koskeva erityislainsäädäntö

2.7.1 Rehu- ja elintarvikehygieniä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 183/2005 rehuhygieniä koskevista vaatimuksista (*rehuhygienia-asetus*) sisältää yleiset säännökset rehuhygieniasta, jäljitettävyydestä sekä toimijoiden rekisteröinnistä ja hyväksymisestä. Periaate, jonka mukaan vastuu lainsäädännön noudattamisesta kuuluu alan toimijoille, koskee koko rehuketjua, sillä rehuhygienia-asetuksen soveltamisala koskee myös alkutuotantoa ja myös muita kuin elintarviketuotantoeläimiä. Asetusta ei kuitenkaan sovelleta sellaisiin toimijoihin ja tiloihin, joilla tuotettu rehu käytetään tilan omien eläinten ruokintaan ja näistä eläimistä saadut elintarvikkeet käytetään kokonaan omalla tilalla. Kaikkia rehualan toimijoita koskevaa rekisteröintiä vaaditaan rehujen täydellisen jäljitettävyyden saavuttamiseksi. Lisäksi asetuksessa edellytetään, että muiden kuin alkutuotannossa toimivien rehualan toimijoiden on noudatettava HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) -järjestelmän periaatteita. Tietyissä tapauksissa toimijoilta edellytetään hyväksyntämenettelyä. Toimivaltainen viranomainen voi hyväksyä laitoksen paikan päällä tehdyn tarkastuksen perusteella. Rehuntuotannon ja ruokinnan turvallisuuden parantamiseksi asetuksessa suositellaan hyvän hygieniakäytännön ohjeistojen laatimista koko rehusektorille alkutuotanto mukaan lukien. Ohjeistoja laativat rehualan toimijat. Suomessa Ruokavirasto vastaa kansallisten ohjeiden arvioinnista.

Elintarvikehygieniasta säädetään elintarvikehygieniasta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 852/2004. Asetus sisältää yleiset elintarvikehygieniasta koskevat vaatimukset kaikille elintarvikealan toimijoille alkutuotannosta vähittäismyyntiin. Asetus sisältää elintarvikkeiden valmistuksen prosessihallinnan eli HACCP:n perusvaatimukset, jotka on kirjattu Codex Alimentariuksen kansainvälisten hygieniaperiaatteiden mukaisesti seitsemänä periaatteena. Periaatteen soveltamisessa on joustavuutta pienten toimijoiden kohdalla. Asetuksessa edellytetään kaikkien elintarvikealan toimijoiden rekisteröintiä. Tietty eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät elintarvikehuoneistot sekä sellaiset alkutuotantopaikat, joissa harjoitetaan itujen alkutuotantoa, on hyväksyttävä ennen toiminnan aloittamista. Asetuksessa säädetään yleisistä hygieniavaatimuksista alkutuotannolle, elintarvikehuoneistoille ja elintarviketoiminnalle. Lisäksi asetuksessa säädetään kansallisista ja EU-tason hyvän käytännön ohjeista. Tietty pienimuotoiset toiminnot voidaan rajata asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, mutta tällaista toiminnoista on annettava kansallisia sääntöjä. Lisäksi tietyistä asetuksen vaatimuksista voidaan myöntää mukautuksia elintarvikehuoneistojen rakenteiden osalta sekä perinteisten tuotantomenetelmien tai maatieteellisten haittojen perusteella. Kansalliset säännöt ja mukautukset edellyttävät komission ja muiden jäsenvaltioiden määränemmistön suostumusta.

2.7.2 Rehun markkinoille saattaminen ja käyttö

Rehun markkinoille saattamisesta ja käytöstä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1831/2003 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 79/373/ETY, komission direktiivin 80/511/ETY, neuvoston direktiivien 82/471/ETY, 83/228/ETY, 93/74/ETY, 93/113/EY ja 96/25/EY ja komission päätöksen 2004/217/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 767/2009 (*markkinoille saattamista ja käyttöä koskeva asetus*), on viimeisin laajoista, vuonna 2000 komission julkaiseman elintarvikkeiden turvallisuutta käsittelevän valkoisen kirjan 16:sta rehuja koskevasta säädösehdotuksesta. Asetuksen tavoitteena on yleisessä elintarvikeasetuksessa vahvistettujen yleisten periaatteiden mukaisesti yhdenmukaistaa rehun markkinoille saattamisen ja käytön edellytykset rehuturvallisuuden ja sitä kautta myös kansanterveyden suojelun korkean tason varmistamiseksi sekä riittävien tietojen antamiseksi käyttäjille ja kuluttajille ja sisämarkkinoiden tehokkaan toiminnan lujittamiseksi. Asetuksessa vahvistetaan rehun markkinoille saattamista ja käyttöä koskevat yhteisön säännöt sekä elintarviketuotantoeläimille että muille kuin elintarviketuotantoeläimille, mukaan lukien merkintöjä, pakkauksia ja esillepanoa koskevat vaatimukset.

Markkinoille saattamista ja käyttöä koskeva asetuksen 24 artiklassa tarkoitettu rehuaineluettelo vahvistetaan komission asetuksella (EU) N:o 68/2013. Rehualan toimijat voivat käyttää luetteloa vapaaehtoisesti. Rehuaineen nimeä voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan rehuaineesta, joka täyttää kyseistä merkintää koskevat vaatimukset. Rehuaineen kasvitieteellisen puhtauden on oltava vähintään 95 prosenttia. Edeltävästä valmistusprosessista johtuvien kasvitieteellisten epäpuhtauksien, kuten muiden öljypitoisten siementen tai hedelmien jäämien, pitoisuus saa olla enintään 0,5 prosenttia kunkin öljypitoisen siemen- tai hedelmälajin osalta. Jos näistä yleisistä säännöistä poiketaan, vahvistetaan asetuksen rehuaineluettelossa erityinen taso.

2.7.3 Tautien vastustaminen

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001 tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annetussa asetuksessa (*TSE-asetus*), vahvistetaan eläinten tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden (TSE) ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevat säännöt. Sitä sovelletaan elävien eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden tuotantoon ja markkinoille saattamiseen, sekä joissakin erityistapauksissa myös niiden vientiin. Asetuksen mukaan käsitellyn eläinvalkuaisen käyttö on joitakin

poikkeuksia lukuun ottamatta kielletty elintarviketuotannossa käytettävien eläinten ruokinnassa. Elintarviketuotantoeläimiä saa ruokkia maito- ja munatuotteilla, muista kuin märehitijöistä saadulla kollageenilla ja gelatiinilla sekä muiden kuin märehitijöiden osista tai märehitijöiden vuodista ja nahoista saaduilla hydrolysoituilla proteiineilla. Lisäksi kalajauhoa, eläinperäisiä di- ja trikalsiumfosfaatteja ja muista eläimistä kuin märehitijöistä saatuja verituotteita voidaan käyttää muiden elintarviketuotantoeläinten kuin märehitijöiden ruokinnassa tietyin edellytyksin. Kalajauhoa voidaan käyttää vieroittamattomille märehitijöille tarkoitetussa kaupallisessa juottorehussa. Lisäksi muista kuin märehitijöistä saatu käsitelty eläinvalkuainen (lihaluujauho, verijauho tai hyönteisistä saatu käsitelty eläinvalkuainen) on sallittu vesiviljelyeläinten ruokinnassa tietyt vaatimukset huomioiden. Vaatimukset liittyvät toimijoiden ilmoitusvelvollisuuteen rekisteröintiä varten ja hyväksymiseen. Hyväksynnälle asetetaan edelleen ehtoja muun muassa edellä mainitun valkuaisen täydellisestä erottamisesta märehitijöiden rehusta. Hyväksyntä vaaditaan maataloilta, jotka kasvattavat sekä yksimahaisia elintarviketuotantoeläimiä että märehitijöitä ja jotka käyttävät kalajauhopenitoista täydennysrehua muiden kuin märehitijöiden kotiseosten valmistuksessa. Hyväksyntä edellytetään myös kaikilta tiloilta, jotka käyttävät kalajauhoa sellaisenaan rehun valmistuksessa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003 salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annetun asetuksen tavoitteena on varmistaa, että salmonellan ja muiden zoonoosien aiheuttajat havaitaan ja niitä valvotaan asianmukaisin ja tehokkain toimenpitein kaikissa oleellisissa tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa niiden esiintyvyyden ja kansanterveydelle aiheuttaman riskin vähentämiseksi. Zoonoosien valvonnan perustana ovat Euroopan unionin tavoitteet zoonoosien esiintyvyyden vähentämiseksi. Unionin tavoitteiden saavuttamiseksi jäsenvaltioiden on laadittava kansalliset valvonta-ohjelmat. Valvonta kohdistuu ensisijaisesti elintarviketuotantoeläimiin alkutuotannossa, mutta tarvittaessa myös elintarvikeketjun muihin osiin. Elintarviketuotannossa käytettäviä eläimiä koskeviin salmonellavalvontaohjelmiin on aina sisällytettävä myös rehujen salmonellavalvonta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (*sivutuoteasetus*) soveltamisala on laaja kattaen sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden keräilyn, kuljetuksen, käsittelyn, markkinoille saattamisen ja hävittämisen. Sivutuoteasetusta sovelletaan myös sivutuotteiden tuontiin, vientiin ja kauttakuljetukseen. Sivutuoteasetuksen soveltamisala sisältää kuitenkin joitakin poikkeuksia. Soveltamisalaan eivät muun muassa kuulu muuhun kuin kaupalliseen tarkoitukseen pyydyt vesieläimet eivätkä luonnonvaraiset riistaeläimet, jos niiden ei katsota kantaavan eläintauteja. Sivutuoteasetuksen soveltamisalaan eivät myöskään kuulu raaka lemmikkieläinten ruoka, joka on saatu alkuperätiloilla omaan elintarvikekäyttöön teurastetuista eläimistä.

Eläimistä saatavat tuotteet voidaan luokitella sivutuotteiksi kahdesta syystä. Jos tuotteet eivät täytä eläinperäisille elintarvikkeille asetettuja lainsäädännön vaatimuksia tai jos tuotteille ei ole elintarvikkeina kysyntää, syntyy niistä sivutuotteita. Sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet jaetaan kolmeen eri luokkaan niihin liittyvän riskin perusteella siten, että luokkaan yksi katsotaan liittyvän suurin riski ja luokkaan kolme pienin riski. Sivutuotteisiin liittyvään riskiin voivat olla syynä joko eläintautien leviämisen vaara tai sivutuotteiden sisältämät kemialliset jäämät. Kemialliset epäpuhtaudet voivat olla esimerkiksi ympäristömyrkkyjä tai lääkejäämiä. Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä koskevat mahdollisuudet sekä käyttöön ja hävitykseen liittyvät vaatimukset ovat voimakkaasti sidoksissa sivutuoteluokkaan.

Sivutuoteasetus sisältää sivutuotealan toimijoiden rekisteröintiä ja hyväksyntää koskevat vaatimukset. Toimijat, joiden toimintaan katsotaan liittyvän vähäisempi riski, tulee tehdä ilmoitus toiminnastaan valvovalle viranomaiselle rekisteröintiä varten. Vastaavasti toimijoilta, joiden toimintaan katsotaan liittyvän suurempi riski, edellytetään hyväksyntää. Valvovan viranomaisen tulee pitää julkista luetteloa rekisteröidyistä ja hyväksytyistä toimijoista. Sivutuoteasetus sisältää toimijoiden omavalvontaa, sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden jäljitettävyyttä sekä laitosten yleistä hygieniää koskevat vaatimukset. Sivutuoteasetuksen yksityiskohtaiset säännökset ja täytäntöönpanotoimenpiteet vahvistetaan komission täytäntöönpanoasetuksella ((EU) N:o 142/2011).

2.7.4 Virallinen valvonta

Komission asetuksella (EY) N:o 152/2009 säädetään rehujen virallisessa valvonnassa käytettävistä näytteenotto- ja määritysmenetelmistä. Rehujen virallisessa valvonnassa suoritettava näytteenotto on suoritettava asetuksen liitteessä I vahvistettujen menetelmien mukaisesti ja näytteiden määrityksissä on noudatettava liitteiden III—VI menetelmiä. Asetuksessa säädetään myös siipikarjan rehuseosten energia-arvon laskemisesta.

Komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2019/1793 tiettyjen tavaroiden tuloa unioniin tietyistä kolmansista maista sääntelevän virallisen valvonnan tilapäisestä tehostamisesta ja kiireellisistä toimenpiteistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2017/625 ja (EY) N:o 178/2002 täytäntöönpanosta ja komission asetusten (EY) N:o 669/2009, (EU) N:o 884/2014, (EU) 2015/175, (EU) 2017/186 ja (EU) 2018/1660 kumoamisesta vahvistetaan luettelo sellaisista tietyistä kolmansista maista tulevista muista kuin eläinperäisistä elintarvikkeista ja rehuista, joihin sovelletaan tilapäisesti tehostettua virallista valvontaa niiden tullessa unioniin. Asetuksella vahvistetaan myös unioniin tuloa koskevat erityiset edellytykset tietyistä kolmansista maista tuleville elintarvikkeille ja rehuille, joiden unioniin tuloon sovelletaan erityisiä edellytyksiä mykotoksiinien, aflatoksiinien, aflatoxiinien, torjunta-ainejäämien, pentakloorifenolin ja dioksiinien aiheuttaman kontaminaation riskin sekä mikrobikontaminaation riskin vuoksi.

2.7.5 Rehun lisäaineet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1831/2003 eläinten ruokinnassa käytettävistä lisäaineista (*lisäaineasetus*), perustetaan unionin menettely rehun lisäaineiden markkinoille saattamisen ja käytön hyväksyntää varten sekä vahvistetaan rehun lisäaineiden ja esi-seosten valvontaa ja pakkausmerkintöjä koskevat säännöt. Asetusta sovelletaan aineisiin, mikro-organismeihin ja valmisteisiin, jotka tarkoituksellisesti lisätään rehuihin tai veteen. Asetusta ei sovelleta valmistuksen apuaineisiin, joita ei teknisistä syistä voida välttää lopputuotteessa eikä myöskään eläinlääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetussa direktiivissä 2001/82/EY määriteltyihin eläinlääkkeisiin, lukuun ottamatta rehun lisäaineena käytettyjä kokkidiostaatteja ja histomonostaatteja. Asetuksessa säädetään lisäaineiden hyväksynnän edellytyksistä. Rehun lisäaineet luokitellaan käyttötarkoituksen ja ominaisuuksien mukaan. Hyväksyntää koskeva hakemus on jätettävä EFSA:lle, joka antaa hakemuksesta lausuntonsa kuuden kuukauden kuluessa. Komissio laatii pääsääntöisesti kolmen kuukauden kuluessa kyseisen lausunnon saamisesta lisäainehakemuksesta hyväksyntää koskevan asetusluonnoksen. Hyväksynnän saanut rehun lisäaine viedään komission perustamaan ja ylläpitämään rehun lisäaineita koskevaan unionin rekisteriin.

2.7.6 Haitalliset aineet ja tuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2002/32/EY haitallisista aineista eläinten rehuissa sovelletaan kaikkiin eläinten rehuksi tarkoitettuihin tuotteisiin, mukaan lukien rehuaineet, lisäaineet ja täydennysrehut. Direktiivin liitteessä I vahvistetaan haitallisten aineiden luettelo ja määritetään raja-arvot, joita nämä aineet eivät saa rehussa ylittää. Luettelossa mainittuja aineita ovat esimerkiksi tietyt raskasmetallit (kuten lyijy ja kadmium), dioksiini ja jotkin torjunta-aineet. Luettelo saatetaan ajan tasalle määräajoin, jotta se vastaisi tieteellisen ja teknisen tiedon kehitystä. Petosten torjumiseksi direktiivissä kielletään sellaisten tuotteiden sekoittaminen (laimentamistarkoituksessa), joissa haitallisen aineen pitoisuus ylittää enimmäispitoisuuden. Edelleen säädetään viranomaisen ja rehualan toiminnanharjoittajien velvoitteesta ryhtyä toimiin rehujen haitallisten aineiden lähteiden selvittämiseksi silloin, kun suurimmat sallitut pitoisuudet ylittyvät tai havaitaan kohonneita pitoisuuksia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella N:o 396/2005 torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta on kumottu torjunta-ainejäämien enimmäismääristä annetun neljän direktiivin (76/895/ETY, 86/362/ETY, 86/363/ETY, 90/642/ETY) säännökset niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Asetuksella vahvistetaan eri toimijoiden tehtävät jäämien enimmäismäärien vahvistamista koskevassa prosessissa. EFSA vastaa torjunta-ainejäämien riskinarvioinnista yhteistyössä asiantuntijaverkostonsa ja jäsenvaltioiden kanssa ja antaa jäämien enimmäismäärien turvallisuudesta annettavat lausunnot. Komissio vastaa riskinhallinnasta EFSA:n antaman lausunnon perusteella. Päätökset tehdään sääntelykomiteassa. Kaikki torjunta-ainejäämien enimmäismäärät vahvistetaan unionin tasolla. Unionin ulkopuolelta tuotujen tuotteiden turvallisuus on voitava osoittaa samoin perustein kuin unionin alueella tapahtuvan tuotannon osalta. Torjunta-ainejäämlainsäädäntö ei kata tyypillisiä eläinten ruokintaan käytettäviä tuotteita, kuten karkearehuja tai vesieläimistä saatavia tuotteita (kalaöljy, kala jauho). Tästä johtuen torjunta-ainejäämien enimmäismäärille on ollut tarpeen asettaa rajat myös haitallisten aineiden direktiiviin. Erityishuomio on kiinnitetty niihin torjunta-aineisiin, jotka ovat kiellettyjä unionissa.

2.7.7 Erityisravinnoksi tarkoitettu rehu

Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelosta ja direktiivin 2008/38/EY kumoamisesta annettua komission asetusta (EU) 2020/354 sovelletaan 25.12.2020 alkaen. Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen tulisi olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan eläinten erityisiin ravitsemuksellisiin tarpeisiin soveltuvia. Vain sellaisia erityisravinnoksi tarkoitettuja rehuja saisi saattaa markkinoille, joiden käyttötarkoitukset ja tärkeimmät ravitsemukselliset ominaisuudet vastaavat erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelossa tarkoitettua tarkoitusta. Erityisravintoasetuksessa annetaan erityisravinnoksi tarkoitettuja rehuja koskevat yleiset määräykset ja käyttötarkoitukseluettelo, jossa määritellään tärkeimmät ravitsemukselliset ominaisuudet. Komissio päivittää luetteloa hakemusten perusteella. Komissio voi tarvittaessa pyytää hakemuksesta EFSA:n riskinarvioinnin. Liitteen päivitystä koskeva käsittely tapahtuu keskitetysti unionitasolla sääntelykomiteamenettelyssä. Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen markkinoille saattamisen ehdoista ja käyttötarkoitukseluettelon päivittämisestä säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa. Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen sisältämien lisäaineiden tulee olla unionin lainsäädännön mukaisesti hyväksytyjä.

2.7.8 Lääkerehu

Lääkkeitä sisältävien rehujen valmistusta, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevista yhteisön vaatimuksista on annettu neuvoston direktiivi 90/167/ETY. Direktiivin tavoitteena on estää vaarat, joita aiheutuu lääkerehujen antamisesta elintarviketuotantoon käytettäville eläimille. Direktiivi sisältää säännökset lääkerehujen valmistuksesta, varastossa pitämisestä ja markkinoille saattamisesta. Lisäksi se sisältää säännökset lääkerehujen valmistajien hyväksymisestä ja lääkerehujen koskevasta kirjanpidosta sekä lääkerehujen määräämisestä. Direktiivin on kumonnut 11 päivänä joulukuuta 2018 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/4 lääkerehujen valmistuksesta, markkinoille saattamisesta ja käytöstä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 183/2005 muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/167/ETY kumoamisesta. Uuden lääkerehuasetuksen soveltaminen alkaa 28.1.2022.

3 Tavoitteet

Esityksen perimmäisenä tavoitteena on sujuvoittaa sääntelyä ja valvontaa pitäen samalla yllä hyvää rehuturvallisuuden tasoa. Elintarvikeketjun muuttuva toimintaympäristö asettaa uusia haasteita sekä rehualan toimijoille että valvontaviranomaisille. Tästä johtuvat lainsäädännön muutostarpeet otetaan esityksessä huomioon. Antamalla uusi rehulaki pyritään myös parantamaan lain käytettävyyttä jäsentämällä siihen aiemmin tehdyistä muutoksista aiheutunutta hajanaisuutta. Samalla rehulainsäädäntöä päivitetään edelleen vastaamaan EU-lainsäädännön nykytilaa sekä yhdenmukaistetaan säännösmuotoiluja muiden elintarvikeketjun lakien kanssa. Elintarvikeketjun lainsäädännön yhdenmukaistamisella ja kehittämisellä varmistetaan rehujen ja sitä kautta myös elintarvikkeiden terveydellinen ja taloudellinen turvallisuus. Selkeä lainsäädäntö lisää yrittäjien toimintavarmuutta sekä ehkäisee epätervettä kilpailua. Lain selkeyttämisellä parannettaisiin rehualan toimintaedellytyksiä koko elintarvikeketjun osalta.

Valvonta-asetuksessa on vahvistettu periaate, että ensisijainen vastuu elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuudesta on toimijalla. Viranomaisten velvollisuus on omilla toimillaan varmistaa, että toimijat täyttävät heitä koskevat velvoitteet. Elinkeinonharjoittajan ensisijaisesta vastuusta tuotteiden turvallisuudesta sekä velvollisuudesta omavalvonnan toteuttamiseen säädetään jo voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä. Valvonnan kehittämisellä tuetaan tätä periaatetta ja luodaan luottamusta markkinoille. Samalla kehitetään viranomaisten ja toimijoiden välistä luottamusta.

Virallisen valvonnan kehittämisessä keskeistä on valvonnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden kehittäminen. Toiminnanharjoittajien etu on saada lainsäädännön vastaisesti toimivat toimijat kuriin. Uusi nopea pakkokeino, rehuvalvonnan seuraamusmaksu edesauttaisi tämän tavoitteen saavuttamista. Valvontaviranomaisille esitetään myös kirjattavaksi lakiin uusia valvonta-asetuksesta tulevia työkaluja, kuten tunnistautumatta tehdyn näytteenoton mahdollistaminen sekä kotirauhan piirissä tehtävä tarkastus. Lisäksi viranomaisten tiedonsaantia esitetään parannettavaksi ja samalla kehitetään eri viranomaisten välistä yhteistyötä.

Harmaan talouden tehokkaampi torjunta on tärkeää, jotta Suomessa voidaan taata yritysten välinen terve kilpailu ja työmarkkinoiden reiluus. Uusi rehualan toimijan luotettavuuden selvittämistä koskeva säännös ja siihen liittyvät viranomaisen tiedonsaantioikeudet tukevat harmaan talouden torjuntaa. Taloudellisen luotettavuuden ja hyvän velvoitteidenhoidon vaatimus olisi elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan rinnalla tehokas keino parantaa alan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Taloudellisen luotettavuuden vaatiminen kaikilta rehualan toimijoilta vähentäisi kilpailun vääristymistä ja parantaisi siten asianmukaisesti toimivien alan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Tämä olisi myös kuluttajan etu.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Lakiin esitetyt muutokset johtuvat EU-lainsäädännön edellyttämien muutosten tekemisestä sekä kansallisen lainsäädännön kehittämisen tarpeesta. Kansallisen lainsäädännön kehittämisen taustalla on erityisesti elintarvikeketjun lakien yhdenmukaistaminen.

Lain tarkoitus ja soveltamisala vastaisivat nykyisen rehulain tarkoitusta ja soveltamisalaa. Lisäksi lain tavoitteena olisi edistää rehualan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Rehualan toimija –käsite on lain soveltamisen keskeisin määritelmä. Määritelmää täsmennettäisiin nykyiseen lakiin verrattuna unionin rehuhygieniasetuksen tavoitteet huomioiden. Maastavienti ja maahantuonti –käsitteistä luovuttaisiin unionin lainsäädännön vastaisina.

Viranomaisia ja laboratorioita koskevat säännökset vastaisivat sisällöllisesti pääosin nykyisen lain säännöksiä. Viranomaisten valvontakeinoihin lisättäisiin tarkastusoikeus pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa sekä tunnistautumattomana tehtävä näytteenotto etäviestintävälineiden välityksellä käytävässä kaupassa. Viranomaisten tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin ja kehitettäisiin myös siten, että valvontaviranomainen voi oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle tämän tehtävien hoitamiseksi. Ruokaviraston asiantuntija-asemaa kehitettäisiin rikosprosessissa.

Harmaan talouden torjuntaan liittyvät uudet säännökset koskisivat rehualan toimijan luotettavuuden selvittämistä. Myös viranomaisen tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin koskemaan luotettavuuden selvittämiseksi tarpeellisten tietojen hankkimista. Lisäksi valvontaviranomaiselle annettaisiin uutena pakkokeinona mahdollisuus keskeyttää luonteeltaan vakavien laiminlyöntien yhteydessä toimijan rekisteröinti tai hyväksyntä, jos toimija ei olisi laissa tarkoitettulla tavalla luotettava.

Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena pakkokeinona hallinnollinen seuraamusmaksu. Rangaistusluonteisella hallinnollisella seuraamusmaksulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään määräysten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen. Lisäksi uutena pakkokeinona otettaisiin käyttöön internetsivuston tai sen osan sulkeminen, jos määräystenvastaisen rehun myyntiä ei muilla keinoilla voi estää.

Erityisravinnoksi tarkoitetuista rehuista säädetään jatkossa komission asetuksella komission direktiivin sijaan mistä johtuen lakia ehdotetaan päivitettävän vastaavasti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus rehualan toiminnanharjoittamisesta (548/2012) päivitetäisiin vastaamaan lakia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Hallitusohjelmassa lainsäädännön kehittämisen tavoitteeksi asetettiin sääntelyn ja valvonnan sujuvoittaminen. Lisäksi harmaan talouden torjunta oli ohjelman keskeinen elementti. Ehdoteilla muutoksilla pyritään toteuttamaan hallitusohjelmaa luomalla positiivisia vaikutuksia sekä rehualan toimijoihin sekä viranomaisiin. Esityksellä pyritään sujuvoittamaan sääntelyä parantamalla lain käytettävyyttä, ja päivitetään laki vastaamaan EU-lainsäädännön nykytilaa. Esityksellä pyritään parantamaan valvonnan vaikuttavuutta ja edistämään sekä rehujen ja koko elintarvikeketjun turvallisuutta että reilua kilpailua alalla. Hallinnollisia pakkokeinoja on muokattu

vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä. Harmaan talouden torjuntaan liittyvillä keinoilla pyritään takaamaan turvallisuutta, toimintaedellytyksiä ja reilua kilpailua rehualan toiminnassa.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Yritystaloudelliset vaikutukset

Lain pakkokeinoin ei ehdoteta lisättäväksi hallinnollinen seuraamusmaksu. Tästä 300–5000 €:n suuruudesta seuraamusmaksusta aiheutuisi kustannuksia vain toimijalle, joka ei noudata rehumääräysten vaatimuksia. Seuraamusmaksu mahdollistaa puuttumisen sellaisin vähäisempinä pidettyihin laiminlyönteihin, joiden sanktiointia muilla keinoilla ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Muilla valvonnan uudistuksilla, kuten luotettavuuden selvittämisellä, etämyyntiin kohdistuvalla tunnistautumattomalla näytteenotolla sekä tarkastuksella yksityisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa parannetaan valvonnan vaikuttavuutta ja rehualan toimintaedellytyksiä.

Kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset

Ehdotetuilla uudistuksilla pyritään varmistamaan rehujen turvallisuus ja laatu sekä niistä annettavien tietojen oikeellisuus. Verkossa tapahtuva kaupankäynti ja muut uudet kaupankäyntitavat ovat olleet kasvava trendi jo vuosia. Ehdotukseen sisältyvällä mahdollisuudella internetsivuston sulkemiseen parannetaan kuluttajansuojaa rehuja ostettaessa. Ruokavirasto voi määrätä internetsivuston suljettavaksi, jos niiden välityksellä myytäväksi tarjottava rehu tai rehusta annetut tiedot voivat aiheuttaa vaaraa eläinten terveydelle, eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadulle, johtavat kuluttajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti rehumääräysten vastaisia. Jatkuvasti yleistyvässä internetin kautta tapahtuvassa kaupankäynnissä kuluttaja ei voi varmistua verkkokaupassa tarjottavien tuotteiden laadusta ennen tuotteen saamista. Pakkokeinolla annetaan valvontavirastolle mahdollisuus puuttua määräystenvastaiseen toimintaan tehokkaammin.

Ehdotukseen sisältyvä toinen kuluttajansuojaa vahvistava ja valvontaviranomaisten toimintaa helpottava uudistus on tarkastusten salliminen yksityisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tämä mahdollistaa muun muassa rehun valmistajien ja verkkokaupan toimijoiden nykyistä tehokkaamman valvonnan.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esitysehdotuksella pyritään sujuvoittamaan sääntelyä ja valvontaa, millä olisi vaikutuksia paitsi toimijoihin myös viranomaisten toimintaan. Lain jäsentämisellä helpotetaan lain käyttöä ja sillä olisi myönteisiä vaikutuksia myös viranomaisten toimintaan. Jäsennetympi kokonaisuus olisi valvontaviranomaisten työkaluna helpompi hallita.

Verkossa tapahtuvassa toiminnassa perinteisen toimitilan merkitys on vähentynyt ja rehun myyntiä voidaan harjoittaa esimerkiksi kotoa käsin varaston ollessa muualla, jopa ulkomailla. Tarkastusten salliminen tietyissä tapauksissa myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tukee valvontaviranomaisen työtä tässä toimintaympäristössä.

Julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen samoin kuin muun taloudellisen luotettavuuden selvittämistä koskevat säännökset voivat lisätä jonkin verran valvontaviranomaisten työmäärää, mikäli niitä päätetään käyttää laajasti. Luotettavuuden selvittämisessä on kuitenkin kyse harkinnanvaraisesta viranomaistoiminnasta ja uudesta työkalusta, jolla rehualalle ja elintarvikeketjuun

saadaan tasapuolisuutta ja edistettyä reilua toimintaa. Viranomaisten välisten tietojenvaihtosäännösten kehittäminen kuitenkin mahdollistaisi sen, että muille viranomaisille kertaalleen annettu tieto olisi myös valvontaviranomaisten käytettävissä. Lisää tehtäviä aiheutuisi muun muassa velvoitteidenhoitoselvitysten analysoinnista ja niistä aiheutuvista toimenpiteistä. Itse velvoitteidenhoitoselvitykset laatisi Harmaan talouden selvitysyksikkö, joka myös antaisi asiantuntija-apua niiden analysoinnissa.

Ehdotetun uuden pakkokeinon, hallinnollisen seuraamusmaksun määräisi toimivaltainen valvontaviranomainen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Lain soveltamisen alkuvaiheessa painottuu neuvonta ja toimijoiden ohjeistaminen, jolloin käytännössä seuraamusmaksuja ei juurikaan määrättäisi. Niissä tapauksissa, joissa seuraamusmaksuja tulisi määrättäväksi, niiden manuaalisesta perinnästä arvioidaan aiheutuvan Oikeusrekisterikeskukselle lisätyötä vähäisissä määrin. Koska esitetyt arviot seuraamusmaksujen määrästä perustuvat arvioihin, mahdollinen lisäresurssoinnin tarve tulee täsmentymään vasta myöhemmin. Mahdolliset lisämäärärahatarpeet käsitellään normaalissa budjetti- ja lisäbudjettimenettelyssä.

Ehdotetuilla säädösmuutoksilla turvattaisiin viranomaisen edellytyksiä ylläpitää laadukasta valvontaa.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Rehulainsäädännön tavoitteena on varmistaa, että markkinoilla olevat rehut ovat turvallisia, eivätkä aiheuta vaaraa eläimille tai ympäristölle. Rehujen turvallisuus on Suomessa kansainvälisesti ottaen korkealla tasolla ja rehujen haitallisten aineiden määrät ovat Suomessa lähes poikkeuksetta tasolla, joka ei aiheuta terveyshaittoja. Esitysehdotuksella arvioidaan olevan positiivinen vaikutus myös ympäristövaikutuksiin. Ehdotetuilla lainsäädännön muutoksilla turvattaisiin viranomaisen edellytyksiä ylläpitää laadukasta valvontaa parantamalla valvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Elintarvikeketjun lainsäädännön yhdenmukaistamisella ja kehittämisellä varmistetaan tuotteiden turvallisuus läpi koko ketjun pellolta pöytään. Selkeä lainsäädäntö lisää yrittäjien toimintavarmuutta sekä ehkäisee epätervettä kilpailua. Lain selkeyttämisellä parannettaisiin toimijoiden toimintaedellytyksiä koko elintarvikeketjun osalta. Yleisessä elintarvikeasetuksessa vahvistetaan periaate, että ensisijainen vastuu elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuudesta on toiminnanharjoittajalla. Viranomaisten velvollisuus on omilla toimillaan varmistaa, että toimijat täyttävät heitä koskevat velvoitteet. Valvonnan kehittämisellä tuetaan toiminnanharjoittajan toimintaa ja luodaan luottamusta markkinoille sekä kehitetään viranomaisten ja toimijoiden välistä luottamusta. Elinkeinoharjoittajien etu on saada lainsäädännön vastaisesti toimivat toimijat kuriin. Uusi nopea pakkokeino, hallinnollinen seuraamusmaksu edesauttaisi tämän tavoitteen saavuttamista. Viranomaisten paremmilla mahdollisuuksilla puuttua esimerkiksi epäilyihin rehuihin ja elintarvikkeisiin liittyvistä petoksista ja väärennöksistä parannetaan markkinoiden toimintaedellytyksiä.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot

EU:n asetukset ovat luonteeltaan suoraan sovellettavia, eivätkä ne edellytä jäsenvaltiolta erillisiä toimenpiteitä tullakseen kansallisesti voimaan. Ne voivat kuitenkin edellyttää jäsenvaltiolta

toimenpiteitä tullakseen tehokkaasti sovellettaviksi, muun muassa toimivaltaisista viranomaisista tai seuraamuksista säätämistä. Asetuksia sovelletaan periaatteessa sellaisenaan kansallisissa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa, myös yksityisten osapuolten välisissä suhteissa. Jäsenvaltion kansalaiset voivat yleensä vedota asetuksen säännöksiin vastaavalla tavalla kuin kansallisen lain ja asetuksen säännöksiin eli niillä on välitön oikeusvaikutus, elleivät ne sisältönsä puolesta ole sellaisia, että niillä ei ole välitöntä oikeusvaikutusta. EU:n valvonta-asetuksesta rehualalle tulevat vaatimukset ovat sinänsä suoraan sovellettavaa oikeutta. Monista niistä on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi säätää myös kansallisesti rehulaissa. Säätämisen tarpeellisuus voi johtua tarpeesta säätää asiasta tarkemmin, yksilöidä vastuullisia viranomaisia tai selkeyttää oikeustilaa. Näin ollen muun muassa viranomaisen tarkastusoikeutta koskevassa 41 §:ssä säädettäisiin tarkastuksesta pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Kotirauhan suoja on Suomessa perinteisesti vahva, ja valvonta kotirauhan piirissä on yleensä poikkeuksellista ja tiukkojen edellytysten rajoittamaa. Asiasta säädetään valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdassa ja perustuslakivaliokunnan käytäntö (mm. PeVL 39/2016 ja PeVL 54/2014) tukee tulkintaa, jossa EU:n sekundaarilainsäädännön etusijaperiaate ohittaa tietyissä tapauksissa myös kansallisesti perustuslailla suojatun oikeushyvän kuten tässä tapauksessa kotirauhan suojan. Mikäli asiasta ei laissa säädettäisi, jäisi kokonaisuus valvontaviranomaiselle ja toimijalle epäselväksi.

Toisena esimerkkinä kansallisen säätämisen tarpeellisuudesta on valvonta-asetuksen 138 artiklan määräys, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joita ovat muun muassa määräyksen antaminen. Esitetyn lain 50 §:ssä säädetään määräyksen antamisesta toimijan velvollisuuksien täyttämiseksi. Esitetyn lain 60 §:n mukaan rehulakirikkomuksesta voidaan tuomita sakkoon lain 50 §:n nojalla annetun määräyksen rikkomisesta. Oikeustilan selkeyden kannalta on selvempää ja toimijan kannalta ymmärrettävämpää, että rangaistussäännöksellä viitataan kansallisessa laissa olevaan velvoitteeseen.

5.2 Rehulainsäädäntö eräissä muissa maissa

Euroopan unionin jäsenvaltioiden rehulainsäädäntö on hyvin pitkälti harmonisoitua EU-lainsäädäntöä. Tarkasteluun on otettu kaksi muuta pohjoismaata, joilla on kansallista lainsäädäntöä salmonellaan liittyen sekä Viro.

Ruotsi

Ruotsissa rehuista säädetään lailla rehuista ja eläinperäisistä sivutuotteista (Lag om foder och animaliska biprodukter). Lailla ja lain nojalla annetuilla asetuksilla täydennetään sellaisia Euroopan unionin säädöksiä, joilla on lain kanssa sama tavoite. Lakia ei sovelleta yksityiseen koitoiseen tuotantoon silloin kun kyseinen rehu on tarkoitettu lemmikkieläimeen ruokintaan eikä yksityisen lemmikkieläimen ruokintaan. Laissa säädetään yleisellä tasolla muun muassa (villi)eläimen käytöstä toisen eläimen rehuna. Hallinnollisten seuraamusmaksujen suuruus vaihtelee 1 000—10 000 Ruotsin kruunun (n. 100—1 000 euron) välillä ja sitä voitaisiin periä rehualan toimijaksi ilmoitus- ja tietojen kirjaamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Rehulakirikkomuksesta voidaan tuomita korkeintaan kahden vuoden vankeuteen.

Rehumääräysten annosta sekä muiden rehuvalvontaviranomaisten toiminnan yhteensovittamisesta ja ohjauksesta vastaa Ruotsin elinkeinoministeriön (näringsdepartementet) alaisuudessa toimiva maatalousvirasto (Jordbruksverket). Jordbruksverketin määräyksissä annetaan yksityiskohtaisia säännöksiä rehuihin ja eläinperäisiin sivutuotteisiin liittyen. Näitä ovat muun muassa kansalliset säännökset salmonellaan sekä ilmoitusvelvollisuuksiin ja raportointeihin liittyen. Rehussa ei saa esiintyä salmonellaa ja siipikarjan rehu tulee kuumennuskäsitellä vähintään 75°

C:n tai vaihtoehtoiseen muuhun käsittelyyn tarvitaan Jordbruksverketin lupa. Pääsäännön mukaisesti myös alkutuotannon toimijan tulee kuumennuskäsitellä valmistamansa rehuseos. Poikkeuksena tähän on kuitenkin esimerkiksi rehuseoksen valmistus itseviljellyistä rehuaineista tai lämpökäsitellyn täydennysrehun käyttö rehun valmistuksessa. Alkutuotannon toimijoiden valvonnasta vastaavat Lääninhallitukset.

Tanska

Tanskan rehulain (Lov om foderstoffer) mukaisesti ympäristö- ja elintarvikeministeri (Miljø- og fødevareministeren) tai kuka tahansa muu ministerin hyväksymä, eli käytännössä Tanskan eläinlääkintä- ja elintarvikeviranomainen (Fødevarestyrelsen), voi säätää rehuista ja heillä on pääsy yksityiseen ja julkiseen omaisuuteen kun valvonta tätä vaatii. Salmonellaan liittyen säädetään muun muassa rehualan toimijan velvoitteesta serotyypittää kaikki rehuista tai ympäristönäytteistä löydetty salmonellabakteerit. Pääsääntöisesti rehun kuumennusvelvoite 80° C:n koskee *Gallus gallus*-lajien sekä kalkkunoiden rehua. Rehuvalvonnassa on käytössä toiminnoittain eritelty perusmaksu, joka on enimmillään 1 360 Tanskan kruunua (noin 190 €) vuodessa. Tämän lisäksi on toinen vuosimaksu, joka perustuu rehun tuotantomäärään ja rehun loppukäyttäjälle tapahtuvaan myyntiin ja se on kummassakin toiminnossa enimmillään noin 80 € / 100 000 kg rehun kuiva-ainetta.

Viro

Viron rehulainsäädäntö koostuu rehulaista (Söödaseadus) sekä alemman asteisista säädöksistä. Rakenteellisesti laki on toteutettu siten, että lain pykälissä viitataan suoraan asianomaisiin Euroopan unionin säädöksiin. Rehulakia sovelletaan muiden kuin eläinperäisten rehujen tuontiin ja siinä säädetään muun muassa rajatarkastusasemista. Yksityiskohtaista säädäntöä on myös maksuista ja rikkomuksista. Esimerkiksi rehun pakkausmerkintöjä koskevien säännösten rikkomisesta voidaan kaupalliselle toimijalle määrätä maksimissaan 3 200 euron sakko.

Maatalousministeriön (Maaeluministerium) alaisuudessa toimii Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos (Veterinaar- ja Toiduamet), jonka vastuualueena keskusvirastona on rehuvalvonnän suunnittelu ja ohjaus. Käytännön valvontatehtäviä toteuttavat 15 paikallista maakuntien keskusta.

6 Lausuntopalaute

Esitys oli lausunnolla 17.6.2020—10.8.2020. Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: maa- ja metsätalousministeriö (luonnonvaraosasto), oikeusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Ålands landskapsregering, Aluehallintovirastot, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Luonnonvarakeskus, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus, Ruokavirasto, Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tullin tullilaboratorio, Verohallinto – Harmaan talouden selvitysyksikkö, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Helsingin yliopisto / Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto / Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta / Kotieläintiede, FINAS-akkreditointipalvelu, Animalia, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläinten terveys ETT ry, Kalatalouden Keskusliitto ry, Logistiikkayritysten Liitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Paliskuntain yhdistys, Proagria Keskusten liitto, Päivittäistavarakauppa ry, ProLuomu ry, Saamelaiskäräjät, SEY Suomen eläinsuojelu ry, Suomen Alpakkayhdistys, Suomen Hippos, Suomen eläinlääkäriliitto, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, Suomen Kuntaliitto, Suomen Lammasyhdistys, Suomen Mehiläishoitajain Liitto, Suomen metsästäjäläitto ry, Suomen riistakeskus, Suomen siipikarjaliitto, Suomen sikayrittäjät, Suomen Turkis-

eläinten Kasvattajain Liitto, Suomen Vuohiyhdistys, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Agrox Oy, Alimetrics Oy, Altia Oyj, AP-Mylly Oy, A-Rehu Oy, Atria-Chick Oy, Atria Suomi Oy, Avena Kantvik Oy, Berner Oy, Best-In Oy, Dagsmark Petfood Oy, Eläinruokatehdas Lemmikki Oy, E-P:n Minkinrehu Oy, Eurofins Scientific Finland Oy, Finfeeds Finland Oy, Fin FurLab Oy Ab, Feedex Oy Ab, Hankkija Oy, Hauhon Myllärit Oy, Hilannon Mylly Ky, HKScan Finland Oy, Honkajoki Oy, Joakim Joutsen Jordbruk, Kalajoen Jäähdyttämö Oy, Kaustisen Turkisrehu Oy, Kennelpakaste Oy, Kinnusen Mylly Oy, Koneurakointi Rami Kivekäs Oy, KVVY Tutkimus Oy—Raumalab, Lantmännen Feed Oy, Marttila Aki, Metropolilab Oy, Molpe Frys Ab Oy, Monäs Feed Oy Ab, Movere Oy, MUSH Oy Ltd, Nordic Soya Oy, Nordkalk Oyj Abp, Nyko Oy Ab, Nä-Rö Ab Oy, Pohjanmaan Rehujauhatus Oy, Premium Pet Food Suomi Oy, Raisioaqua Oy, Rehupalvelu Kulmanen, Rehupalvelu Torikka & Isolauri Oy, Rehunsekoittamo Terho Mylly Oy, Rehux Oy, Replicon Health, Roal Oy, Samuli Simula Oy, Satarehu Oy, Sucros Oy, SYNLAB Analytics & Services Finland Oy, Tarvasjoen Rehupajat Oy, Terjärv Frys Oy Ab, Torp Frys Ab, Yara Suomi Oy ja Ylä-Karjalan Rehu Oy. Lausuntoja saatiin yhteensä 26 kappaletta.

Oikeusministeriö kiinnitti huomiota rikos- ja sakkorekisteritietojen ilmituloon toimijan luotettavuutta selvitettyä. Esitetyssä säännöksessä ei kuitenkaan säädetä kyseisten tietojen selvittämisestä. Lausunnossa otettiin kantaa valvontaviranomaisen antamiin kehotuksiin ja niiden oikeudelliseen luonteeseen. Henkilötietojen suojaan liittyen oikeusministeriö kaipasi tarkempaa selvitystä kansallisen sääntelyliikkumavaran käytöstä suhteessa tietosuojasetukseen. Oikeusministeriö esitti myös selkeytettäväksi viranomaisen tiedonluovutusta koskevaa säännöstä ja arvioitavaksi uudelleen valvonta-asetuksen 140 artiklan mukaisen rikkomuksista ilmoittajan suojelemista koskevan säännöksen kansallista toteuttamistapaa. Ministeriö kiinnitti huomiota myös seuraamusmaksua koskevan säännöksen osalta maksun vanhenemiseen ja maksuaikaan sekä esitti selvitettyä Oikeusrekisterikeskuksen määräraharahatarvetta ja Tullin muutoksenhaun yksityiskohtia. Edelleen oikeusministeriö esitti lisättäväksi tarkennuksia ja tekemään teknisiä korjauksia koskien muun muassa kuluttajan asemaa, tilapäisistä rajoituksista säättämistä, toimijan ilmoitusvelvollisuutta, internetsivuston sulkemista ja sen täytäntöönpanoa, uhkasakon ja rangaistussäännöksen suhdetta koskevien säännösten muotoiluun.

Määritelmiä koskevia kysymyksiä tai tarkennuksia esittivät Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Metsästäjäliitto ja Itä-Suomen Aluehallintovirasto. Viranomaisen toimintaan liittyviä uusia säännöksiä pitivät hyvänä sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto, Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Päivittäistavarakauppa ry, Elintarviketeollisuusliitto ry ja Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö lisäksi niitä koskevia tarkennuksia esittivät sosiaali- ja terveysministeriö sekä Oikeusrekisterikeskus. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry huomautti, että uudet säännökset edellyttävät tarkempaa viranomaisohjeistusta. Ruokavirasto ja Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta olivat huolissaan valvojen resurssien riittävydestä.

Seuraamusmaksua piti hyvänä Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, siitä koskevaa kritiikkiä tai tarkennuksia esittivät Elintarviketeollisuusliitto ry ja Valtakunnansyyttäjänvirasto, maksun määrää liian alhaisena pitivät Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja sisäministeriön poliisiosasto sekä liian korkeana Päivittäistavarakauppa ry.

Toimijan luotettavuutta koskevaan säännökseen esittivät tarkentavia kysymyksiä ja huomioita Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta ja Eläinten terveys ETT ry. Säännöstä piti hyvänä Elintarviketeollisuusliitto ry. Valtakunnansyyttäjänvi-

rasto esitti tarkennuksia rangaistussäännöksiin ja niiden keskinäisiin suhteisiin. Suomen eläinlääkäriliitto ja Eläinten terveys ETT ry esittivät tarkennuksia toimijan luotettavuuteen vaikuttavaan ajanjaksoon sekä toimijalle annettavaan neuvontaan. Metsästäjäliitto korosti, että tuotantoeläimet ja luonnonvaraisten eläimet tulisi erotella lainsäädännössä selkeästi ja huomioida näille tarkoitettun rehun eritasoiset vaatimukset.

Pro Luomu ry, sisäministeriön poliisiosasto ja poliisihallitus pitivät esitystä yleisesti kannatettavana. Sosiaali- ja terveysministeriö piti salmonellan nollatoleranssia edelleen hyvänä tavoitteena. Tulli, Kuntaliitto, Paliskuntain yhdistys, Logistiikkayritysten Liitto ry, Suomen riistakeskus, Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ja Hankkija Oy, ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa esitykseen. Oikeusministeriön lausunnon perustella neuvontaa ja valvontaviranomaisen kehoitusta koskeva säännös päätettiin poistaa esityksestä, vaikka säännöstä oli pidetty yleisesti hyvänä lisäyksenä. Tullin muutoksenhakua koskeva säännös päätettiin pitää ennallaan, jotta muotoilu olisi yhteneväinen ministeriön muiden lakien kanssa, joissa on vastaava säännös. Ilmoittajan suojelua koskevasta säännöksestä laadittiin uusi muotoilu, jota käytetään samoin muissa ministeriön säädöksissä. Viranomaisen tiedonsaantioikeutta tarkennettiin ja teknisiä korjauksia tehtiin ehdotetusti.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Rehulaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Ehdotetun lain yleisenä tavoitteena on varmistaa, että eläinten ruokintaan käytettävät rehut eivät aiheuta vaaraa eläinten tai ihmisen terveydelle eikä ympäristölle. Rehujen turvallisuudesta säädetään myös yleisessä elintarvikeasetuksessa. Rehua ei asetuksen mukaan pidetä turvallisena, jos katsotaan, että sillä on haitallinen vaikutus ihmisen tai eläimen terveydelle. Välillisesti säännöksillä pyritään turvaamaan myös, että eläimistä saatavat elintarvikkeet eivät rehusta johtuvista syistä aiheuta vaaraa kuluttajien terveydelle. Eläinperäisten tuotteiden laatu ja tuotannon tehokkuus riippuvat ratkaisevasti ruokintaan käytettyjen rehujen laadusta ja turvallisuudesta. Jäljitettävyyden on keskeinen rehujen turvallisuutta takaava tekijä. Sen avulla voidaan määräyksenvastaiset rehut poistaa markkinoilta ja eläintiloilta. Lisäksi jäljitettävyyden on tärkeää rehuista annettavien tietojen oikeellisuutta tai totuudenmukaisuutta selvittäessä. Rehusta annettavien tietojen totuudenmukaisuudella ja riittävyydellä on keskeinen merkitys rehujen oikean ja turvallisen käytön edellytysten takaamisessa. Myös kuluttajan taloudellisten etujen suojaamiseksi rehuista annettavien tietojen on oltava totuudenmukaisia ja riittäviä eivätkä ne saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Lain tavoitteena on rehujen turvallisuuden lisäksi edistää lain soveltamisalan osalta rehualan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Selkeät ja johdonmukaiset vaatimukset parantavat toimijoiden oikeusvarmuutta. Toimimalla laissa ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukaisesti toimijat varmistavat toimintansa lainmukaisuuden ja turvaavat omalta osaltaan lain tarkoituksen toteutumisen. Tämä parantaa toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla ja pienentää taloudellisia riskejä muun muassa takaisinvedoista.

2 §. Soveltamisala. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi rehuihin ja niiden käsittelyyn, rehualan toimijoihin, laboratorioihin sekä valvontaan kaikissa rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja rehun käyttöön. Lain soveltamisalaan kuuluisi kaikkien eläinten rehut, myös pikkulintujen ja ihmisravinnoksi metsästettävän luonnonvaraisen riistan rehut. Rehujen turvallisuuden, koostumuksen, alkuperän ja muiden niitä koskevien

vaatimustenmukaisuuden varmistamisen kannalta on tärkeää, että laki kattaa rehuketjun kokonaisuudessaan. Laki koskisi rehun vastikkeellisen luovutuksen lisäksi myös vastikkeetonta luovutusta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin soveltamisalan rajauksesta.

Lakia ei sovellettaisi rehuun tai sen käsittelyyn, jota käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten ruokintaan. Lain 23 ja 24 §:ää sovellettaisiin kuitenkin tieteellisessä kokeessa elintarviketuotantoeläimen ja turkiseläimen rehun lisäaineena käytettävään aineeseen, jota ei ole hyväksytty kyseiseen tarkoitukseen. Rehuhygieniasetuksen mukaisesti kansallisesti voidaan sallia ei-hyväksytyjen lisäaineiden käyttö tieteellisessä kokeessa, kun tällaisen käytön valvonta on järjestetty.

3 §. Euroopan unionin rehulainsäädäntö. Pykälässä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. EU-lainsäädännössä on paljon rehuja, rehualan toimijoita ja rehuvalvontaa koskevia säädöksiä. Valtaosa luetelluista säädöksistä on EU-asetuksia, jotka ovat yleisesti sitovia ja kaikilta osin velvoittavia. Asetuksia sovelletaan sellaisinaan kaikissa jäsenvaltioissa, mutta asetusten soveltaminen voi edellyttää kansallisia täytäntöönpanotoimia. Asetuksissa asetetaan rehualan toimijoille velvoitteita, joiden noudattamista viranomaisten tulee valvoa. Lain säännöksiä, joissa viitataan Euroopan unionin jäsenvaltioihin, sovelletaan myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämässä laajuudessa Euroopan talousalueeseen ja sen jäsenvaltioihin.

4 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Rehujen turvallisuuden varmistamiseksi noudatetaan ehdotetun rehulain sekä sen nojalla annettavien alemmanasteisten säädösten lisäksi, mitä muissa laeissa tai niiden nojalla säädetään. Pykälässä selvennettäisiin lain suhdetta muuhun kansalliseen lainsäädäntöön, jossa säännellään rehuista tai rehualan toiminnanharjoittamiseen liittyvistä asioista.

5 §. Määritelmät. Pykälään on koottu laissa esiintyvien käsitteiden määritelmät. EU-lainsäädännössä oleviin määritelmät on kuvattu viittaamalla kyseessä olevan EU-säädöksen säännöksiin, joissa määritelmät ovat. Suuri osa keskeisistä määritelmistä on EU-säädöksissä. Tämän lisäksi on joitain kansallisia määritelmiä:

Kohdan 7 lääkerehulla tarkoitettaisiin kaikkia eläinlääkkeen tai -lääkkeiden ja rehun sekoituksia, jotka on valmistettu markkinoille saattamista varten valmiiksi ja tarkoitettu sellaisenaan eläimille syötettäväksi sairautta parantavien tai ehkäisevien tai muiden lääkkeellisten ominaisuuksiensa vuoksi. Tilalla tai muussa eläintenpitoyksikössä tapahtuva lääkkeen ja rehun sekoittaminen ei ole lääkerehun valmistusta vaan lääkkeen annostelua ja antamista eläimille silloin kuin kyseinen lopputuote käytetään ainoastaan kyseisen tilan tai eläintenpitoyksikön eläimille eikä sitä myydä tai muutoin luovuteta tilalta tai eläintenpitoyksiköstä. Lääkerehun määritelmä vastaisi lääkkeitä sisältävien rehujen valmistusta, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevista vaatimuksista yhteisössä annetun neuvoston direktiivin 90/167/ETY määritelmää.

Kohdan 9 haitallisella aineella tarkoitettaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston haitallisten aineiden direktiivin (2002/32/EY) artiklan 2 kohdan 1 mukaisia aineita tai tuotteita, taudinaiheuttajia lukuun ottamatta, joita on eläinten rehuksi tarkoitettussa tuotteessa ja/tai tuotteen yhteydessä ja joka aiheuttaa mahdollisen vaaran eläinten tai ihmisten terveydelle taikka ympäristölle tai voi vaikuttaa kielteisesti kotieläintuotantoon. Haitallisella eliöllä tarkoitettaisiin rehun hygieenistä laatua huonontavia tai tautia aiheuttavia mikro-organismeja.

Kohdan 11 rehualan toimijalla tarkoitettaisiin toimijaa, joka harjoittaa mitä tahansa vaihetta rehun tuotantoon, käsittelyyn, jalostukseen, varastointiin, kuljetukseen tai jakeluun liittyen. Re-

hualan toimijalla tarkoitettaisiin myös yleisen elintarvikeasetuksen mukaisesti viljelijää ja kotieläintuottajaa, joka tuottaa, jalostaa tai varastoi rehuja omistamiensa elintarviketuotantoon käytettävien eläinten ruokkimiseksi. Elintarviketuotantoeläimellä tarkoitettaisiin rehualan toimija määritelmän yhteydessä eläintä, jota ruokitaa, kasvatetaan tai pidetään ihmisravinnoksi tarkoitettun elintarvikkeen tuotantoa varten sekä eläintä, jota voidaan käyttää elintarvikkeena. Se voisi olla myös eläin, jota ei käytetä ravinnoksi, mutta joka kuuluu sellaiseen eläinlajiin, jota yleensä käytetään unionissa ihmisravinnoksi. Elintarviketuotantoeläimiä olisivat esimerkiksi vesiviljelyeläimet, hevoset, tarhatut ja ihmisravinnoksi metsästettävät luonnonvaraiset riistaeläimet, lihan tuotantokanit sekä mehiläiset ja muut hyönteiset. Vastaavasti lemmikkieläimellä tarkoitettaisiin sellaiseen eläinlajiin kuuluvaa muuta kuin elintarviketuotantoeläintä, jota ruokitaa, kasvatetaan tai pidetään mutta ei tavallisesti käytetä ihmisravinnoksi unionissa. Lemmikkieläinten ohella muita kuin elintarviketuotantoeläimiä olisivat esimerkiksi turkiseläimet, talviruokittavat pikkulinnut, kenneleiden koirat sekä eläintarhoissa ja sirkuksissa pidettävät eläimet.

Rehualan toimija määritelmästä seuraa, ettei rehualan toimija olisi toimija, joka tuottaa, jalostaa tai varastoi rehuja omistamiensa muiden kuin elintarviketuotantoon käytettävien eläinten ruokkimiseen. Rehualan toimija ei olisi myöskään toimija, jonka harjoittama alkutuotannon toiminta kohdistuisi muun kuin toimijan omistaman tai hallitseman elintarviketuotantoon käytettävän eläimen ruokkimiseen. Tällainen eläin olisi esimerkiksi ihmisravinnoksi metsästettävä luonnonvarainen riistaeläin. Mehiläistarhaajilla ei olisi ilmoitusvelvollisuutta rehualan toimijaksi rekisteröitymistä varten, ellei mehiläistarhaaja tuota, valmista tai varastoi rehuja mehiläisten ruokintaan. Yksinomaan rehuja käyttävä kotieläintuottaja ei määritelmän mukaan olisi myöskään rehualan toimija. Käytännössä tällä ei kuitenkaan olisi merkitystä rehun käyttöön sisältyvän rehun varastoinnin johdosta.

Koska rehualan toimija käsite on laaja, on siitä tarpeen rajata pois tiettyjä vähäriskisiä toimintoja sekä alkutuotannon että muun kuin alkutuotannon osalta. Rehuhygieniasetusta ei sovelleta sellaisiin toimijoihin, jotka tuottavat rehua yksityiseen kotikäyttöön tarkoitettun elintarviketuotantoeläimen ruokintaan. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa rehua viljellään lampaille, kanalle tai sialle, joka myöhemmin itse syödyään. Kyseistä asetusta ei myöskään sovelleta lemmikkieläinten ruoan vähittäiskauppaan. Lemmikkieläinten ruoan vähittäiskaupan osalta ei olisi merkitystä, tapahtuuko myynti kiinteässä myyntipisteessä vai verkkokaupassa internetissä. Ilmoitusvelvollisuutta rehualan toimijaksi rekisteröitymistä varten ei olisi myöskään sellaisella lemmikkieläinten ruoan sisämarkkinakaupalla harjoittavalla toimijalla, joka hankkisi lemmikkieläinten ruokaa yksinomaan omassa vähittäiskaupassaan tapahtuvaa myyntiä varten. Ilmoitusvelvollisuutta rehualan toimijaksi rekisteröitymistä varten ei olisi myöskään toimijalla, joka harjoittaisi paikallisella tasolla tapahtuvaa rehun alkutuotannon pienten määrien suoria toimituksia paikallisille maatiloille käytettäväksi näillä maatiloilla tai vastaavilla alkutuotantopaikoilla. Poikkeuksesta on jo aiemmin säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa rehualan toiminnanharjoittamista siten, ettei ilmoitusvelvollisuutta rehualan toimijaksi rekisteröitymiseen ole toimijalla, joka yksinomaan toimittaa korkeintaan kolmen hehtaarin pinta-alalla vuosittain tuottamiensa alkutuotannon tuotteita suoraan paikalliselle maatilalle tai vastaavalle toimijalle siellä käytettäväksi (MMM 548/2012). Kansallisesti on myös jo aiemmin säädetty, ettei rehualan toimijana pidetä hoito- tai vapaa-ajankalastusta harjoittavaa. Hoitokalastuksella tarkoitetaan vesistön kunnostusmuotoa, jossa rehevöityneestä vesistöstä poistetaan pääsääntöisesti särkikaloja.

Kohdan 14 tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheilla tarkoitettaisiin mitä tahansa vaihetta, rehun alkutuotannosta sen varastointiin, kuljetukseen, jakeluun, myyntiin tai toimittamiseen asti edellä mainitut vaiheet mukaan luettuna. Määritelmään tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaihe sisältyy myös sisämarkkinakauppa, tuonti ja vienti. Rehun valmistus kattaa myös rehun jalostuksen, kuten rypsin puristamisen.

Voimassaolevan lain kohdan 22 maahantuonti ja kohdan 23 maastavienti määritelmät poistettaisiin tarpeettomina. Jatkossa viennillä tarkoitettaisiin vientiä muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon ja tuonnilla tuontia muusta kuin Euroopan unionin jäsenvaltiosta.

Kohdan 25 erityisen riskialttiilla rehulla tarkoitettaisiin rehua, johon yleisen elintarvikeasetuksen 50 artiklassa tarkoitettujen elintarvikkeiden ja rehujen nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) mukaisten ilmoitusten tai tieteellisten riskinarviointien perusteella sisältyy muita rehuja suurempi salmonellariski. Määritelmä kattaisi kaikki salmonellaserotyypit.

Yleisen periaatteen mukaan mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita eli Islantia, Norjaa ja Liechtensteinia.

2 luku Rehuja koskevat vaatimukset

6 §. Rehujen yleiset laatuvaatimukset. Pykälässä säädettäisiin yleisistä rehujen laatua koskevista vaatimuksista, joiden mukaan rehujen tulee olla lainsäädännön vaatimusten mukaisia, aitoja, hyvälaatuisia ja turvallisia, sekä eläinten ravitsemukseen sopivia. Rehujen aitoudella tarkoitettaisiin sitä, että rehuaineesta käytettävän nimen tulee vastata rehuaineesta annettua kuvausta, ja että rehuaineen kasvitieteellisen puhtauden on oltava vähintään 95 prosenttia. Rehujen yleisistä laatuvaatimuksista säädetään myös Euroopan unionin lainsäädännössä, jota sovelletaan yhdessä tämän lain kanssa. Euroopan unioniin tuotavien rehujen tulee täyttää yleisen elintarvikeasetuksen 11 artiklassa ja sieltä vietävien rehujen 12 artiklassa asetetut vaatimukset. Tuotavien ja vietävien rehujen on oltava unionin rehulainsäädännön mukaisia, elleivät tuojamaan viranomaiset muuta vaadi tai ellei tuojamaan lainsäädännöstä muuta johdu. Rehuja, jotka eivät täytä unionin rehulainsäädännön mukaisia määräyksiä, saa viedä ainoastaan edellyttäen, että kohdemaan toimivaltaiset viranomaiset ovat nimenomaisesti siihen suostuneet. Sellaisia rehuja, jotka eivät ole turvallisia ei saa viedä edes kohdemaan suostumuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan rehu ei saisi sisältää sellaisia määriä haitallisia aineita, tuotteita tai eliöitä, että sen käytöstä voisi aiheutua varaa ihmisten tai eläinten terveydelle tai turvallisuudelle taikka ympäristölle. Edelleen rehuihin sovelletaan torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/EY muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 396/2005. Salmonellan osalta pykälään on otettu erityismaininta, jonka mukaan rehussa ei saa esiintyä salmonellabakteeria.

Haitallisten aineiden ja tuotteiden sallituista enimmäispitoisuuksista rehuissa säädetään komission asetuksilla haitallisista aineista eläinten rehuissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/32/EY liitteen I muuttamisesta.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

7 §. Rehuaineet. Pykälän 1 momentin mukaan rehuaineiden tulee olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne soveltuvat eläinten ruokintaan. Rehuaineiden pitää täyttää niille asetetut kemiallista, fyysistä ja mikrobiologista sekä terveydellistä laatua koskevat vaatimukset. Rehuaineista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa.

Yhteisön rehuaineluettelo on julkaistu ja sitä päivitetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 24 ja 26 artiklan mukaisesti. Kyseisessä rehuaineluettelossa luetellaan ja luonnehditaan tavallisimmat unionissa markkinoilla olevat rehuaineet. Luettelo ei kuitenkaan

ole tyhjentävä ja sen käyttö on rehualan toimijoille vapaaehtoista lukuun ottamatta rehuaineen nimen käyttöä.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

8 §. Erityisravinnoksi tarkoitetut rehut. Erityisravinnoksi tarkoitetun rehun markkinoille saattamisen ehdoista ja käyttötarkoitukseluettelon päivittämisestä säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa. Pykälän 1 momentin mukaan erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen tulisi olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan eläinten erityisiin ravitsemuksellisiin tarpeisiin soveltuvia.

Pykälän 2 momentin mukaan vain sellaisia erityisravinnoksi tarkoitettuja rehuja saisi saattaa markkinoille, joiden käyttötarkoitukset ja tärkeimmät ravitsemukselliset ominaisuudet vastaavat erityisravinnoksi tarkoitetun rehun käyttötarkoitukseluettelossa tarkoitettua tarkoitusta. Erityisravintoasetuksessa annetaan erityisravinnoksi tarkoitettuja rehuja koskevat yleiset määräykset ja käyttötarkoitukseluettelo, jossa määritellään tärkeimmät ravitsemukselliset ominaisuudet. Komissio päivittää luetteloa hakemusten perusteella. Komissio voi tarvittaessa pyytää hakemuksesta EFSA:n riskinarvioinnin. Liitteen päivitystä koskeva käsittely tapahtuu keskitetysti unionitasolla sääntelykomiteamenettelyssä.

Pykälän 3 momentin mukaan erityisravinnoksi tarkoitetun rehun käyttötarkoitukseluettelosta ja näitä rehuja koskevista yleisistä määräyksistä säädettäisiin markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 10 artiklassa ja erityisravintoasetuksessa. Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelosta on aiemmin säädetty komission direktiivillä 2008/38/EY erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitusten luettelosta. Kyseisen direktiivin on kumonnut erityisravintoasetus, jonka soveltaminen alkaa 25.12.2020. Jatkossa dieettirehu -termin sijaan käytettäisiin termiä erityisravinnoksi tarkoitettu rehu.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

9 §. Rehun lisäaineet. Lisäaineasetuksella säädetään rehun lisäaineiden turvallisuusarvioinnista, hyväksymisestä ja merkinnöistä. Riskinarvioinnista vastaa EFSA. Hyväksynnän myöntämistä koskeva käsittely tapahtuu keskitetysti unionitasolla sääntelykomiteamenettelyssä. Vain sellaisia rehun lisäaineita saa saattaa markkinoille, käyttää rehujen valmistukseen ja eläinten ruokintaan sekä tuoda, jotka ovat hyväksytty lisäaineasetuksen mukaisesti.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

10 §. Muuntogeeniset rehut. Gm-elintarvike- ja rehuasetuksella säädetään muuntogeenisten rehujen turvallisuusarvioinnista, hyväksymisestä ja merkinnöistä. Riskinarvioinnista vastaa EFSA. Hyväksynnän myöntämistä koskeva käsittely tapahtuu keskitetysti unionitasolla sääntelykomiteamenettelyssä. Vain sellaisia muuntogeenisiä rehuja saa saattaa markkinoille, käyttää rehujen valmistukseen ja eläinten ruokintaan sekä tuoda, jotka ovat hyväksytty Gm-elintarvike- ja rehuasetuksen mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia säännöksiä gm-elintarvike- ja rehuasetuksen edellyttämistä kansallisesta yhteysviranomaisesta, muuntogeenisten rehujen turvallisuusarvioinnista sekä muuntogeenisten rehujen hyväksymistä koskevan kansallisen kannan muodostamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

11 §. Rehuseokset. Rehuseosten tulee olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne soveltuvat eläinten ruokintaan. Rehuseos saisi sisältää vain 7-10 §:ssä tarkoitettuja, niille säädetty vaatimukset täyttäviä rehuja. Rehuseoksista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

12 §. Lääkerehut. Lääkerehuista säädetään neuvoston direktiivillä 90/167/ETY lääkkeitä sisältävien rehujen valmistusta, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevista vaatimuksista yhteisössä. Pykälän 1 momentin mukaan lääkerehun valmistuksessa saisi käyttää vain lääkettä, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön keskitetyllä menettelyllä tai jolle Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus on lääkelain nojalla myöntänyt myyntiluvan tai muun kulutukseen luovuttamisluvan.

Voimassa olevan lain nojalla lääkerehuista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä lääkerehun valmistusta koskevista vaatimuksista, valmistusta ja luovutusta koskevasta kirjanpidosta, toiminnan järjestämisestä, lääkerehun määrittämisestä ja luovutuksesta, sekä tuonnista annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

13 §. Rehusta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin yleisistä vaatimuksista koskien rehusta annettavia tietoja. Säännös koskee rehuista eri tavoin markkinoinnin yhteydessä, kuten pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai sähköisesti, esimerkiksi internetissä, annettavia tietoja. Rehusta annettavien tietojen tulee olla totuudenmukaisia. Rehusta annettavat tiedot eivät myöskään saa olla harhaanjohtavia. Harhaanjohtavien tietojen antaminen on kiellettyä myös yleisen elintarvikeasetuksen 16 artiklan mukaan. Myös sinänsä totuudenmukaisten tietojen antaminen voi olla harhaanjohtavaa, jos esimerkiksi jokin olennainen seikka jätetään mainitsematta. Silloin kun rehun myynnissä on kyse kuluttajankaupasta, kuten lemmikkieläinruoan myynnistä kuluttajalle, tiedonantovelvoitteista säädetään myös muualla kuin tässä laissa.

Rehusta annettavia tietoja koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

14 §. Rehujen merkintävaatimukset. Rehuaineiden ja rehuseosten pakollisista merkinnöistä ja niiden esittämisestä säädetään Euroopan unionin rehulainsäädännössä ja rehun lisäaineiden ja esiseosten merkinnöistä lisäaineasetuksessa. Rehuaineista ja rehuseoksista voitaisiin antaa pakollisten merkintöjen ohella myös muita tietoja, jos ne ovat yksiselitteisiä sekä mitattavissa ja perusteltavissa olevia ja markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen yleisten periaatteiden mukaisia.

Pykälän 2 momentin mukaan lemmikkieläinten rehuseoksiin voitaisiin yksittäisen rehuaineen erityisnimen sijaan merkitä sen ryhmän nimi, johon rehuaine kuuluu markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen yleisten periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin markkinoille saattamista ja käyttöä koskevaan asetukseen säännösten vastaisen rehuaineen ja rehuseoksen merkintöjen osalta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin rehuaineiden, rehuseosten ja rehun lisäaineiden pakkauksissa, saateasiakirjoissa ja etämyynnin yhteydessä käytettävästä kielestä. Pääsäännön mukaisesti kaikissa loppukäyttäjille suoraan tai välillisesti tarkoitetuissa rehuissa (rehuaineet, rehuseokset, lisäaineet) tulisi olla sekä suomen- että ruotsinkieliset merkinnät riippumatta siitä, missä maassa rehu on valmistettu. Loppukäyttäjällä tarkoitettaisiin kotieläintuottajaa tai kuluttajaa, joka käyttää rehun omistamansa tai hallitsemansa eläimen, mukaan lukien turkis- ja lemmikkieläimen, ruokintaan. Pääsääntöön olisi kuitenkin kolme poikkeusta. Ensimmäisen mukaisesti rehuissa, joita myydään vain yksikielisissä kunnissa, voitaisiin käyttää näiden kuntien kielellä olevia yksikielisiä merkintöjä. Edelleen kaksikielisissä kunnissakin myyntipaikalla pakattuun rehuun (esimerkiksi lemmikkieläinkaupan irtona myymiin linnunsiemeniin) voisi liittää vain joko suomen- tai ruotsinkieliset merkinnät. Toimijalla tulisi kuitenkin olla käytössään sekä suomen- että ruotsinkielisiä etikettejä ja/ tai saateasiakirjoja kunkin asiakkaan tarpeen mukaisesti. Kaksi edellä mainittua poikkeusta noudattaisivat kielilain 423/2003 34 §:n säännöksiä. Kolmannen poikkeuksen mukaisesti irtorehun saateasiakirjaan voitaisiin tehdä merkinnät kyseisen loppukäyttäjän äidinkielellä tilanteessa, missä rehun valmistaja toimittaa irtorehun suoraan loppukäyttäjälle. Vastaava menettely olisi mahdollista myös tilanteessa, missä rehualan alkutuotannon toimija toimittaa rehua toiselle rehualan alkutuotannon toimijalla. Äidinkielellä tarkoitettaisiin suomen tai ruotsin kieltä. Kotieläintuottajien hankkima rehu on pääsääntöisesti irtorehua, joka toimitetaan rehutehtaalta suoraan tilalle. Asiakkuussuhteet rehun valmistajan (myyjän) ja ostajan (kotieläintuottajan) välillä ovat yleensä vakiintuneita, jolloin asiakkaan äidinkieli on rehun myyjän tiedossa. Myös rehun alkutuotannon toimijoiden välinen rehukauppa on yleistä. Myös tällöin toisen osapuolen äidinkieli on pääsääntöisesti rehun toimittajan tiedossa. Edellä mainituista syistä johtuen olisi tarpeen poiketa kielilaissa säädetyistä yleisistä kaksikielisyysvaatimuksesta. Muissa kuin edellä tarkoitetuissa rehualan toimijoiden välisissä liiketoiminnoissa rehujen merkinnät olisi tehtävä suomen tai ruotsin kielellä. Säännös vastaisi markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 14 artiklan 1 kohtaa. Elinkeinonharjoittajien välisessä liiketoiminnassa rehua ei pidetä kielilain 34 §:n tarkoittamana kulutushyödykkeenä. Rehualan alkutuotannon toimijan osalta on huomattava, että toimijalla on mahdollinen kaksoisrooli sekä rehun toimittajana (esimerkiksi viljan myynti) että hankkijana (esimerkiksi täysrehun osto). Rehualan alkutuotannon toimijan toimittaessa esimerkiksi viljaa rehutehtaalle, häntä koskisi yleiseen elinkeinonharjoittajien väliseen liiketoimintaan liittyvä säännös.

Pykälän 5 momentin mukaan rehuaineista ja rehuseoksista ilmoitettavien energia- ja valkuaisarvojen tulee perustua Luonnonvarakeskuksen julkaisemiin laskentaperusteisiin, ellei Euroopan unionin lainsäädännössä muuta säädetä. Luonnonvarakeskus on julkaissut laskentaperusteet märehtijöiden, sikojen, hevosten ja turkiseläinten rehuille.

Pykälän 6 momentin mukaan tarkempia säännöksiä rehuaineiden ja rehuseosten energia- ja valkuaisarvon määrittämisestä, ilmoittamisesta ja merkitsemisestä sekä lemmikkieläinten rehuseosten rehuaneryhmistä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

15 §. Rehujen pakkausvaatimukset. Rehujen on oltava turvallisesti ja tuotteen ominaisuudet huomioon ottaen asianmukaisesti pakattuja.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin Euroopan unionin rehujen pakkausvaatimuksia koskevaan lainsäädäntöön.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

16 §. Tilapäiset rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston oikeudesta tilapäisesti kieltää rehun valmistus, markkinoille saattaminen, käyttö, tuonti ja vienti taikka rajoittaa niitä sekä määrätä kielletyt rehut poistettaviksi markkinoilta sekä alkutuotantopaikkojen tai muiden hallussapitäjien varastoista, jos on perusteltua syytä olettaa, että rehu voi aiheuttaa vakavaa vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle tai ympäristölle.

Pykälän tarkoituksena olisi, toisin kuin yksittäistapauksia koskevissa 50 ja 52 §:ssä, toimia yleisluonteisempana lausekkeena. Pykälän mukainen rajoitus voisi koskea esimerkiksi tiettyä rehutyyppiä tai rehuainetta yksittäisen rehuerän sijaan. Rehun tai toiminnan määräyksenvastaisuutta ei vaadittaisi. Kriteerinä olisi sen sijaan epäilty vaarallisuus. Tilapäinen rajoitus voitaisiin antaa esimerkiksi tilanteessa, jossa tietyn rehuaineen epäilty vaarallisuus halutaan selvittää ja kyseistä rehuainetta sisältävät rehut asetetaan käyttökieltoon tutkimusten ajaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi myöntää yksittäisiä lupia 1 momentissa kuvasta rajoituksesta poikkeamiselle, jos voidaan varmistua siitä, että vaaraa ihmisen tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle ei aiheudu.

3 luku Toiminnan harjoittamisesta koskevat vaatimukset

17 §. Toiminnan järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin rehualan toimijoiden yleisestä velvollisuudesta järjestää toimintansa siten, että toiminnalle ja rehuille Euroopan unionin lainsäädännössä, ehdotetussa laissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä asetetut vaatimukset täyttyvät. Säännöksellä halutaan korostaa sitä, että ensisijainen vastuu rehujen turvallisuudesta ja muusta määräysten mukaisuudesta olisi rehualan toimijalla. Rehualan toimijoiden vastuusta rehujen turvallisuudesta sekä vaatimusten vastaisten rehujen markkinoilta poistamisesta säädetään yleisessä elintarvikeasetuksessa siltä osin kuin kyseessä on elintarviketuotantoeläimille tarkoitetut rehut. Yleisen elintarvikeasetuksen turvallisuusvaatimuksia sovelletaan tässä laissa ja sen nojalla annettavissa alemman asteisissa säädöksissä myös muiden kuin elintarviketuotantoeläinten rehuihin. Yleisen elintarvikeasetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa toimivien rehualan toimijoiden on vastuullaan olevissa toiminnoissa huolehdittava siitä, että rehut täyttävät niiden toiminnan kannalta asiaankuuluvat lainsäädännön vaatimukset ja varmistettava, että kyseiset vaatimukset täyttyvät. Rehualan toimijan velvollisuudesta järjestää toimintansa omavalvonta säädetään rehuhygieniasetuksen 5—7 artiklassa. Asetuksen 5 artiklan mukaan erityiset vaatimukset mikrobiologisten kriteereiden noudattamiseksi vahvistetaan komitologiamenettelyllä. Asetuksen 6 artiklan mukaan toimijoiden, lukuun ottamatta tiettyjä alkutuotantoon liittyviä toimia, olisi laadittava ja toteutettava HACCP-periaatteisiin perustuva yksi tai useampi kirjallinen menettely ja pidettävä niitä yllä. HACCP-järjestelmällä tarkoitetaan vaara-analyysin ja kriittisten valvontapisteiden (Hazard Analysis and Critical Control Points) järjestelmää, jossa kriittisten valvontapisteiden avulla tunnistetaan kaikki mahdolliset vaarat, jotka liittyvät rehuntuotannon kaikkiin vaiheisiin, kuten rehun raaka-aineisiin, tuotantoon, valmistukseen, jakeluun ja käyttöön. HACCP-periaatteet perustuvat Codex Alimentarius -järjestön hyväksymään kansainväliseen ohjeeseen. Asetuksen 7 artiklan mukaan toimijoiden on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle tämän vaatimassa muodossa näyttöä siitä, että ne noudattavat 6 artiklan säännöksiä sekä varmistettava, että kaikki 6 artiklan mukaisesti kehitettyjä menettelyjä kuvaavat asiakirjat ovat ajan tasalla.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin ne olosuhteet, kuten tilat, laitteet ja kalusto, joissa rehut olisi valmistettava, varastoitava ja kuljettava. Samoin momentissa annettaisiin ne yleisperiaatteet, joiden mukaan rehuja olisi käsiteltävä, käytettävä, kuljetettava ja varastoitava, jotta ne eivät aiheuttaisi terveys-, turvallisuus- tai ympäristöhaittaa.

Pykälän 3 momentin mukaan vastuu vastaanottajavaltion viranomaisten asettamien rehujen tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä olisi rehualan toimijalla.

Pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset rehujen käsittely-, käyttö-, kuljetus- ja varastointivaatimuksista sekä toimijoiden omavalvonnasta ja laadunvarmistuksessa tehtävistä tutkimuksista. Nämä säännökset koskisivat esimerkiksi rehuhygieniää, kuten salmonellan saastuttaman rehun käsittelyä. Toimijoiden laadunvarmistuksen osalta säädökset voisivat koskea esimerkiksi laadunvarmistuksessa käytettävien laboratoriorien vaatimuksia ja salmonellatutkimuksia.

Pykälä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain säännöksiä.

18 §. Rehualan toimijan luotettavuus. Pykälässä säädettäisiin rehualan toimijan luotettavuudesta. Valvontaviranomaisilla ei voimassaolevan lain nojalla ole ollut valvontaa tehdessään laillista perustetta selvittää, onko rehualan toimija toimintansa aikana pitänyt huolta julkisoikeudellisten velvoitteittensa hoitamisesta. Julkisten velvoitteiden hoidon laiminlyönti ei myöskään ole vaikuttanut mahdollisuuteen toimia rehualalla. Ongelmat julkisten velvoitteiden hoidossa voivat kuitenkin ilmentää harmaan talouden riskiä. On myös mahdollista, että julkisoikeudellisia velvoitteita laiminlyövä taho saattaa laiminlyödä myös muita toimintaa koskevia säännöksiä, kuten rehujen turvallisuuden varmistamiseksi säädettyjä vaatimuksia. Harmaata taloutta torjumalla edistettäisiin ja tuettaisiin oikeudenmukaisia käytäntöjä rehualalla ja ehkäistäisiin vilpillisiä menettelyjä. Samalla parannettaisiin oikein toimivien ja velvoitteensa täyttävien toimijoiden toimintaedellytyksiä ja edistettäisiin rehellistä kilpailua.

Rehualan tasapuolisen kilpailun sekä harmaan talouden torjunnan kannalta on tärkeää, että alalla toimivat yritykset hoitavat sekä velvoitteensa kuluttajia ja muita toimijoita kohtaan, että myös lakisääteiset velvoitteensa. Veroihin, sosiaalivakuutusmaksuihin sekä Tullin perimiin maksuihin liittyvät laissa säädetty velvollisuudet ovat erilaisia rekisteröintiä, ilmoittamista sekä suoritteiden maksamista koskevia velvoitteita. Näiden hoitamattomuus voi kuvastaa toimijan taloudellista epäluotettavuutta. Velvoitteitaan laiminlyövä toimija saa muihin verrattuna perusteettomasti etua välttämällä julkisoikeudellisia maksuja ja haittaa toiminnallaan tasapuolista kilpailua esimerkiksi myymällä tuotteitaan muita halvemmalla. Toimijan maksukyvyttömyys lisää myös riskiä väärinkäytöksiin ja velvollisuuksien laiminlyönteihin ja on näin ollen taloudelliseen luotettavuuteen ratkaisevasti vaikuttava seikka.

Toimijan luotettavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota laiminlyönnin toistuvuuteen ja euromääräiseen suuruuteen, mikäli tämä on mitattavissa. Esimerkiksi yksittäiset, unohtukseen tai huolimattomuuteen rinnastuvat ilmoituslaiminlyönnit tai rahamäärältään pienet maksulaiminlyönnit eivät yleensä osoittaisi rehualan toimijaa epäluotettavaksi. Toimijaa ei tulisi pitää epäluotettavana myöskään, jos esimerkiksi verovelasta on tehty maksusuunnitelma ja sen ehtoja noudatetaan.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että rehualan toimijan tulee olla luotettava. Pykälän 1 momentin mukaan toimijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hän on kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta rehujen turvallisuuden varmistamista tai kuluttajien turvallisuutta kohtaan tai jos hän on kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen tai jos hän on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, keitä 1 momentissa tarkoitettu vaatimus luotettavuudesta koskee silloin, kun ilmoituksen tekijänä on oikeushenkilö. Jotta vaatimus luotettavuudesta oikeushenkilön kohdalla täyttyisi, kaikkien säännöksessä lueteltujen tahojen on oltava luotettavia. Ehdotuksen mukaan vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määrämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta ottaa luotettavuuden arvioinnissa huomioon myös toimijaan ja sen vastuuhenkilöihin välittömästi tai välillisesti kytköksissä olevien yritysten ja yhteisöjen velvoitteidenhoito. Momentti sisältää viittauksen yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ään, jossa luetellaan kyseisen lain mukaisesti rekisteröitävät yritykset ja yhteisöt. Yritykseen ja yhteisöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen tai yhteisön osittain tai kokonaan omistavaa osakeyhtiötä tai avoimen yhtiön yhtiömiehenä olevaa osakeyhtiötä. Yritykseen tai yhteisöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä puolestaan tarkoitetaan esimerkiksi yritykseen tai yhteisöön sen vastuuhenkilön taikka toisen yrityksen tai yhteisön kautta kytkeytyviä yrityksiä ja yhteisöjä. Osakeyhtiöön välillisesti kytkeytyvä yritys tai yhteisö on esimerkiksi sen hallituksen jäsenen yksin omistama toinen osakeyhtiö tai emoyhtiön omistama sisaryhtiö. Luonnolliseen henkilöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan yritystä tai yhteisöä, jossa hän toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä. Luonnolliseen henkilöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin henkilön välittömään yritys- tai yhteisökytkentään välittömästi tai välillisesti kytkeytyviä yrityksiä tai yhteisöjä, kuten emoyhtiötä, jonka tytäryhtiön hallitukseen henkilö kuuluu. Tältä osin valvontaviranomainen voisi tehdä luotettavuuden arviointia edeltävältä kolmelta vuodelta. Tätä vanhempien kytkösten selvittäminen ei siis olisi tarpeen.

Luotettavuuden selvittäminen toimijan tai toimijana olevan oikeushenkilön vastuuhenkilöiden muun yritystoiminnan osalta olisi harkinnanvaraista, mutta ei edellyttäisi sitä, että toimijan luotettavuutta on syytä epäillä. Selvittäminen olisi tarpeen erityisesti silloin, kun pelkästään toimijan taikka tämän vastuuhenkilöiden tietojen perusteella ei olisi mahdollista muodostaa riittävää kuvaa luotettavuuden arvioimiseksi. Esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija on vasta perustettu osakeyhtiö tai yrityksen vastuuhenkilöissä on tapahtunut huomattavia muutoksia, voisi luotettavuuden arvioimiseksi olla tarpeen selvittää sen vastuuhenkilöiden ja omistajien muu tai aikaisempi yritystoiminta. Mikäli toimijan taikka tämän vastuuhenkilön muussa tai aikaisemmassa yritystoiminnassa on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyöty 1 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, toimijaa tai tämän vastuuhenkilöä ei voitaisi pitää säännöksessä tarkoitettulla tavalla luotettavana. Luotettavuuden selvittäminen 3 momentissa kuvatulla tavalla ei yleensä olisi tarpeen, jos rehualan toimijan ja sen vastuuhenkilöiden toiminta on ollut usean vuoden ajan vakiintunutta eikä ole muutoinkaan herännyt syytä epäillä näiden luotettavuutta.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön toiminnasta säädetään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetulla lailla (1207/2010). Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto voisi toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettuja velvoitteidenhoitoselvityksiä toimijoista.

Pykälä olisi uusi.

19 §. Rehualan toimijan ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rehualan toimijoiden ilmoitusvelvollisuudesta rehualan toimijaksi rekisteröintiä varten. Rehualan toimijoiden tulisi ilmoittaa toiminnastaan ja sen merkittävistä muutoksista Ruokavirastolle kirjallisesti

siten kuin rehuhygieniasetuksen 9 artiklassa säädetään. Rehuhygieniasetuksen mukainen ilmoitusvelvollisuus koskee myös TSE-asetuksen liitteen IV ja sivutuoteasetuksen 11, 13, 17 ja 18 artiklan mukaista toimintaa. Rehuhygieniasetuksen 9 artiklan mukaan rehualan toimijoiden on tehtävä asianomaiselle viranomaiselle tämän vaatimassa muodossa rekisteröintiä varten ilmoitus valvonnassaan olevista laitoksista, joissa harjoitetaan jotain rehun tuotanto- jalostus- tai jakeluvaiheeseen kuuluvaa toimintaa sekä annettava ajantasaisia tietoja valvonnassaan olevista laitoksista ja ilmoitettava merkittävistä toiminnan muutoksista tai olemassa olevan laitoksen sulkemisesta. Valvonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että viranomainen saa tiedon valvottavista toimijoista ja heidän sijainnistaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että rehualan toimijan olisi ilmoitettava tarvittavat yhteystiedot laitospöytäkirjasta. Rehualan toimijan tulisi ilmoittaa yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus taikka tilatunnus sekä tiedot toiminnan luonteesta tai sen olennaisesta muuttamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, mitä tietoja rehualan toimijan tulee vuosittain Ruokavirastolle ilmoittaa valvontaa ja tilastointia varten Ruokaviraston pyytämällä tavalla. Ilmoitusvelvollisuus koskisi sekä valmistukseen käytettäviä että valmistettuja rehuja tuodut ja viedyt rehut eriteltyinä ja sen tulisi sisältää edellä mainittujen määrät sekä tiedot tuotujen rehujen alkuperästä, jolla tarkoitettaisiin maata, josta rehu on Suomeen tuotu ja tarpeen mukaan myös alkuperämaata.

Pykälän 4 momentin mukaan maa ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä rekisteröintiä varten tehtävän ilmoituksen sisällöstä toiminnan luonteeseen liittyen sekä ilmoitusmenettelystä.

Pykälä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain säännöksiä.

20 §. Rehualan toimijan hyväksyminen. Pykälän 1 momentin mukaan tiettyjen rehuhygieniasetuksessa, TSE -asetuksessa tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa säädettyjä toimintoja harjoittavien sekä lääkerehua valmistavien ja markkinoille saattavien rehualan toimijoiden olisi oltava valvontaviranomaisen hyväksymiä ennen toiminnan aloittamista tai toimintojen olennaista muuttamista. Hyväksyntää tulisi hakea myös kullekin uudelle toiminnalle.

Rehuhygieniasetuksen 10 artiklassa luetellaan ne toiminnot, joiden harjoittamiseen vaaditaan valvovan viranomaisen hyväksyminen. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tiettyjen, asetuksen liitteessä IV olevassa 1 luvussa tarkoitettujen rehun lisäaineiden valmistaminen, markkinoille saattaminen tai valmistaminen ja markkinoille saattaminen edellyttää toimivaltaisen viranomaisen hyväksymistä. Tällaisia lisäaineita ovat kokkidiostaatit ja histomomonostaatit, ravitsemukselliset lisäaineet, eläintuotantoon vaikuttavat lisäaineet, sellaiset teknologiset lisäaineet, joille on vahvistettu enimmäispitoisuus, karotenoidit ja ksantofyllit sekä tietyt valkuaislähteenä käytettävät tuotteet. Alakohdan b mukaan toimijan on hankittava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyminen, jos tarkoituksena on valmistaa, saattaa markkinoille tai valmistaa ja saattaa markkinoille esiseoksia käyttäen asetuksen liitteessä IV olevassa 2 luvussa tarkoitettuja rehun lisäaineita. Mainituissa luvussa 2 tarkoitettuja lisäaineita ovat kokkidiostaatit ja histomomonostaatit, tietyt eläintuotantoon vaikuttavat lisäaineet sekä tietyt ravitsemukselliset lisäaineet. Hyväksyminen olisi hankittava c alakohdan mukaan, jos toimija käyttää liitteessä IV olevassa 3 luvussa olevia lisäaineita rehuseosten valmistamiseen markkinoille saatettavaksi tai yksinomaan oman tilan tarpeisiin. Liitteen IV luvussa olevia lisäaineita ovat kokkidiostaatit ja histomomonostaatit sekä tietyt eläintuotantoon vaikuttavat lisäaineet. Rehuhygieniasetuksen liitteen II kohdan "toimitilat ja laitteisto" 10 alakohdassa mainittua toimintaa harjoittavan toimijan

tulee olla hyväksytty, mikäli toimija saattaa seuraavia rehuksi käytettäviä tuotteita markkinoille: raaka-kasviöljyjen jalostus lukuun ottamatta toimijoita, jotka kuuluvat asetuksen (EY) 852/2004 soveltamisalaan, rasvahappojen öljykemiallinen valmistus, biodieselin valmistus sekä rasvojen sekoittaminen.

TSE-asetuksen liitteen IV mukaan edellytetään rehualan toimijan hyväksyntää, jos rehunvalmistaja käyttää kalajauhoa tai sitä sisältävää rehua rehunvalmistuksessa. Hyväksynnän edellytyksenä on, että laitoksessa ei valmisteta märehtijöiden rehuja. Edellä mainitusta vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa, jos kalajauhoa sisältävien rehujen valmistus, pakkaus, varastointi ja kuljetus eriytetään täydellisesti märehtijöiden rehujen valmistuksesta. Jos rehualan toimija valmistaa rehua yksinomaan omaa käyttöä varten ja rehunvalmistus tapahtuu maatilalla, jossa ei pidetä märehtijöitä ja rehunvalmistuksessa ei käytetä kalajauhoa sellaisenaan, edellytetään rehualan toimijalta hyväksynnän asemasta rekisteröintiä. Luista erotettujen fosfaattien käyttöön ja muista kuin märehtijöistä saatujen verituotteiden käyttöön rehunvalmistuksessa sovelletaan vastaavia säännöksiä kuin kalajauhon käyttöön.

Markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti käytettäessä tiettyjä rehun lisäaineita, kuten A- ja D -vitamiinia, kuparia tai seleeniä korkeina pitoisuuksina erityisravinnoksi tarkoitetun rehun valmistukseen, tulee kyseisen rehun valmistajan olla rehuhygieniasetuksen 10 artiklan mukaisesti hyväksytty. Edelleen markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen liitteen VIII kohdan 1 mukaisesti sellaista ainetta (rehua), jossa haitallisten aineiden pitoisuus ylittyy, voidaan käyttää rehuna ainoastaan hyväksytyssä puhdistuslaitoksessa suoritettua käsittelyn jälkeen. Haitallisella aineella tarkoitettaisiin direktiivin 2002/32/EY mukaisia haitallisia aineita, eikä velvoite täten koskisi esimerkiksi salmonellabakteerin saastuttamaa rehua.

Ruokavirastolle toimitettavaan hyväksymistä koskevaan hakemukseen tulisi liittää pykälän 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

Pykälän 3 momentin mukaan myös jo hyväksytyn laitoksen harjoittaman toiminnan olennaisen muutoksen olisi oltava hyväksytty ennen muutetun toiminnan aloittamista. Edelleen edellyttäisiin, että rehuja valmistava toimija varaa toimivaltaiselle viranomaiselle tilaisuuden tarkastaa toimijan tilat, laitteet ja kalusto tai tuotantoyksikkö ennen toiminnan aloittamista. Tällöin valvontaviranomainen tarkastaisi valmistusta ja toimijan omavalvonnan toimivuutta sekä sitä, onko toiminta järjestetty unionin ja kansallisen rehulainsäädännön vaatimalla tavalla.

Rehualan toimijan hyväksymisen edellytyksistä säädettäisiin pykälän 4 momentissa. Rehuhygieniasetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaan valvontaviranomainen antaa hyväksytylle rehualan toimijalle tunnistenumeron. Hyväksymistä haettaessa toimijan olisi toimitettava valvontaviranomaiselle kirjallinen kuvaus yrityksen toiminnasta ja prosesseista. Rehuhygieniasetuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaan rehualan toimija, pois lukien jälleenmyyjät tietyin ehdoin, voidaan hyväksyä vain sillä edellytyksellä, että ennen toiminnan aloittamista paikalla tehty tarkastuskäynti on osoittanut laitoksen täyttävän asetuksen asiaankuuluvat vaatimukset. TSE-asetuksen liitteen IV mukaiset vaatimukset koskevat muun muassa eläimistä saatujen proteiinien erillään pitoa ja prosessoitua eläinproteiinia sisältävän irtorehun kuljetuksen, varastoinnin ja pakkaamisen edellytyksiä. Lääkerehun valmistajien osalta hyväksyntä edellyttäisi, että valmistajalla on käytössään lääkerrehujen valmistukseen sopivat tilat ja laitteistot sekä tilat ja välineet lääkerrehujen laadun tarkastusta ja lääkerrehujen valmistusprosessin seuranta varten. Lisäksi edellyttäisiin sekoitustekniikkaan koulutettua henkilöstöä.

Pykälän 5 momentin mukaan tarkemmat säännökset hyväksymistä koskevassa hakemuksessa ilmoitettavista tiedoista ja hakemusmenettelystä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

21 §. Tietojen kirjaamista ja jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset. Pykälän 1 momentti velvoitaisi rehualan toimijan pitämään ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaan liittyvistä tiedoista kirjaa valvontaa ja rehujen jäljittämistä varten. Tiedoista tulisi ilmetä eräkohtaisesti kaikki rehujen hankinnat, valmistukset ja luovutukset sekä niiden käyttö. Jos toimija yksinomaan toisi maahan rehuja, olisi hänen pidettävä kirjaa tuotujen rehujen määrästä ja alkuperästä. Kyseiset tiedot eivät välttämättä ole selvitettävissä kirjanpitolain (1336/1997) mukaisesta kirjanpidosta.

Pykälän 1 momentin mukaan toimijalla olisi oltava elintarviketuotantoon tarkoitettujen eläinten osalta yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot rehuista. Rehuhygieniasetuksen liitteiden I ja II tietojen kirjaamisvelvollisuudet koskevat myös muiden kuin elintarviketuotantoon tarkoitettujen eläinten rehujen tuotanto-, valmistus ja jakeluvaiheita. Rehuhygieniasetuksen liitteiden I ja II kohdassa "tietojen kirjaaminen" annetaan vaatimuksia niistä tiedoista, joita rehuista tulee kirjata. Eläimistä saatavia sivutuotteita lähettävien, kuljettavien tai vastaanottavien toimijoiden velvoitteesta tietojen kirjaamiseen säädetään lisäksi sivutuoteasetuksen 22 artiklassa. Yleisessä elintarvikeasetuksessa ja rehuhygieniasetuksessa annetaan jäljitettävyyttä koskevia määräyksiä. Yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan mukaan kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa on huolehdittava siitä, että rehut, jotka on tarkoitettu tai joiden voidaan olettaa tulevan lisätyksi elintarviketuotantoeläinten rehuun, on mahdollista jäljittää. Rehualan toimijoiden on voitava tunnistaa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on toimittanut niille rehuun lisättäväksi tarkoitetun rehun tai rehun, jonka voidaan olettaa tulevan lisättäväksi rehuun. Tätä varten toimijoilla on oltava käytössään järjestelmät ja menettelyt, joiden avulla toimivaltaiset viranomaiset saavat nämä tiedot pyynnöstä käyttöönsä. Rehualan toimijoilla on oltava käytössään myös sellaiset järjestelmät ja menettelyt, joiden avulla ne voivat tunnistaa muut yritykset, joille niiden tuotteita on toimitettu. Nämä tiedot on annettava pyynnöstä toimivaltaiselle viranomaiselle. Yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 4 kohdan mukaan markkinoille saatetuissa tai todennäköisesti saatettavissa rehuissa on niiden jäljitettävyyden helpottamiseksi oltava riittävät ja asianmukaiset pakkausmerkinnät tai tunnistetiedot tarkempiin säännöksiin sisältyvien asiaa koskevien vaatimusten mukaisesti. Yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan mukaisia jäljitettävyydemääräyksiä sovelletaan myös muihin kuin elintarviketuotantoeläinten rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

Pykälä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevan lain säännöksiä.

22 §. Rehualan toimijan tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin rehualan toimijan velvollisuudesta välittömästi ilmoittaa Ruokavirastolle, jos toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen markkinoille saattama tai käyttämä rehu ei täytä turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tiedonantovelvollisuus koskisi myös rehun vastaanotossa, valmistuksessa, varastoinnissa, lastauksessa tai muussa vastaavassa toiminnassa omavalvonnan yhteydessä havaittua haitallisten aineiden, tuotteiden tai eliöiden enimmäispitoisuuksien ylittymisestä. Ilmoitusvelvollisuus koskisi täten myös esimerkiksi tehtaan piha-alueella sijaitsevasta varastosta tehtyä salmonellabakteerilöydystä. Turvallisuutta koskevista vaatimuksista säädetään myös yleisen elintarvikeasetuksen 20 artiklassa. Artiklan mukaan rehualan toimijan on ilmoitettava välittömästi toimival-

taiselle viranomaiselle, jos toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen markkinoille saatama rehu ei täytä rehujen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Vaatimus ilmoittamisesta koskee myös muiden kuin elintarviketuotantoon tarkoitettujen eläinten rehujen markkinoille saatavaa toimijaa. Toimijan on ilmoitettava viranomaisille toimista, jotka on toteutettu kyseisen rehun käytöstä aiheutuvan riskin ehkäisemiseksi, eikä se saa estää tai yrittää rajoittaa ketään tekemästä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa kansallista lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä noudattaen, jos tällä yhteistyöllä voidaan ehkäistä tai poistaa rehusta johtuva riski tai vähentää sitä. Rehualan toimijoiden on tehtävä yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa toteutettaessa toimia niiden toimittaman rehun aiheuttamien riskien välttämiseksi.

Rehun markkinoille saattanut toimija olisi myös ilmoitusvelvollinen rehun hankkineelle toimijalle tilanteessa, missä markkinoille saatetussa rehussa havaitaan salmonellabakteeri. Vastavasti rehua käyttävän toimijan olisi välittömästi ilmoitettava rehun valmistajalle, jos tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveyssäännöstö") 4 artiklan 27 kohdassa tarkoitettuun pitopaikkaan on salmonellaepäilyn tai todetun salmonellatartunnan vuoksi kohdistettu taudin leviämisen estämistä koskeva päätös. Rehuketjun salmonellatorjunnan kannalta on tärkeää, että tieto tartunnasta välittyy rehua valmistavalle toimijalle. Näin voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi rehukuljetusten mukana mahdollisesti leviävät tartunnat tilalta rehutehtaalle.

Pykälän 2 momentin mukaan rehualan toimijan olisi viivytyksettä ilmoitettava Ruokavirastolle säännösten vastaiseen rehuun viittaavista tutkimustuloksista, jos tutkimuksen on tehnyt 37 §:ssä tarkoitettu laboratorio, sekä annettava laboratoriolle ohjeet 35 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten, kuten zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvien, ja yhteenvetojen lähettämiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä ilmoitusten tekemisestä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Määräysten vastaisen rehun markkinoilta poistamisesta säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 20 artiklassa.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

23 §. *Lupa käyttää hyväksymätöntä rehun lisäainetta.* Pykälässä säädettäisiin ei-hyväksytyjen rehun lisäaineiden käytön edellytyksistä tuotantoeläimille tehtävissä tieteellisissä kokeissa. Rehun lisäaineiden hyväksyntä edellyttää niiden tehokkuuden osoittamista kohde-eläimillä. Tämä puolestaan edellyttää, että aineita, joita ei ole hyväksytty kyseiseen tarkoitukseen käytetään lisäaineena tieteellisissä kokeissa eläinten rehuissa. Lisäaineasetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat sallia tällaiset kokeet, kun ne suoritetaan lisäainehakemusohjeiden mukaisesti ja kun kokeiden riittävä valvonta on varmistettu. Hakemusohjeet on annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1831/2003 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä hakemusten laadinnan ja esittämisen sekä rehun lisäaineiden arvioinnin ja hyväksymisen osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 429/2008.

Pykälän 1 momentissa veloitettaisiin kokeesta vastaava toimija hakemaan Ruokavirastolta lupaa ei-hyväksytyn lisäaineen käytölle tuotantoeläinten ruokinnassa tieteellisissä kokeissa. Lupa voisi koskea lisäaineasetuksen mukaisesti kemiallisia aineita, mikro-organismeja ja valmisteita, kuten entsyymejä. Kokeesta vastaava toimija voisi olla esimerkiksi tutkittavan aineen valmistaja, markkinoille saattaja tai kokeen järjestämisestä ja eläinten ruokinnasta vastaava tutkimuslaitos. Ruokavirasto voisi myöntää luvan käyttää ainetta, jonka hyväksyntähakemukseen

vaaditaan tehokkuuden osoittamista kyseisellä eläinlajilla. Kokeesta ei tulisi aiheutua haitallisia vaikutuksia eläimille, ihmisille tai ympäristölle.

Pykälän 2 momentin mukaan nimetyn luvan hakijan olisi hakemuksessa annettava yksityiskohtaiset tiedot käytettävästä aineesta, sen käyttötarkoituksesta, kokeessa käytettävistä eläimistä, koeasetelmasta ja kokeen kestosta.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä lupahakemus menettelystä ja lupahakemuksen sisällöstä annettaisiin maa - ja metsätalousministeriön asetuksella. Luvan myöntämisen edellytyksiä olisivat yksityiskohtaiset tiedot tutkittavasta aineesta, kuten sen turvallisuuteen liittyvät aiemmat tutkimukset ja mahdolliset hyväksynnit muille kuin kokeessa käytettävälle eläimille. Hakemuksessa tulisi olla koesuunnitelma, josta ilmenee myös aineen käyttömäärä, kokeessa käytettävien eläinten määrä, sovellettava tilastollinen malli ja tulosten julkaisusuunnitelma, joiden perusteella luvan myöntämisestä voidaan päättää.

Pykälä vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevaa lakia. Vaatimus siitä, että luvan hakijan tulee olla rehualan toimija, ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi.

24 §. Tieteellisen kokeen keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin 23 §:ssä tarkoitetun kokeen keskeyttämisestä. Kokeesta vastaava velvoitettaisiin keskeyttämään kokeen suorittaminen, jos siinä ilmenee, että tutkittavalla aineella on haitallisia vaikutuksia ihmisten tai eläinten terveyteen tai ympäristöön. Kokeesta vastaava velvoitettaisiin myös ilmoittamaan asiasta Ruokavirastolle.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

4 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

25 §. Maa- ja metsätalousministeriö. Pykälän 1 momentin mukaan rehulain ja Euroopan unionin rehuja koskevan lainsäädännön täytäntöönpanon yleisen ohjauksen ja seurannan tehtävät kuuluisivat maa- ja metsätalousministeriölle.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi kansalliset vertailulaboratoriot.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

26 §. Ruokavirasto. Pykälässä lueteltaisiin Ruokaviraston tehtävät. Ruokavirasto toimisi päävastuullisena valvontaviranomaisena ja vastaisi kohdan 1 mukaan valtakunnallisen rehuvalvonnan suunnittelusta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kohdan 2 mukaan rehulainsäädännön täytäntöönpanon ja noudattamisen valtakunnallisesta valvonnasta.

Kohdan 3 mukaisesti Ruokavirasto vastaisi tiedottamisesta ja rehuvalvontatulosten julkaisusta. Virasto julkaisisi jatkossakin rehuvalvonnan kannalta olennaiset tulokset rehualan toimijakohtaisesti internetsivuillaan vuosittain. Tulokset julkaistaisiin sellaisenaan.

Kohdan 4 mukaan Ruokavirasto laatisi valvonta-asetuksen mukaisen rehujen valtakunnallisen valvontasuunnitelman osana monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa sekä vuosittaisen valvontasuunnitelman rehuvalvonnan järjestämiseksi. Valvontasuunnitelmien laatimisesta säädetään tarkemmin 40 §:ssä. Ruokavirasto laatisi myös vuosittain raportit valvonnan toteutumisesta.

Kohdan 5 mukaan Ruokavirasto nimeäisi viralliset laboratoriot ja toisessa Euroopan unionin maassa sijaitsevat salmonellan varalta otettuja lainsäädännön edellyttämiä omavalvontanäytteitä tutkivat laboratoriot ja hyväksyisi Suomessa sijaitsevat omavalvontalaboratoriot. Nimeäminen tapahtuisi laboratorioden hakemuksesta.

Kohdan 6 mukaan Ruokavirasto valvoisi, että 32 ja 34 §:ssä tarkoitetut laboratoriot noudattavat lain 5 luvussa laboratorioille asetettuja vaatimuksia. Jos laboratorio ei noudattaisi asetettuja vaatimuksia, Ruokavirasto voisi antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnan korjaamiseksi. Määräykseen olisi asetettava määräaika, jonka aikana korjaukset olisi tehtävä. Omavalvontalaboratorion hyväksymisen peruuttamisesta säädettäisiin 55 §:ssä ja laboratorion nimeämisen peruuttamisesta 56 §:ssä.

Kohdan 7 mukaan Ruokavirasto antaisi rehualan toimijoille pyynnöstä todistuksia vientiin liittyen. Kokonaisuudesta säädettäisiin tarkemmin 31 §:ssä.

Kohdan 8 mukaan Ruokavirasto myöntäisi luvan tuotantoeläinten ruokinnassa tieteellisessä kohteessa lisäaineena käytettävälle ei-hyväksytylle aineelle. Asiasta säädettäisiin tarkemmin 23 §:ssä.

Kohdan 9 mukaan Ruokavirasto toimisi yleisen elintarvikeasetuksen mukaisena nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) kansallisena yhteyspisteenä rehujen osalta.

Kohdan 10 mukaan Ruokavirasto arvioisi rehuhygieniasetuksessa tarkoitetut kansalliset hyvän käytännön ohjeet. Ohjeet koskevat esimerkiksi hyviä hygieniakäytäntöjä sekä rehupakkauksiin tehtäviä merkintöjä.

Kohdan 11 mukaan Ruokavirasto pitäisi yllä luettelo rehuhygieniasetuksen 24 artiklassa tarkoitetuista kolmansien maiden tuotantolaitoksista, joista rehun tuonti on sallittu.

Kohdan 12 perusteella Ruokavirasto vastaisi virallista valvontaa suorittavien henkilöiden, kuten valtuutettujen tarkastajien, koulutuksesta.

Kohdan 13 mukaan Ruokavirasto vastaisi valvonta-asetuksessa säädetystä koordinaatiosta ja yhteydenpidosta komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa. Valvonta-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on nimettävä yksi vastuuviranomainen, mikäli vastuuta virallisen valvonnan tai muiden virallisten toimien järjestämisestä tai suorittamisesta on siirretty useammalle kuin yhdelle toimivaltaiselle viranomaiselle.

Kohdan 14 mukaan Ruokavirasto nimeäisi luonnolliset henkilöt, joille on siirretty valvonta-asetuksen 28 artiklan perusteella viralliseen valvontaan kuuluvia tehtäviä. Käytännössä nimeäminen koskisi valtuutettuja tarkastajia. Tehtävästä säädettäisiin tarkemmin 30 §:ssä.

Kohdan 15 mukaan Ruokavirasto toimisi valvonta-asetuksessa tarkoitettuna yhteyselimenä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä. Valvonta-asetuksen 103 artiklan mukaan jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi yhteyspisteenä toimiva yhteyselin, joka vastaa valvonta-asetuksen 104—107 artiklan mukaisen tietojenvaihdon helpottamisesta toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Kohdan 16 mukaan Ruokavirasto vastaisi valvonta-asetuksen 115 artiklassa tarkoitetun valmiussuunnitelman laatimisesta rehujen osalta. Valmiussuunnitelmissa mainitaan viipymättä toteutettavat toimenpiteet tilanteessa, missä rehujen on todettu aiheuttavan suoraan tai ympäristön

välityksellä vakavan riskin ihmisten tai eläinten terveydelle. Valmiussuunnitelmat vastaavat nykyisiä varosuunnitelmia ja niiden laatimisesta säädetään nykyisin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Ruokaviraston on toimitettava valmiussuunnitelmat ja niihin tehdyt muutokset maa- ja metsätalousministeriölle.

Lisäksi Ruokavirasto vastaisi Euroopan unionin rehulainsäädännössä toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä tehtävistä, siltä osin, kuin niitä ei ole tässä laissa säädetty toisen viranomaisen tehtäväksi.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

27 §. Elinkeino-liikenne- ja ympäristökeskus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvoisivat Ruokaviraston ohella rehuja omalla toimialueellaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten suorittavat rehujen alkutuotanto- ja markkinavalvontaa.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

28 §. Aluehallintovirasto. Aluehallintovirastot valvoisivat Ruokaviraston ohella lääkerehuja omalla toimialueellaan.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

29 §. Tulli. Tullin rehulain mukaisena tehtävänä olisi valvoa Ruokaviraston ohella muiden kuin eläinperäisten rehujen vientiä. Tullin tehtävistä eläinperäisten rehujen viennin osalta on valmisteilla säännöksiä eläinterveyttä koskevassa säädöshankkeessa.

Tullin rehulain mukaiset tehtävät rehujen tuonnin yhteydessä liittyisivät kansalliseen rehusalmonellavalvontaan. Tullin tehtävänä olisi varmistaa, että salmonellan suhteen erityisen riskialttiit rehut saatetaan markkinoille vasta sen jälkeen, kun erä on todettu vapaaksi salmonellabakteerista, tai erän tuonnista on saatu Ruokaviraston kannanotto. Tullin tehtävistä valvonta-asetuksen mukaiseen rehujen tuontivalvontaan liittyen säädetään laissa eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta (1277/2019).

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

30 §. Valtuutetut tarkastajat. Pykälän mukaan Ruokavirasto voisi kirjallisesti nimetä tarkastajia avustamaan valvonnassa. Tarkastajat toimisivat virkavastuulla Ruokaviraston valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastus- ja näytteenottotehtävissä. Valtuutetulla tarkastajalla tarkoitettaisiin vain viranomaisorganisaation ulkopuolisia henkilöitä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain, jos tehtävä annetaan lain nojalla, tehtävän antaminen on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä tehtävän antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien käyttäminen tarkastus- ja näytteenottotehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aika-tilaan sidottua. Viranomaisorganisaation laajentamista kattamaan koko kyseistä toimintaa ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Rikoslain (39/1889) 40 luvun 11 §:n 5 kohdan b alakohdan mukaan julkista valtaa käyttävänä henkilönä pidetään myös sitä henkilöä, joka osallistuu julkista valtaa koskevan päätöksen valmisteluun muun muassa ottamalla näytteitä tai suorittamalla tarkastuksia. Selkeyden vuoksi ehdotettuun 2 momenttiin sisällytettäisiin viittaus, jonka mukaan valtuutettuihin tarkastajiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtuutettuun tarkastajaan sovellettaisiin hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003) ja saamen kielilain (1086/2003) sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) säännöksiä. Samoin valtuutettuihin tarkastajien toimintaan sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki). Näin ollen pykälässä pyritään turvaamaan perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtuutetun tarkastajan tulisi esittää tarvittaessa kirjallinen selvitys tarkastusvaltuudestaan. Kirjallisella selvityksellä tarkoitettaisiin ensisijaisesti tarkastajakorttia ja toissijaisesti Ruokaviraston myöntämää valtuutuspäätöstä. Ruokavirasto vastaisi valtuutettujen tarkastajien pätevydestä tehtäviinsä. Käytännössä valtuutusten sisältö sekä tarkastajien pätevyysvaatimukset ja muut ehdot voivat vaihdella näytteenoton tai muun siihen verrattavan tehtävän, tarkastajan toimialueen tai sijaintipaikan ja muiden vastaavien tekijöiden mukaan.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

31 §. Rehujen vienti. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto antaisi rehualan toimijan pyynnöstä vientitodistuksia edellyttäen, että todistettavaksi vaadittujen asioiden paikkansapitävyydestä, kuten rehun valmistuksesta Suomessa, voidaan varmistua. Ruokaviraston antama vientitodistus voisi koskea myös todistusta siitä, ettei kyseinen rehu sisällä muuntogeenisiä organismeja. Eläinperäisten rehujen vientitodistuksista säädetään eläintautilain (441/2013) 71 §:ssä. Toimivaltaisista viranomaisista eläinlääkintötodistusten antamiseen ovat kunnaneläinlääkärit. Myös vastaanottajavaltion asettamien vaatimusten todistuksen saamiselle tulee täyttyä. Ruokavirasto osallistuisi myös tarvittaessa 17 §:n 3 momentissa mainittujen viranomaisvaatimusten selvittämiseen, jollei vaatimuksista voida muulla tavalla varmistua. Ruokavirasto osallistuisi myös tarvittaessa markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien asiakirjojen laatimiseen ja muuhun selvitystyöhön. Ruokavirasto tekisi päätöksen osallistumisesta momentissa mainittujen viranomaisvaatimusten selvittämiseen ottamalla huomioon muun muassa viennin toteutumisen todennäköisyyden, viennin odotettavissa olevan arvon, rehualan toimijan mahdollisuuden osallistua viennin edistämiseen, hankkeesta hyötyvien toimijoiden määrän sekä selvitys- ja raportointiprosessien nopeuden ja ennustettavuuden.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi keskeyttää osallistumisen 1 momentissa mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytykset selvitystyön jatkamiselle eivät enää täyty.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

5 luku Laboratoriot

32 §. Viralliset laboratoriot ja viranomaisnäytteiden tutkiminen. Viranomaisnäytteet tulisi tutkia Ruokavirastossa tai viraston valvonta-asetuksen mukaisesti nimeämässä laboratoriossa. Ruokavirasto nimeäisi laboratoriot hakemuksesta. Laboratorio voisi sijaita Suomessa, toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sekä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

33 §. Omavalvontanäytteiden tutkiminen. Pykälän 1 momentin mukaan salmonellan varalta otetut, lainsäädännön velvoittamat, omavalvontanäytteet tulisi tutkia Ruokaviraston hyväksymässä omavalvontalaboratoriossa, Ruokavirastossa tai viraston valvonta-asetuksen mukaisesti nimeämässä virallisessa laboratoriossa. Laboratoriolla voi olla myös liikkuva toimintayksikkö.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin omavalvontanäytteiden tutkimisesta dioksiinin osalta rehuhygieniasetukseen.

Pykälä vastaisi voimassaa olevan lain säännöksiä.

34 §. Omavalvontalaboratorion hyväksyminen. Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin, millä edellytyksillä omavalvontanäytteitä tutkivat laboratoriot voitaisiin hyväksyä. Hyväksynnän edellytysten täyttyminen olisi osoitettava Mittatekniikan keskuksen akkreditointiyksikön (FINAS) tekemän akkreditoinnin tai pätevydestä antaman lausunnon perusteella sen mukaan kuin vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyden toteamisesta annetussa laissa (920/2005) säädetään. Kyseisen lain 6 §:n 2 momentin mukaisesti akkreditoinnin edellytyksenä on, että arviointielimen organisaatio, henkilöstö, johtamis- ja laatu järjestelmä, sisäinen valvonta sekä vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelu ovat asianmukaisia ottaen huomioon kyseisen lain 6 §:n 1 momentin nojalla käyttöön otetut arviointiperusteet. Laboratorio voitaisiin hyväksyä, kun se täyttää tietyt standardit. Tällä hetkellä laboratorio hyväksytään ISO/ IEC 17025 standardin vaatimusten perusteella. Arvioidun laboratorion tulisi pyytää toimitelmältä pätevyden arviointia kolmen vuoden välein tai, jos Ruokavirasto pitää tarpeellisena, aikaisemmin.

Pykälän 2 momentin mukaisesti Ruokavirastolle jäisi päätävältä laboratorion hyväksymisestä siinäkin tapauksessa, etteivät standardin ISO/ IEC 17025 kaikki vaatimukset täytyisi. Mahdollisuus koskisi kuitenkin vain sellaisia tapauksia, joissa laboratorion tutkimustulosten luotettavuus ei vaarannu ja standardin vaatimukset täyttyvät Ruokavirasto antaman määräajan kuluessa. Laboratorion tulisi hakea lopullista hyväksyntää puutteiden korjaamisen jälkeen.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto voisi asettaa hyväksytylle laboratoriolle ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvien vaarojen ennaltaehkäisemiseksi toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset laboratorioita kuvaavista standardeista, omavalvontalaboratorioiden laatu järjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioden hyväksymisen edellyttämistä vaatimuksista.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

35 §. Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentin mukaan virallisten laboratorioden ja hyväksyttyjen omavalvontalaboratorioiden olisi ilmoitettava määräysten vastaiseen rehuun liittyvistä tutkimustuloksista viivytyksettä näytteen määrityksen toimeksiantajalle ja eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen (zoonoosien) seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Ruokavirastolle.

Pykälän 2 momentin mukaan virallisten laboratorioden ja hyväksyttyjen omavalvontalaboratorioiden olisi toimitettava tutkimuksessa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon. Käytännössä toimitusvelvollisuus koskisi salmonellakantoja. Lisäksi virallisten laboratorioden ja hyväksyttyjen omavalvontalaboratorioiden olisi Ruokaviraston pyynnöstä toimitettava sille yhteenvedo 32 ja 33 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. 33 §:ssä

tarkoitettujen omavalvontalaboratorioiden tutkimukset ja niiden tulokset eivät saisi sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Pykälän 3 momentin mukaan virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion olisi ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset virallisten laboratorioiden ja omavalvontalaboratorioiden ilmoitusten ja yhteenvetojen sisällöstä ja toimittamisesta sekä mikrobikantojen lähettämisestä.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

36 §. Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus. Kansallisen vertailulaboratorion olisi pyydettyä ilmoitettava Ruokavirastolle ja Terveystieteiden tutkimuskeskukseen sairauksien esiintymisten seurantaa varten tarvittavat tiedot. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen toimittamat tiedot eivät saisi sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja. Lisäksi kansallisella vertailulaboratoriolla olisi velvollisuus toimittaa Ruokavirastolle tiedot 35 §:n 2 momentissa tarkoitetuista mikrobikannoista.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusten sisällöstä ja toimittamisesta.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

37 §. Nimetyt laboratoriot. Pykälän mukaan rehualan toimija voisi käyttää 33 §:ssä tarkoitettujen lainsäädännön edellyttämien salmonellaomavalvontanäytteiden tutkimiseen myös Ruokaviraston nimeämää ulkomaalaista laboratoriota.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto nimeäisi edellä 1 momentissa tarkoitettua laboratorion rehualan toimijan hakemuksesta. Ruokavirasto voisi nimetä laboratorion, mikäli se täyttää salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annetun asetuksen (EY) N:o 2160/2003 12 artiklan 1 kohdan vaatimukset EN/ISO -standardin täyttävästä laadunvarmistusjärjestelmästä.

Pykälän 3 momentin mukaan erillistä nimeämismenettelyä ei vaadittaisi, mikäli laboratorio on valvonta-asetuksen mukainen kyseisen maan viranomaislaboratorio, tai laboratorio täyttää valvonta-asetuksen 37 artiklan 4 kohdassa säädetty vaatimukset. Kyseisten laboratorioiden katsottaisiin automaattisesti täyttävän tässä pykälässä säädetty vaatimukset.

Pykälän 4 momentin mukaan maa - ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä laboratorion nimeämisestä koskevasta hakemusmenettelystä ja laboratorioiden nimeämisestä.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

6 luku Valvonta

38 §. Virallisen valvonnan järjestäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvonnan järjestämisen yleisistä periaatteista, kuten tasapuolisuudesta, säännöllisyydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta sekä valvonnan toteuttamistavoista ja -vaiheista.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä valvonnan järjestämisestä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

39 §. *Ennakoilmoitus ja näytteenotto erityisen riskialttiista rehusta.* Pykälässä säädettäisiin rehualan toimijan velvollisuudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavasta rehusta, johon liittyy erityinen riski. Pykälän 1 momentin mukaan rehualan toimijan olisi ilmoitettava erityisen riskialttiista rehusta ennen rehuerän vastaanottamista Ruokavirastolle, jotta tällä on mahdollisuus tarvittavaan näytteenottoon.

Pykälän 2 momentissa kuvattaisiin ennakoilmoituksessa vaadittavat tiedot: tiedot tuojan yksilöimiseksi, rehun nimi, luonne ja määrä, lähtömaa, Suomeen saapumisen ajankohta ja –paikka sekä tuontitapa.

Pykälän 3 momentti koskisi tuotavan rehun säilyttämistä Tullin valvonnassa Ruokaviraston hyväksymässä paikassa, kunnes Ruokavirasto saa riittävän selvityksen siitä, että rehu täyttää lainsäädännön vaatimukset. Säännöksellä halutaan varmistaa, että Suomessa markkinoille saatettava rehu ei aiheuta vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtuudesta, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset siitä, milloin ja miten ennakoilmoitus tehdään ja miten näytteenotto ja muu maahantuontitarkastus suoritetaan.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

40 §. *Ruokaviraston valvontasuunnitelma ja raportointi.* Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston olisi laadittava valvonta-asetuksen mukainen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma. Monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman tarkoituksena on kuvata elintarvikevalvontaketjuun liittyvien viranomaisjärjestelmien rakenteet ja organisaatiot sekä valvonnan strategiset tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Ruokaviraston olisi laadittava monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman lisäksi vuosittainen rehuvalvontasuunnitelma.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin tarkemmin yksivuotisen valvontasuunnitelman sisältöä suunniteltujen tarkastusten ja valvontakohteiden osalta. Yksivuotisessa valvontasuunnitelmassa tarkennettaisiin, mihin riskiperusteisesta valvontaa kunakin vuonna kohdennetaan. Tarkastukset tulisi määrittää siten, että niistä tiedetään, mitä toimenpiteitä ne käytännössä sisältävät, esimerkiksi näytteenoton ja näytteiden tutkimisen osalta. Valvontakohteiden riskiluokituksen perusteella tulisi suunnitelmasta käydä ilmi tarvittaessa valvontakohteiden tarkastustiheydet. Valvontasuunnitelmassa tulisi esittää myös rehuvalvonnan laadun arviointiperusteet, esimerkiksi valvontakohteisiin kohdistuneiden tarkastusten määrän, tarkastusten kattavuuden ja riskin perusteella. Valvontasuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on ohjata rehuvalvontaa ja edistää valvonnan pitkäjänteisyyttä sekä suunnitelmallisuutta.

Pykälän 3 momentin mukaan vuosiraportoinnin tulisi sisältää rehunäytteiden analyysitulokset toimijakohtaisesti sekä koottuina rehuvalvonnan kannalta olennaiset muut tulokset, merkittävät muutokset, todettujen rikkomusten lukumäärä ja luonne sekä rikkomusten johdosta määrätyt toimenpiteet. Raportoinnin tulisi sisältää myös tiedot rehujen alkuperästä sekä tilastot Suomessa valmistukseen käytetyistä ja valmistetuista rehuista tuodut ja viedyt rehut eriteltyinä sekä edellä mainittujen määristä. Rehun alkuperällä tarkoitettaisiin sitä maata, jossa rehu on tuotettu tai

valmistettu. Mikäli rehun alkuperämaata ei ole tiedossa tai niitä on useita, rehun alkuperällä tarkoitettaisiin sitä Euroopan unionin maata tai Euroopan unionin ulkopuolista maata, josta rehu Suomen tuodaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston velvollisuudesta toimittaa vuosittain raportit edeltävän vuoden valvonnasta sekä kuluvan vuoden valvontasuunnitelma maa- ja metsätalousministeriölle.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

41 §. Viranomaisen tarkastusoikeus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen tai valtuutetun tarkastajan oikeudesta tehdä virallisen valvonnan edellyttämiä tarkastuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus valvontaa varten toteuttaa valvontatoimenpiteitä, joista säädetään kansallisessa laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä. Valvontaa varten viranomaisen tulisi päästä paikkoihin, joissa rehuja tai niitä koskevia asiakirjoja käsitellään, käytetään tai säilytetään, tarkastaa kuljetusvälineitä, toimijan kirjanpitoa ja toimijan 19 §:n nojalla toimintaansa liittyvistä tiedoista pitämää tiedostoa, sekä ottaa tarpeelliset näytteet maksutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tehtävästä tarkastuksesta. Voimassa olevan lain säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, voitaisiin tehdä tarkastus valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti. Suomessa kotirauha on vahvasti perustuslailla suojattu. Asunto ja muu vastaava, pitkäaikaiseen asumiseen käytettävä tila, esimerkiksi asuntovaunu, kuuluu perustuslailla suojatun kotirauhan piiriin. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksenä on, että asiasta säädetään lailla ja säännös on tarkkarajainen eikä viranomaisen toimivaltaa voi delegoida. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksiä ovat lisäksi välttämättömyys, hyväksyttävyys ja painava yhteiskunnallinen tarve. Pykälän 2 momentissa toimivalta rajataan valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseen. Tämä perustelee myös säännöksen välttämättömyyttä. Hyväksyttävyyden ja painavan yhteiskunnallisen tarpeellisuuden perusteena on rehturvallisuuden varmistaminen silloin, kun tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Delegointikielto sisältyy ehdotettuun säännökseen, ja kotirauhan piirissä tarkastuksia voisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen. Vastaavan kaltainen säännös on muun muassa luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain (294/2015) 13 §:ssä sekä elintarvikelain (23/2006) 49 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen näytteenotosta etäviestintävälineiden välityksellä käytävässä kaupassa. Momentin mukaan valvontaviranomainen voisi tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista rehuista. Tällaisia näytteitä voitaisiin käyttää virallisessa valvonnassa. Kun näyte on saatu, toimijalle olisi annettava tieto siitä, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Säännöstä vastaava säännös on valvonta-asetuksen 36 artiklassa. Artiklan 2 kohdassa säädetään, että kun toimivaltaisella viranomaisella on näytteet hallussaan, viranomaisen on varmistettava, että toimija,

jolta kyseiset näytteet on tilattu, saa tiedot siitä, että näytteet on otettu virallisen valvonnan yhteydessä ja tarpeen mukaan analysoidaan tai testataan virallisen valvonnan tarkoitusta varten ja että toimijalla on oikeus saada omalla kustannuksellaan valvonta-asetuksen 35 artiklan tarkoittama toinen lausunto.

Tunnistamattomuus on tärkeää, jotta internetsivustoilta voidaan nähdä samat tiedot kuin mitkä kuluttaja näkee. Sivustolla tarjottava tieto voi olla viranomaisen tietokoneella asioitaessa erilaista kuin asioitaessa esimerkiksi henkilökohtaisella koneella. On myös mahdollista, että verkko-ostokset eivät onnistu viraston koneella, mutta yksityistä tietokonetta käytettäessä ostamisessa ei ole ongelmia. Käytettäessä viranomaisverkon ulkopuolista valvontakonetta yhteyttä ei otettaisi Ruokaviraston verkon kautta vaan esimerkiksi matkapuhelimen kautta. Tällöin valvontakoneen internetin protokollaosoite ei olisi yhdistettävissä ja jäljitettävissä Ruokavirastoon. Valvontakoneella voitaisiin etsiä tietoa tuotteista ja vastuullisesta tahosta sekä dokumentoida todisteita. Kaikki muu valvontaan liittyvä työ tehtäisiin varsinaisella viranomaiskoneella. Valvontakoneessa olisi erityisiä ohjelmia verkkosivujen tallentamiseen. Etämyynnin valvonta on haastavaa ja aikaa vievää. Kun vastuullinen taho on tunnistettu, valvonta voisi tapahtua kuten muulla tavoin myyntiä harjoittavien toimijoiden valvonta. Valvontaviranomaisen oikeus hankkia näytteitä tunnistautumatta rajoittuisi rehuihin, joiden hankkiminen ei ole missään tilanteessa rikosoikeudellisesti sanktioitu myöskään viranomaisen tekemänä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarkastajien tarkastusoikeudesta. Momentin mukaan pykälässä säädetyt oikeudet koskisivat myös Euroopan unionin sekä Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuja tarkastajia. Kansallisen valvontaviranomaisen olisi tarkastuksessa toimittava yhteistyössä tarkastajien kanssa.

Pykälän 5 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta, mukaan lukien tutkimusmenetelmistä sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

42 §. Viranomaisen tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen ja Euroopan unionin tarkastajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten välttämättömiä tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavalta sekä lain mukaisilta toimijoilta ja muilta, joita lain velvoitteet koskevat. Oikeus saada tietoja toimijoilta ja 5 §:n 11 kohdassa tarkoitettulta toimijalta, jota ei pidetä rehualan toimijana, koskisi myös valtuutettua tarkastajaa. Valvontaa varten välttämättömät salassapidettävät tiedot voisivat liittyä esimerkiksi yrityksen liikesalaisuuden piiriin kuuluviin tietoihin. Valvontaviranomaisella olisi myös seuraamusmaksun määrittämisen yhteydessä oikeus saada sakkorekisteristä tarvittavat tiedot sen valmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta rikoksesta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus saada luotettavuuden arvioimiseksi salassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rehualan toimijan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä rehualan toimijan 18 §:ssä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi tai 54 §:ssä tarkoitettua hyväksymisen keskeyttämistä tai peruuttamista tai varten.

Ehdotettu säännös olisi osittain uusi ja vastaa muun muassa voimassa olevassa elintarvikelaissa säädettyä.

43 §. Virka-apu. Pykälässä säädettäisiin poliisin ja tullin velvollisuudesta antaa virka-apua. Pykälässä olisi viittaukset poliisilain ja tullilain säännöksiin, joissa virka-avusta säädetään.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

44 §. Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja. Ehdotuksen mukaan valvontaviranomaisilla olisi salassapitovelvoitteen estämättä oikeus oma-aloitteisesti antaa toiminnassaan saamiaan tietoja viranomaisille tai julkista tehtävää hoitavalle, jolla on tehtävänsä vuoksi tarve saada näitä tietoja. Säännös mahdollistaisi tehokkaan tietojenvaihdon ja yhteistyön harmaan talouden torjuntaan osallistuvien eri tahojen kanssa tilanteissa, jossa valvontaviranomainen on havainnut esimerkiksi pimeää palkanmaksua tai muita työsuhteisiin liittyviä ongelmia.

Ehdotettu säännös olisi uusi ja vastaa muun muassa voimassa olevassa elintarvikelaissa säädettyä.

45 §. Valvontarekisteri. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston valvontaa varten pitämästä rekisteristä. Rekisteriin merkittäisiin rehualan toiminta toimijoiden 19 §:n mukaan tehtyjen ilmoitusten perusteella sekä toiminnassa tapahtuneet olennaiset muutokset ja toiminnan lopettaminen. Rekisteriin merkittäisiin myös Ruokaviraston 32 §:n nojalla nimeämä virallinen laboratorio, 34 §:n nojalla hyväksymä omavalvontalaboratorio sekä 37 §:n nojalla nimeämä laboratorio.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontarekisteri olisi osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettua maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

46 §. Valvontarekisteriin merkittävät tiedot. Pykälässä säädettäisiin niistä tiedoista, joita Ruokaviraston on rehualan toimijoista ja laboratorioista merkittävä valvontarekisteriin.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

47 §. Valvontaviranomaisen tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen ja valtuutetun tarkastajan velvollisuudesta tiedottaa rehun mahdollisesta ihmiselle, eläinten terveydelle tai ympäristölle aiheuttavasta vaarasta toimivaltaiselle ympäristö-, elintarvike-, eläinlääkintä-, geeniteknikka- tai terveydensuojeluviranomaiselle vaaran luonteesta riippuen. Ilmoitus tulisi tehdä aina myös Ruokavirastolle. Ruokavirasto ilmoittaisi asiasta Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle, mikäli ihmisen terveydelle voi aiheutua vaaraa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen tai valtuutetun tarkastajan velvollisuudesta ilmoittaa Ruokavirastolle sellaiset tiedot, joita tarvitaan 45 §:ssä tarkoitetun valvontarekisterin ylläpitämiseen. Tämän lisäksi Ruokaviraston pyynnöstä olisi ilmoitettava tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja, joita Ruokavirasto tarvitsee valvonnan seurantaan varten. Tällaisia tietoja ovat muun muassa viranomaisen ja valtuutetun tarkastajan tekemiä valvontakäyntejä ja -toimenpiteitä koskevat tiedot.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamistavasta, joka on Ruokaviraston määrättävissä.

Tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien ilmoitusvelvollisuudesta annettaisiin tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

48 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen.* Pykälän mukaan Ruokavirasto julkaisisi internetsivullaan vuosittain 40 §:ssä tarkoitetut raportit rehuvalvonnan toteutumisesta. Rehujen tuotevalvonnan analyysitulokset julkaistaisiin sellaisenaan toimijakohtaisesti. Henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista. Virallisen valvonnan luottamuksellisuusvelvoitteista tietojen julkaisemiseen liittyen sekä avoimuudesta säädetään valvonta-asetuksen 8 ja 11 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valvonnan tulosten julkaisemisesta voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

49 §. *Koneellinen allekirjoitus.* Pykälässä ehdotetaan, että automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty päätös sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 20 §:n 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen. Koneellisen allekirjoituksen käyttäminen on yksinkertaisempi menettely kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asiakirjan sähköinen allekirjoittaminen.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

7 luku Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

50 §. *Määräys.* Valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä johonkin artiklassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos tämä toteaa, että säännöksiä ei noudateta. Tällöin on otettava huomioon säännöksen noudattamatta jättämisen luonne sekä se, missä määrin kyseinen toimija on aiemmin jättänyt noudattamatta säännöksiä. Toimenpiteet vastaavat sisällöllisesti luvussa 7 ehdotettuja pakkokeinoja. Pykälässä säädettäisiin lievimmästä viranomaisen käytössä olevasta pakkokeinosta, joka tulee käytettäväksi silloin kun määräysten vastaisuutta ei viranomaisen kehoituksilla ole saatu poistetuksi tai kehoituksen antamista ei laininlyönnin toistuvuuden tai muun syyn vuoksi voida pitää riittävänä. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevaa 40 §:n säännöstä.

Valvontaviranomainen voisi määrätä epäkohdan poistettavaksi, jos rehu tai siitä annetut tiedot, rehun tuotanto-, valmistus- tai jakeluvaihe taikka tuotantotilat, alkutuotantopaikka tai niissä harjoitettava toimintavoivat aiheuttaa terveysvaaraa, vaarantaa rehusta annettujen tietojen oikeellisuuden tai riittävyys taikka johtaa kuluttajaa harhaan tai eivät muutoin vastaa rehulainsäädännön vaatimuksia. Epäkohdan poistaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi harhaanjohtavien, puutteellisten tai muuten määräystenvastaisten pakkausmerkintöjen korjaamista, rehun koostumuksen muuttamista taikka tuotantotilojen tai toimijan prosessien epäkohtien korjaamista.

Valvontaviranomaisen päätöksestä tulisi tarvittaessa ilmetä, miten esimerkiksi rehun kanssa menetellään tai miten toimintaa jatketaan ennen kuin määräysten vastaisuus on poistettu. Jos viranomainen varmistuu siitä, että epäkohta voidaan poistaa muulla tavoin kuin määräyksiä antamalla, ei määräystä olisi välttämätöntä antaa. Viranomaisen olisi päätöksessään määrättävä, onko epäkohta korjattava välittömästi vai viranomaisen asettamassa määräajassa.

51 §. *Rehuvalvonnan seuraamusmaksu.* Valvonta-asetuksen 139 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki

tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että ne pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Mainitun artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvonta-asetuksen ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen rikkomisiin, joita tehdään petollisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla, sovellettavissa taloudellisissa seuraamuksissa otetaan huomioon kansallisen lainsäädännön mukaisesti vähintään joko toimijalle koituva taloudellinen hyöty tai tapauksen mukaan prosenttiosuus toimijan liikevaihdosta.

Pykälän 1 momentissa yksilöitäisiin ne velvollisuudet, joiden rikkomisesta seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Ehdotetun maksun soveltamisen piiriin tulisi laiminlyöntejä, joiden toteen näyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimia. Toimivaltainen viranomainen voisi määrätä seuraamusmaksun esimerkiksi, kun lain 50 §:ssä säädettyä määräystä pidetään riittämättöminä. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä silloin, jos toimijan tuottamus on ollut vähäisempää kuin 60 §:ssä säädetyn rehulakirikkomuksen edellyttämä tahallisuus tai törkeä tuottamus. Seuraamusmaksun suuruudeksi ehdotetaan vähintään 300 ja enintään 5 000 euroa, mikä on jonkin verran korkeampi kuin esimerkiksi kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) mukainen laiminlyöntimaksu (300 – 1 000 euroa). Maksun suuruudella pyritään erityisesti seuraamuksen ennalta ehkäisevään vaikutukseen.

Toimivaltainen valvontaviranomainen voisi pykälän 1 momentin nojalla määrätä seuraamusmaksun, jos toimija laiminlyö 14 ja 15 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia rehujen merkintöjä ja pakkaamista koskien, harjoittaa rehualan toimintaa ilman 19 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta, laiminlyö velvoitteen hakea toiminnalleen 20 §:ssä säädetyn hyväksymisen, laiminlyö 21 §:ssä säädetyn tietojen kirjaamisvelvollisuuden, laiminlyö 22 §:ssä tarkoitetut tiedonantovelvollisuudet tai rikkoo 24 §:ssä säädettyä velvoitetta kokeen keskeyttämisestä ja keskeyttämisen ilmoittamisesta.

Seuraamusmaksuilla pystyttäisiin puuttumaan yleisiin puutteisiin tai menettelyihin, joita valvonnassa havaitaan. Kaikkien puutteiden osalta ei seuraamusmaksua kuitenkaan määrättäisi vaan hallinnollisen seuraamuksen käyttöön vaikuttaisi käytännössä toimijan menettelyn vakavuus, tahallisuus ja toistuvuus. Tarkoitus on, että hallinnollisen seuraamusmaksun piiriin kuuluisi vain sellaisia laiminlyöntejä, joiden toteennäyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimenpiteitä. Kyse olisi vähäisinä pidettävistä rikkomuksista tai laiminlyönneistä. Hyvän hallinnon asettamien suhteellisuus- ja muiden vaatimusten sekä oikeusturvan vaatimusten olisi täyttyvä maksun määräämisessä. Seuraamusmaksua koskevasta päätöksestä olisi oikeus valittaa ja asianosaisella olisi oikeus tulla kuulluksi ennen sen maksun määräämistä. Valvontaviranomaisen määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa oli otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voitaisiin jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksua ei myöskään olisi välttämätöntä määrätä tapauksissa, joissa rehu määrätään hävitettäväksi, mistä jo aiheutuu tuojalle merkittävää taloudellista tappiota. Koska kyseessä on hallinnollinen seuraamusmaksu, tulee maksun suuruuden määrittämisessä huomioida seuraamuksen rangaistusluonteisuus ja ennaltaehkäisevä vaikutus. Seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle.

Pykälän 3 momentti sisältäisi kaksoisrangaistavuuden kieltoa koskevan säännöksen, jonka mukaan samasta teosta ei voisi määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Kielto kattaisi

myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset. Seuraamusmaksua ei saisi määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta. Lakiin ehdotetun viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevan säännöksen nojalla valvontaviranomaisella olisi oikeus saada sakkorekisteristä tarvittavat tiedot sen varmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta rikoksesta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa. Tiedonsaantioikeus on tarpeen kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamisen varmistamiseksi ennen hallinnollisen sakon määräämistä. Sakkorekisteritietojen varmistaminen ennen sakon määräämistä olisi myös sen toimijan etu, jolle seuraamusmaksua ollaan määräämässä.

Pykälän 4 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Monessa valvontakohteessa tarkastus toimitetaan kerran vuodessa, joten vuotta lyhyempi aika johtaisi monessa tapauksessa siihen, että laiminlyönti huomataan liian myöhään, eikä seuraamusmaksua enää voisi määrätä. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Maksuvelvollisen luonnollisen henkilön kuollessa seuraamusmaksu raukeaisi. Maksuvelvollisuus kohdistuisi näin vain maksuvelvolliseen, jonka laiminlyöntiin seuraamus kohdistuu, eikä velvollisuus siirry hänen oikeudenomistajilleen.

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ehdotetaan säädettäväksi sakon täytäntöönpanosta annettussa laissa (672/2002). Tämän vuoksi kyseistä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 §:n soveltamisalaan lisättäisiin rehuvalvonnan seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus, jolla on vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuuden osalta noudatettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) säännöksiä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa.

Ehdotettu säännös olisi uusi.

52 §. Kielto. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen antamasta kiellosta. Kielto voisi koskea rehun tuotantoa tai valmistusta, käsittelyä, markkinoille saattamista, käyttöä kuljetusta, varastointia taikka sisämarkkinakauppaa, maahantuontia tai maastavientiä. Pykälän 1 momentissa lueteltaisiin kiellon edellytykset.

Pykälän 2 momentin mukaan kielto voitaisiin antaa vain, jos kyseessä on vaara ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle, tai jos epäkohta jatkuu tai toistuu taikka kyseessä on tahallinen teko.

Pykälän 3 momentin mukaan kielto olisi määrättävä väliaikaisena, jos sen perusteena oleva epäkohta on mahdollista poistaa. Väliaikainen kielto olisi voimassa siihen saakka, kun valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Kielto tulisi peruuttaa, jos sen perusteena oleva epäkohta on poistettu tai jos sillä ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä.

Pykälän 4 momentin mukaan kieltoa olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

53 §. Rehun uudelleen käsittely, hävittäminen ja palauttaminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa viranomainen on 52 §:n nojalla määrännyt rehun tuotantoa, valmistusta, käsittelyä,

markkinoille saattamista, käyttöä, sisämarkkinakauppaa, tuontia tai vientiä koskevan kiellon, voisi Ruokavirasto määrätä rehun käsiteltäväksi uudelleen, hävitettäväksi, käytettäväksi muuhun tarkoitukseen tai palautettavaksi lähtömaahan. Ruokaviraston tulisi toimia rehun hävittämisessä yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa. Toimija vastaisi rehun käsittely- hävittämis- tai palauttamismääräyksestä aiheutuneista kustannuksista. Ruokavirasto voisi liittää päätökseen määräyksiä sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

54 §. *Rehualan toimijan rekisteröinnin ja hyväksymisen keskeyttäminen, muuttaminen ja peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin rehualan toimijan rekisteröinnin ja hyväksymisen keskeyttämisen, muuttamisen ja peruuttamisen edellytyksistä. Edellytyksistä säädettäisiin rehuhygieniasetuksen 14 – 16 artiklassa ja TSE-asetuksen liitteessä IV. Rehuhygieniasetuksen mukaan rekisteröinti tai hyväksyntä on keskeytettävä, jos käy ilmi, ettei laitos enää täytä sen toimintoihin sovellettavia vaatimuksia. Rekisteröinti tai hyväksyntä on peruutettava, jos laitos lopettaa toimintojaan, on jättänyt täyttämättä toimintaansa koskevia vaatimuksia vähintään yhden vuoden ajan tai valvontaviranomainen havaitsee vakavia puutteita taikka joutuu pysäyttämään laitoksen toiminnan eikä toimija pysty antamaan riittäviä takeita tuotannon jatkamisen osalta. Laitoksen on lisäksi pyynnöstä muutettava rekisteröintiä tai hyväksyntää, jos laitos on pystynyt osoittamaan kykenevänsä harjoittamaan muuta toimintaa sen lisäksi, mihin se on alun perin rekisteröity tai mihin sille on myönnetty hyväksyntä, tai toimintaa, joka korvaa tämän aiemman toiminnan. Pykälän 2 momentin mukaan hyväksymisen voisi peruuttaa myös siinä tapauksessa, että toimija ei ole enää 18 §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava. Koska hyväksymisen peruuttaminen puuttuu voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, velvoitteidenhoidon laiminlyöntien tulisi olla toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Toimijalle tulisi antaa mahdollisuus korjata laiminlyönti ja hyväksymisen peruuttamisen edellytyksenä olisi, että toimija ei ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntejä.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

55 §. *Omaavustalaboratorion hyväksymisen peruuttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan Ruokaviraston tulisi peruuttaa hyväksytyn omaavustalaboratorion hyväksyminen, jos laboratorio lopettaa toiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi peruuttaa laboratorion hyväksymisen, jos laboratorio rikkoo olennaisesti tai laboratoriossa harjoitettavassa toiminnassa rikotaan olennaisesti sille säädettyjä velvollisuuksia. Lisäksi peruuttamisen edellytyksenä on, että laboratorio ei ole korjannut puutteita Ruokaviraston määräyksestä huolimatta kohtuullisessa määräajassa. Jos laboratorion toiminnassa havaittu puute tai velvollisuuksien rikkominen on sellainen, että se voi aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle, voidaan hyväksyminen peruuttaa välittömästi.

Lisäksi pykälän 3 momentin mukaan, jos toiminnassa havaittu puute on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden, Ruokavirasto voisi peruuttaa hyväksymisen jo asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi. Tällainen puute olisi esimerkiksi arviointielimen edellyttämien korjaustoimenpiteiden räikeä laiminlyönti.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

56 §. *Laboratorion nimeämisen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin laboratorioden nimeämisen peruuttamisesta. Pykälän 1 momentti koskisi kansallista vertailulaboratoriota. Momentin

mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi peruttaa 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen vertailulaboratorion nimeämisen, mikäli vertailulaboratorio tai siellä harjoitettu toiminta ei täytä 36 §:ssä säädettyjä vaatimuksia tai valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa säädettyjä vaatimuksia. Lisäedellytyksenä peruuttamiselle on, että epäkohta on olennainen ja että vertailulaboratorio ei Maa- ja metsätalousministeriön määräyksestä huolimatta korjaa puutetta asetetun määräajan puitteissa.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto voisi peruuttaa 32 §:ssä tarkoitetun virallisen laboratorion nimeämisen, jos laboratorio rikkoo tai laboratoriossa harjoitettavassa toiminnassa rikotaan tässä laissa säädettyjä vaatimuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokaviraston tulisi peruuttaa 37 §:ssä tarkoitetun nimetyn laboratorion nimeämistä koskeva päätös nimeämistä hakeneen toimijan pyynnöstä tai jos laboratorio lopettaa toimintansa.

Maa- ja metsätalousministeriö ja Ruokavirasto voisivat peruuttaa laboratorion nimeämistä koskevan päätöksensä myös väliaikaisesti asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos se on ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle toiminnasta aiheutuvan kohtuuttoman vahingon vuoksi välttämätöntä taikka jos laboratorion toiminnassa havaittu puute on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden. Tällainen puute olisi esimerkiksi akkreditoinnin laiminlyöminen.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

57 §. Lisäaineen käyttöluvan peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin 23 §:ssä tarkoitetun luvan peruuttamisesta. Ruokavirasto voisi perua luvan käyttää tuotantoeläinten rehun lisäaineena ainetta, jota kyseiseen tarkoitukseen ei ole hyväksytty, jos ilmenee, että luvanhaltija rikkoo olennaisella tavalla laissa säädettyjä lupaehtoja. Tällaisia rikkomuksia voisivat olla harhaanjohtavat tiedot tutkittavasta aineesta tai merkittävä poikkeaminen hakemuksessa olleesta koosuunnitelmasta, kuten aineen syöttäminen muille kuin hakemuksessa mainituille eläimille.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

58 §. Internetsivuston sulkeminen. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston mahdollisuudesta määrätä internetsivusto tai sen osa suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava rehu tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle, johtavat rehun ostajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti rehumääräysten vastaisia. Internetsivuston sulkeminen toteutettaisiin suhteellisuusperiaatetta noudattaen pyrkimällä rajoituksen oikeasuhtaisuuteen soveltamalla pakkokeinoja porrastetusti, eli määräämällä suljettavaksi ensisijaisesti vain haitallista tuotetta tai virheellistä tietoa tarjoava sivuston osa tai alasivu. Ruokavirasto voisi saada tarvittavia tietoja internetsivuston kautta myytäväksi tarjottavista rehuista esimerkiksi 41 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tunnistautumattomalla näytteenotolla. Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi esimerkiksi silloin, kun myytävä rehu sisältää hyväksymättömiä rehun lisäaineita tai muuten kiellettyjä aineksia, kuten eläinperäistä ainesta märehäijöille, hyväksymättömiä muuntogeenisiä aineksia tai luomurehussa ainesosia, joita ei ole luonnonmukaisessa tuotannossa käytettäväksi hyväksytty. Sivusto voitaisiin määrätä suljettavaksi myös silloin, kun sivu sisältää lääkinnällisiä tai muita terveyteen liittyviä väittämiä tai muutoin harhaanjohtavia väittämiä. Määräys sivuston tai sen osan sulkemiseksi annettaisiin vasta, jos viranomaisen määräystä korjata epäkohta ei ole noudatettu.

Määräys internetsivuston sulkemisesta voitaisiin antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen olisi voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

Valvonta-asetuksen 138 artiklassa säädetään todettuun säädösten noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista. Toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin, joista mainitaan esimerkkejä 138 artiklan 2 kohdassa. Yksi mainittu toimenpide on määräyksen antaminen toimijan hallinnoimien tai käyttämien internetsivustojen sulkemisesta tarvittavan pituiseksi ajaksi.

Ehdotus olisi uusi ja vastaisi muun muassa voimassa olevassa elintarvikelaissa säädettyä.

59 §. Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka. Pykälän mukaan valvontaviranomainen voisi tehostaa tämän lain nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Uhkasakosta sekä teettämis- ja keskeyttämisuhasta säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990).

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

60 §. Rehulakirikkomus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lueteltaviksi ne teot, joista voi ehdotettavan lain mukaisesti tuomita rehulakirikkomuksesta sakkoon, jos rikkomus ei ole jonkin muun lainsäädännön mukaan ankarammin tuomittava. Tällainen muualla säädetty ankarammin rangaistava teko voi olla esimerkiksi rikoslain 48 luvun 1 §:n mukainen ympäristörikos. Teosta voitaisiin jättää tuomitsematta myös, jos laiminlyöntiä tai siitä aiheutunutta vaaraa voidaan pitää vähäisenä tai jos samasta teosta on tuomittu maksettavaksi uhkasakko.

Tekijänä rikkomuksessa voisi olla rehualan toimija tai rehun käyttäjä ja tunnusmerkistön mukainen teko voitaisiin tehdä joko tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta. Teon huolimattomuusarvioinnissa tulisi ottaa huomioon erityisesti arvioitavana olevan toiminnan laatu. Esimerkiksi rehun valmistajalta tai markkinoille saattajalta edellytetään huomattavasti suurempaa huolellisuutta kuin rehun käyttäjältä, koska ensiksi mainittujen mahdollisesti aiheuttama vahinko koskisi suurempaa käyttäjäkuntaa.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

61 §. Rikosilmoituksen tekeminen. Pykälän mukaan rikosilmoituksen pykälässä tarkoitettua tässä tai muussa laissa rangaistavaksi säädetystä teosta tekisi 25–29 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten ja 30 §:ssä tarkoitettujen valtuutettujen tarkastajien puolesta Ruokavirasto. Ilmoitus voitaisiin jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Näissä tapauksissa rehualan toimijan olisi käytännössä todettu syyllistyneen rehulakirikkomukseen, joka kuitenkin vähäisenä jätettäisiin ilmoittamatta esitutkintaviranomaisille. Tällöin Ruokavirasto ryhtyisi kuitenkin tarvittaessa lain 7 luvussa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston asiantuntija-asetusta rikosprosessin aikana vastaavalla tavalla kuin on esimerkiksi työsuojeluviranomaisella. Rikoslaisissa (39/1889) tai 59 §:n rangaistavaksi säädettyä rehulain soveltamisalaan kuuluvaa tekoa koskevassa esitutkinnassa Ruokavirastolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Syyttäjän olisi varattava Ruokavirastolle tilaisuus lausunnon antamiseen ennen syyteharkinnan päättymistä. Asiaa tuomioistuimessa suullisesti käsiteltäessä Ruokavirastolla olisi läsnäolo- ja puheoikeus. Ruokaviraston asiantuntijalausunnolla ja osallistumisella rikosprosessiin varmistettaisiin elintarvikeketjun toimintaan ja rehumääräysten soveltamiseen liittyvä asiantuntemus esitutkinnassa, syyteharkinnan aikana

sekä tuomioistuinkäsittelyssä. Tämä helpottaisi poliisin ja syyttäjän päätöksen tekemistä ja antaisi tukea mahdollisessa oikeudenkäynnissä. Rehuihin liittyvät rikokset voivat täyttää rikoslain 48 luvun 1 :n tarkoittaman ympäristön turmelemisen ja 60 §:n rehulakirikkomuksen lisäksi usean muun rikoksen, kuten harmaaseen talouteen liittyvän rikoksen tunnusmerkistöön. Tästä syystä Ruokaviraston asiantuntija-asemaa ei ole rajattu ympäristö turmelemiseen ja rehulakirikkomukseen, vaan se koskisi myös muuta rikoslaissa rangaistavaksi säädettyä tekoa.

8 luku Erinäiset säännökset

62 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin, että rehujen valmistajaa, mukaan lukien rahtisekoittajat, valmistuttajaa sekä sitä, joka tuo rehua Euroopan unionin jäsenvaltiosta tai muista valtioista koskee ankara vahingonkorvausvastuu. Tuottamuksesta riippumaton vastuu selkeyttää rehujen tuotantoketjussa olevia vastuusuhteita. Ehdotetussa säännöksessä ankara vastuu on rajattu niihin toimijoihin, jotka kykenevät parhaiten vaikuttamaan rehujen laatuun ja niistä tuoteselosteessa annettaviin tietoihin. Ankara vahingonkorvausvastuu ei sen sijaan ulotu esimerkiksi paikallisiin kyläkauppoihin tai alkutuotannon toimijoihin, jotka eivät valmista rehuja markkinoille saattamista varten. Tällaisten toimijoiden asema ehdotetaan edelleen jätettäväksi elinkeinonharjoittajien välisessä kaupassa kauppalaain (355/1987) ja kuluttajakaupassa kuluttajansuojalain (38/1978) säännösten varaan. Lisäksi vastuu on rajattu rehujen ammattikäytössä, esimerkiksi teuraseläinten kasvatuksessa, syntyneisiin vahinkoihin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei korvausvelvollisuutta ole, jos se, jolta korvausta vaaditaan, saattaa todennäköiseksi, ettei rehussa ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun hän saattoi rehun markkinoille. Vastuuta ei siis syntyisi, jos esimerkiksi sisämarkkinakauppaa harjoittava toimija tai maahantuoja voisi saattaa todennäköiseksi, että virhe on syntynyt kaupan varastossa.

Pykälän 3 momentissa on selvyiden vuoksi säännös, että rehusta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahingonkärsijän pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneesta vahingosta säädetään tuotevastuulaissa (694/1990).

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain säännöksiä.

63 §. Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut. Ehdotetun 1 momentin mukaan virallisesta valvonnasta perittäisiin pääsääntöisesti maksu. Valvonta-asetuksen 79 artiklassa säädetään maksujen perusteista rajatarkastusasemilla ja muissa tuonnin valvontapisteissä. Eläinperäisten rehujen osalta maksuja voitaisiin periä kustannusvastaavasti tai asetuksen IV luvussa säädetyn mukaisesti. Tämän lisäksi maksuja tulisi periä kustannusvastaavasti asetuksen 47 artiklan 1 kohdan d, e ja f alakohdissa tarkoitettujen rehujen virallisesta valvonnasta tuonnin yhteydessä. Kyseiset kohdat koskevat tehostetussa valvonnassa olevia rehuja, suojapäätösten alaisia rehuja sekä luonnonmukaisesti tuotettuja rehuja. Lisäksi 79 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan maksuja on perittävä rehualan toimijan hyväksymisestä ja c alakohdan mukaan virallisesta valvonnasta, jota ei alun perin suunniteltu ja joka i) kohdan mukaan on ollut tarpeen valvonta-asetuksen mukaisesti suoritettun virallisen valvonnan yhteydessä havaitun saman toimijan säännösten noudattamatta jättämistä koskevan tapauksen vuoksi; ja ii) kohdan mukaan on suoritettu säännösten noudattamatta jättämistä koskeva tapauksen laajuuden ja vaikutusten arvioimiseksi tai sen todentamiseksi, että tällainen todettu säännösten noudattamatta jättäminen on korjattu.

Valvonta-asetuksen 80 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat periä muitakin kuin 79 artiklassa tarkoitettuja maksuja kattaakseen virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista aiheu-

tuvat kustannukset, paitsi jos se on kielletty 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen kattamilla aloilla sovellettavien säännösten nojalla. Valvonta-asetuksen 82 artiklassa säädetään maksujen laskentaperusteista. Artikla koskee vain pakollisia maksuja. Tämän vuoksi 80 artiklan mukaisten muiden maksujen laskentaperuste menisi valtion maksuperustelain (150/1992) mukaan. Maksuperustelain 8 §:n 2 momentissa säädetään perusteet viranomaismaksuille. Valvonnasta perittävän maksun suuruuden tulee vastata valvontakohteen tarkastamisesta valtiolle aiheutuvaa kokonaiskustannusta eli omakustannusarvoa.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklassa tarkoitetuista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä. Valvonta-asetuksen mainituissa artikloissa on kansallisesti mahdollisuuksia päättää periaatteellisesti edellytyksin pienempiä määriä maksuja ja päättää muistakin kuin pakollisista maksuista.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

64 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta rehulain nojalla tehtyihin päätöksiin. Valtion viranomaisen tekemän päätöksen ensisijaisena muutoksen hakeinona olisi oikaisuvaatimus. Oikaisuvaatimuksesta on säädetty hallintolaissa (434/2003). Poikkeuksen oikaisuvaatimukseen pykälässä lueteltuihin viranomaisen päätöksiin ei kuitenkaan vaadittaisi oikaisua, vaan 20 ja 50–58 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin voisi hakea muutosta valittamalla suoraan hallintotuomioistuimeen. Kaksivaiheisesta muutoksenhausta on katsottu parhaaksi poiketa, koska liian pitkä muutoksenhaku-aika voisi aiheuttaa päätöksen kohteena olevan rehun pilaantumista tai arvon alenemista. Hallintovalituksesta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun, jonka osalta viitattaisiin valtion maksuperustelakiin (150/1992).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta Tullin tekemään päätökseen, jonka osalta viitattaisiin tullilakiin (304/2016).

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta uhkasakkoon, jonka osalta viitattaisiin uhkasakkolakiin.

Pykälä vastaisi voimassa olevan lain säännöksiä.

65 §. Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen. Pykälässä säädettäisiin valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitettua säännösten rikkomisesta ilmoittajien suojelusta. Vastaavaa säännöstä ei sisälly voimassaolevaan lakiin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään vaikuttavat järjestelyt, joilla voidaan ilmoittaa asetuksen todellisista ja mahdollisista rikkomisista. Järjestelyihin on artiklan 2 kohdan mukaan sisällyttävä ainakin menettelyt ilmoitusten vastaanottamista ja niihin liittyviä jatkotoimia varten (a alakohta), rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden asianmukainen suojeleminen kustannuksiltaan, syrjinnältä tai muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta (b alakohta) sekä rikkomisesta ilmoittavan henkilön henkilötietojen suoja unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti (c alakohta).

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisten viranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomusten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä tapauksissa, joissa on rikottu kyseistä asetusta ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että

ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa.

Säännösten rikkomisesta ilmoittajien henkilöllisyyden suojaamiseen liittyvät myös eräät julkisuuslain säännökset. Lain 24 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen asian ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle. Lisäksi mainitun pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tarkastus- ja valvontaviranomaisille tehty ilmoitukset rikoksesta ovat salassa pidettäviä, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) mukaan.

Ehdotettu säännös olisi henkilöllisyyden suojaamisen osalta mainittuja säännöksiä kattavampi, sillä se koskisi ilmoituksia sellaisistakin säännöstenvastaisuuksista, jota ei vielä ilmoituksen tekovaiheessa voida yhdistää tiettyyn rikosoikeudelliseen kriminalisointisäännökseen tai jota ei ole lainkaan kriminalisoitu. Valvonta-asetuksen 140 artiklan tarkoituksen toteuttamisen voidaan katsoa perustelevan ehdotettua kattavampaa henkilötietojen suojelua.

Ehdotetun säännöksen mukaan ilmoittajan henkilöllisyyden salaamisen edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastumisen arvioitaisiin aiheuttavan haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa ilmoituksen kohteena olevaan tahoon. Ilmoittajan oma käsitys haitan aiheutumisesta ei yksinään riittäisi säännöksessä tarkoitetun salassapitoperusteiden soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään tällä hetkellä myös esimerkiksi tietosuojalain 36 §:ssä, Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä sekä elintarvikelain 23/2006 80 a §:ssä. Lisäksi ilmoituskanavista, joiden kautta voidaan raportoida lain rikkomisista (*engl. whistleblowing*) säädetään esimerkiksi luottolaitoksille luottolaitostoinnasta annetun lain (610/2014) 7 luvun 6 §:n nojalla, vakuutusyhtiöille vakuutusyhtiölain (521/2008) 6 luvun 17 a §:n nojalla sekä arvopaperimarkkinalain muuttamisesta annetun lain (519/2016) 3 §:n nojalla.

Rikkomuksen ilmoittajan henkilöllisyyden salaaminen on luonteeltaan tarkkaan rajattuihin tilanteisiin kohdistuvaa sääntelyä. Kyse ei siten ole yleisesti sovellettavaksi tulevasta salassapitoperusteesta, vaan tiukasti valvonta-asetukseen rajoittuvasta salassapitoperusteesta. Kyseisestä salassapitoperusteesta on näin ollen tarkoituksenmukaista säätää rehulaissa, vaikka salassapitoperusteita koskevan sääntelyn pääsääntönä onkin säännösten keskittäminen julkisuuslakiin. Tämä on myös yhdenmukaista muun niin sanotun whistleblowing-sääntelyn kanssa.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään voimassaolevaa säännöksiä.

9 luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

66 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta.

67 §. Siirtymäsäännökset. Toimijan luotettavuutta koskevaa 18 §:ää sovellettaisiin vasta 1 päivästä kesäkuuta 2021. Tällä turvattaisiin luotettavuuden selvittämiseen liittyvälle tietojärjestelmätyölle tarvittava aika.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaantuloa hyväksytyjen tai ilmoitettujen rehualan toimijoiden toiminnan jatkamisesta ja ilmoituksiin ja hyväksymishakemuksiin soveltavista säännöksistä.

7.2 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. *Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan laajennettavaksi siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö laatisi velvoitteidenhoitoselvityksen tukemaan rehulaissa tarkoitetun rehualan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

7.3 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. *Lain soveltamisala.* Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä noudattaen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että rehulain 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 §:n mukaan maksun määrääjän ja muutoksenhakutuoimioistuimen tulee ilmoittaa päätöksestään Oikeusrekisterikeskukselle, jolla on mahdollisuus myöntää maksuaikaa mainitun lain 14—18 §:n nojalla.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

9 Suhde muihin esityksiin

Rehulaissa säädetyt rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Hallituksen esitys koskien maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain uudistamista on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2020 lopussa. Ehdotetun rehulain säännökset on pyritty kirjoittamaan siten, että ne olisivat yhteensopivia sekä nykyisen että valmisteilla olevan uuden tietojärjestelmää koskevan lain kanssa.

Hallituksen esitys eduskunnalle ajoneuvolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 177/2020 vp) on annettu eduskunnalle lokakuussa 2020. Esitys sisältää sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:ää koskevan muutosehdotuksen. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan syksyn 2020 aikana.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Suomen perustuslain (731/1999) 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista erityisin perustein (PeVL 19/2002 vp). Rekisteröitymis- ja ilmoitusvelvollisuuden säätämistä on pidetty asiallisesti luvanvaraisuuteen rinnastettavana sääntelynä (PeVL 56/2002 vp). Ehdotetun lain 3 luvussa säädetään rehualan toiminnasta, sen olennaisista muutoksista ja toiminnan lopettamisesta tehtävästä ilmoituksesta, jonka nojalla valvontaviranomainen rekisteröi tai hyväksyy toiminnan. Lisäksi rehualan toimijan on ilmoitettava vuosittain tiedot valmistetuista ja valmistukseen käytetyistä rehuista. Val-

vonnan järjestämiseksi on välttämätöntä, että valvontaviranomainen saa tiedon valvottavien toiminnanharjoittajien olemassaolosta ja sijainnista sekä toiminnan laadusta. Rehualan toiminnan rekisteröinti- tai hyväksymisvelvollisuus perustuu Suomea sitovaan Euroopan unionin lainsäädäntöön. Rehualan toiminnan rekisteröimisellä tai hyväksymisellä pyritään ennen muuta edistämään rehujen ja elintarvikeketjun turvallisuutta. Sääntelyn tavoitteena on myös tehokkaan valvonnan varmistaminen. Tällaisia syitä voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä. Vaatimus rekisteröinnistä tai hyväksymisestä myös osaltaan tukee perustuslain 20 §:ssä tarkoitettujen perusoikeuksien turvaamista. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön. Näiden perusoikeuksien turvaamiseksi on perusteltua kontrolloida rehujen valmistusta, käsittelyä ja jakelua.

Lakiehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi kansalliset vertailulaboratoriot. Ruokavirasto nimeäisi viranomaisnäytteitä tutkivat viralliset laboratoriot ja nimetyt oma-valvontalaboratoriot. Virallisille laboratorioille säädetään vaatimuksia valvonta-asetuksessa. Vaatimukset koskevat erityisesti asiantuntemusta, välineitä ja infrastruktuuria, henkilöstön määrää ja pätevyyttä sekä akkreditointia. Laboratoriotutkimuksilla on keskeinen merkitys arvioitaessa rehujen ja niiden tuotannon laatua ja turvallisuutta. Tämän vuoksi ehdotettuja laboratorioden vaatimuksia ja hyväksymisjärjestelmää voidaan pitää perusteltuina perustuslain 20 §:n kannalta.

Ehdotetun lain 7 luvussa säädetään hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat muun muassa erilaiset määräykset, kiellot ja hyväksymisen peruuttamista koskevat päätökset. Kaikkein vakavimmissa tapauksissa valvontaviranomainen voisi kieltää tietyn toiminnan tai peruuttaa tekemänsä rekisteröinnin tai hyväksynnän. Valvontaviranomainen voisi antaa ehdotetun 50 §:n nojalla määräyksiä toiminnanharjoittajan velvollisuuksien täyttämiseksi. Lain 51 §:ssä säädetäisiin hallinnollisesta seuraamusmaksusta, jonka viranomainen voisi määrätä lievempien rikkomusten tapauksessa. Ehdotetun 52 §:n nojalla valvontaviranomainen voisi kieltää pykälässä kuvatuin edellytyksin rehun tuotannon ja valmistuksen, käsittelyn, markkinoille saattamisen tai käytön, kuljetuksen tai varastoinnin, sekä sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin. Kielto voitaisiin määrätä vain, jos epäkohdasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle, jos se jatkuu tai toistuu taikka jos se aiheutetaan tahallisesti.

Ehdotetun 54 §:ssä säädetäisiin toimijan rekisteröinnin ja hyväksymisen keskeyttämisestä, muuttamisesta ja peruuttamisesta. Keskeyttäminen, muuttaminen ja peruuttaminen voitaisiin tehdä rehuhygieniasetuksen 14-16 artiklan mukaisesti. Asetuksen mukaan rekisteröinti tai hyväksyntä voidaan keskeyttää, jos laitos ei enää täytä säädettyjä vaatimuksia, on lopettanut toimintojaan, jättänyt täyttämättä vaatimuksia tai siinä havaitaan vakavia puutteita. Rekisteröitymisen edellytyksistä on säädetty myös TSE-asetuksen liitteessä IV. Mainittujen EU-säännösten lisäksi Ruokavirasto voisi keskeyttää tai peruuttaa rekisteröinnin tai hyväksynnän myös, jos toimija ei enää ole esitetyssä 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava, ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntiä. Ruokavirasto voi peruuttaa virallisen laboratorion nimeämisen tai omavalvontalaboratorion hyväksymisen 55 ja 56 §:n nojalla, jos laboratorio tai siellä harjoitettava toiminta olennaisesti rikkoo laissa säädettyjä vaatimuksia eikä laboratorio Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita. Esitetyssä 57 §:ssä on lisäksi säädetty lisäaineen käyttöluvan peruuttamisesta.

Edellä mainitut toimenpiteet merkitsevät elinkeinonharjoittamisen oikeuteen kohdistuvia rajoituksia. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi

valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esim. PeVL 13/2014 vp). Ehdotusten katsotaan kuitenkin täyttävän perustuslakivaliokunnan asettamat vaatimukset. Mainitun 52 §:n soveltaminen edellyttää kuitenkin lähtökohtaisesti vakavan vaaran aiheutumista tai sellaisen mahdollisuutta, joten ehdotuksen voidaan tältä osin katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Myös 54 §:n tarkoittaman hyväksymisen peruuttamisen edellytyksenä on, että vaaraa ei muuten voida estää ja puute tai laiminlyönti on olennainen ja vakava. Laboratorion nimeämisen peruuttaminen edellyttää olennaista lain säännösten rikkomista ja lisäksi laiminlyöntiä noudattaa viranomaisen määräystä korjata puutteita. Koska rehualan toimijalla on myös mahdollisuus oikaista toimintansa valvontaviranomaisen antaman määräyksen tai kiellon johdosta ennen kuin viranomainen voi ryhtyä peruuttamaan hyväksyntää tai kieltämään toimintaa, ehdotusten voidaan katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Ehdotus ei ole ristiriidassa sen kanssa, mitä perustuslain 18 §:ssä on säädetty jokaisen oikeudesta ansaita toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudensuojaan kuuluu myös, että omaisuuteen kohdistuvat käyttörajoitukset eivät muodostu niin merkittäviksi, että ne rinnastuisivat tosiasiallisilta vaikutuksiltaan omaisuuden pakkolunastukseen (esimerkiksi PeVL 38/1998 vp). Luonnollisten henkilöiden ohella omaisuudensuoja ulottuu myös yleisenä oikeusperiaatteena oikeushenkilöihin. Ehdotetun lain hallinnolliset pakkokeinot merkitsevät käytännössä puuttumista toimijan omaisuudensuojaan. Ehdotetun lain 53 §:ssä säädetäisiin, että Ruokavirasto voisi määrätä 52 §:ssä tarkoitetun rehun käsiteltäväksi uudelleen, hävitettäväksi, käytettäväksi muuhun tarkoitukseen tai palautettavaksi lähtömaahan.

Esityksessä on toimijan luotettavuutta koskeva säännös, joka on merkityksellinen perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden kannalta. Esityksen mukaan Ruokavirasto voi keskeyttää tai peruuttaa rehualan toimijan rekisteröinnin tai hyväksynnän, jos toimija ei enää ole 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntiä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 6/2019 vp, s. 6-7) arvioinut luotettavuuden selvittämistä elinkeinovapauden rajoittamisen kannalta. Valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Esityksessä on internetsivuston sulkemista koskeva säännös, jolla halutaan antaa viranomaiselle mahdollisuus puuttua lisääntyvään verkon yli tapahtuvaan rehujen myyntiin, mikäli toiminnasta voi aiheutua vaaraa. Esityksen 58 §:n nojalla Ruokavirasto voisi määrätä toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava rehu tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa eläinten terveydelle, eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadulle, johtavat kuluttajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti rehumääräysten vastaisia. Internetsivustosta on määrättävä ensisijaisesti suljettavaksi sivuston osa, jossa tarjotaan myytäväksi rehuja, jotka ovat mainitulla tavalla määräysten vastaisia. Jos sivuston osan sulkeminen ei poista määräysten vastaisuutta, olisi tarvittaessa määrättävä suljettavaksi koko sivusto.

Valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä johonkin artiklassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos viranomainen toteaa, että määräyksiä ei noudateta.

Tällöin on otettava huomioon säännösten noudattamatta jättämisen luonne sekä se, missä määrin kyseinen toimija on aiemmin jättänyt noudattamatta säännöksiä. Rehulakiin esitetyt hallinnolliset pakkokeinot tarjoavat valvontaviranomaiselle keinovalikoiman, joka mahdollistaa pakkokeinon valinnan suhteessa käsillä olevaan säännösten vastaisuuteen.

Hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhtymisen perusteet on lakiehdotuksessa kuvattu täsmällisesti. Pakkokeinot ovat perusteltuja myös perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaamiseksi. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon myös suhteellisuusperiaate.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Esityksen 41 §:n 2 momentin mukaan valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus voitaisiin tehdä valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen. Varsinkin verkkokauppaan liittyvän kotoa käsin tapahtuvan valmistuksen ja myynnin vuoksi on katsottu tarpeelliseksi ulottaa tarkastustoiminta tarvittaessa myös kotirauhan suojaamiin tiloihin. Suomea velvoittava EU-lainsäädäntö edellyttää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asian mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin muistiossaan (PeVM 25/1994). Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin, tähän liittyy kielto delegoida rajoituksia koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädöstasolle. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puutuvuin keinoin. Lisäksi perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa tarkastusten välttämättömyyteen perusoikeuksien turvaamiseksi (esim PeVL 54/2014 vp ja PeVL 18/2010 vp) siltä kannalta, voidaanko tarkastuksia pitää perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaisesti välttämättöminä perusoikeuksien turvaamiseksi. Valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan kotirauhan suojaa rajoittavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys perustuslaissa turvattuun perusoikeussäännökseen. Ehdotetussa tapauksessa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tehtävän tarkastuksen tavoitteena on perustuslain 19 §:n 3 momentissa asetettu julkisen vallan velvollisuus edistää väestön terveyttä sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaaminen. Ehdotetussa tapauksessa elintarvikeketjun turvallisuuden takaamisen voidaan katsoa täyttävän painavan yhteiskunnallisen tarpeen ja hyväksyttävyyden vaatimukset.

Myös sellaisia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja koskevia EU-lainsäädäntöön perustuvia tarkastusvaltuuksia, joissa yhteys perusoikeuksien turvaamiseen on ollut väljempi, on viime vuosina käsitelty perustuslakivaliokunnan käytännössä (ks. PeVL 39/2016 vp, s. 5—6, PeVL 54/2014 vp, s. 3 ja PeVL 6/2019 vp, s. 2-5). Näissä tapauksissa keskeisenä yhteisenä piirteenä on ollut se, ettei EU-lainsäädännöstä johtuva toimivaltasäätely ole mahdollistanut tarkastustoimivaltuuden rajoittamista perustuslain 10 §:n 3 momentissa edellytetyllä tavalla, ja sääntelyä on tästä johtuen jouduttu arvioimaan EU:n sekundaarilainsäädännön etusijaperiaatteen kautta. Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkas-

tusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan, minkä johdosta valtuuksissa on kyse merkittävän julkisen vallan käytöstä.

Tarkastuksen olennainen sisältö ilmenee lain säännöksestä ja se on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty. Tarkastukset on säädetty ainoastaan valvontaviranomaisen tehtäväksi ja ne saa tehdä vain tiettyjen vaatimusten toteuttamiseksi. Tarkastuksen tekemisen on oltava välttämättöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Säännös täyttäisi näin delegointikiellon, suhteellisuuden ja välttämättömyyden vaatimukset. Välttämättömyys täyttäisi myös vaatimuksen siitä, ettei tarkastusta voi toteuttaa vähemmän kotirauhaan puuttuvin keinoin. Säännöksen voi näin ollen katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetyt vaatimukset.

Julkisen vallan käyttö

Suomen perustuslain (73 1/1999) 119 §:n mukaan viranomaisten tehtävien yleisistä perusteista on säädetty lailla. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 18/2004 vp sekä siinä viitatu PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp ja PeVL 17/2004 vp).

Esityksessä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, aluehallintovirastolle ja Tullille annettavista tehtävistä. Lisäksi Ruokavirasto voisi kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön suorittamaan erikseen määritellyjä viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä. Tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi tehtävistä on säädetty laissa. Valvontaviranomainen voi valvonta-asetuksen 28—33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä siirtää virallista valvontaa tai muita virallisia tehtäviä varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimeksiannon saaneen elimen tai luonnollisen henkilön tehtäväksi. Tarkastusten, tutkimusten tai selvitysten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekisi kuitenkin tehtäviä siirtänyt valvontaviranomainen. Viranomaisten toimivalta ja tehtävät on kuvattu laissa yksityiskohtaisesti, jolloin perustuslain säännöksen edellytykset täyttyvät.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt hallintotehtävän siirtämistä muulle kuin viranomaiselle (PeVL 11/2006 vp, PeVL 11/2004 vp, PeVL 12/2004 vp).

Esitetyn 30 §:n mukaan Ruokavirasto voisi nimetä tarkastajia avustamaan valvonnassa. Tarkastajat toimisivat virkavastuulla Ruokaviraston valvonnassa. Valtuutetut tarkastajat toimisivat viranomaisvalvonnan apuna tarkastus- ja näytteenotto tehtävissä. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekisi Ruokavirasto. Pykälän mukaisia tehtäviä suoritettaessa olisi noudatettava mitä hyvän hallinnon periaatteista säädetään hallintolaissa, kieli-laissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Valvontaan liittyvien tehtävien suuren määrän vuoksi on tehtävien siirtoa pidettävä tarkoituksenmukaisena. Hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen ja hallintopäätösten osoittamien vain viranomaiselle

takaavat perusoikeuksia ja oikeusturvaa. Hallintopäätöksissä voi olla kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä, minkä vuoksi ne tekee viranomainen.

Lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Esityksessä säädetään useista asetuksenantovaltuuksista. Maa ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä esitetyn 12 §:n mukaan lääkerehun valmistusta koskevista vaatimuksista, valmistusta ja luovutusta koskevasta kirjanpidosta, toiminnan järjestämisestä, lääkerehun määräämisestä ja luovutuksesta sekä tuonnista, esitetyn 14 §:n mukaan rehuiden ja rehuseosten energia- ja valkuaisarvon määrittämisestä, ilmoittamisesta ja merkitsemisestä sekä lemmikkieläinten rehuseosten rehuinteryhmistä, esitetyn 17 §:n mukaan rehujen käsittely-, käyttö-, kuljetus- ja varastointivaatimuksista sekä toimijoiden omavalvonnasta ja laadunvarmistuksessa tehtävistä tutkimuksista ja toimenpiteistä havaittaessa määräysten vastaista rehua, esitetyn 20 §:n mukaan toimijan hyväksymistä koskevassa hakemuksessa annettavien tietojen sisällöstä ja hakemusmenettelystä, esitetyn 21 §:n mukaan toimijan toimintaansa liittyvistä tiedoista pitämän tiedoston sisällöstä, järjestämisestä ja säilytyksestä sekä esitetyn 22 §:n mukaan rehualan toimijan tekemän ilmoituksen tekemisestä ja 23 §:n mukaan lupahakemusmenettelystä ja lupahakemuksen sisällöstä. Esitetyn 38 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset, milloin ja miten rehualan toimijan on tehtävä ennakoilmoitus 1 momentissa tarkoitetuista rehueristä Ruokavirastolle sekä siitä, miten näytteenotto ja muu tuontitarkastus tulee suorittaa.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa esitetyn 19 §:n mukaan tarkempia säännöksiä rehualan toimijan kirjallisessa ilmoituksessa ilmoitettavista tiedoista ja ilmoitusmenettelystä, esitetyn 37 § mukaan hakemusmenettelystä ja laboratorioiden nimeämisestä, esitetyn 41 §:n mukaan näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä, esitetyn 46 §:n mukaan rehualan toimijoiden rekisteriin merkitsemisestä, esitetyn 48 §:n mukaan valvonnan tulosten julkaisemisesta sekä 63 §:n mukaan valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä. Esitetyn 16 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin tilapäisesti kieltää rehun valmistus, markkinoille saattaminen, käyttö, tuonti tai vienti taikka rajoittaa niitä sekä määrätä kielletyt rehut poistettaviksi markkinoilta tai alkutuotantopaikkojen ja muiden rehun hallussapitäjien varastoista.

Tietyissä asioissa asetuksen antovaltuus on osoitettu valtioneuvostolle. Valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä annettaisiin esitetyn 10 §:n mukaan gm-elintarvike- ja rehuasetuksen edellyttämistä kansallisesta yhteysviranomaisesta, muuntogeenisten rehujen turvallisuusarvioinnista sekä muuntogeenisten rehujen hyväksymistä koskevan kansallisen kannan

muodostamisesta, 34 § :n mukaan hyväksyttyjä laboratorioita kuvaavista standardeista, laboratorioiden laatujärjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioiden hyväksymisen vaatimuksista sekä 35 § :n mukaan ilmoitusten ja yhteenvedojen sisällöstä ja toimittamisesta sekä mikrobikantojen lähettämisestä.

Lisäksi tarkempia säännöksiä voitaisiin valtioneuvoston asetuksella antaa esitetyn 36 §:n mukaan kansallisten vertailulaboratorioiden ilmoitusten sisällöstä ja toimittamisesta sekä 47 §:n mukaan valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien tiedonantovelvollisuudesta.

Esitetyt valtuudet on kuvattu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Valtuutussäännösten voi katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Sananvapaus

Perustuslain 12 §:ssä säädetään sananvapaudesta ja julkisuudesta. Pykälän mukaan jokaisella on sananvapaus, mihin sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Esityksen 58 § :n mukaan Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava rehu tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa eläinten terveydelle, eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadulle, johtavat kuluttajaa olennaisesti harhaan tai ovat muulla tavalla olennaisesti määräysten vastaisia.

Internetsivuston sulkemisella voidaan nähdä olevan sananvapauden rajoittamisen kaltaisia piirteitä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 6/2019 vp s. 5—6) todennut, että sananvapauden rajoituksen oikeasuhtaisuuden vuoksi on välttämätöntä, että sulkemistoimivaltuuden edellytykset porrastetaan säännösperusteisesti koko internetsivuston sulkemisen viimesijaiseksi keinoksi osoittavalla tavalla. Esityksessä sivuston sulkemiseen liittyviä toimia on porrastettu siten, että sivusto voidaan sulkea osittain, jos esimerkiksi ainoastaan osa kauppapaikkana toimivalla internetsivustolla myytävistä tuotteista on määräysten vastaisia. Koko internetsivuston sulkeminen olisi viimeinen keino. Internetsivujen pääasiallinen tarkoitus on rehujen markkinointi ja myynti ja tästä syystä sananvapautta ei voida pitää ensisijaisesti suojeltavana oikeushyvinä. Perusoikeuksien käyttämiselle voidaan lain tasolla asettaa rajoituksia. Perusoikeuksien käyttöalaa voivat supistaa esimerkiksi toisten ihmisten perusoikeudet tai painavat yhteiskunnalliset intressit. Perustuslain 19 §:n 3 momentin väestön terveyden edistämisvelvollisuuden sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaamiseksi tulee viranomaisen kyetä estämään vaarallisen tai muulla tavalla olennaisesti määräysten vastaisen rehun markkinointi myös sananvapautta rajoittavin keinoin.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Esitetyssä 64 §:ssä on standardimuotoiset muutoksenhakusäännökset lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Edellä kuvattun perusteella voidaan katsoa oikeusturvavaatimusten toteutuvan.

Tietojen luovuttaminen ja henkilötietojen suoja

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp)

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Esityksen 42 §:ssä säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta saada virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Välttämättömyysvaatimuksen voidaan katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Rehualan toimijan luotettavuuden selvittämisen yhteydessä viranomaiselle kertyvä aineisto on syntynyt julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä. Näiden tietojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintaa koskevia yleissäädöksiä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuojaa-asetus*) sekä tietosuojalakia (1050/2018). Mikäli toimijan luotettavuuden arvioinnin yhteydessä tulee ilmi rikostuomioihin tai rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, niiden käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuojaa-asetuksen 10 artiklan vaatimuksia. Artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

Esitetyn 46 §:n mukaan Ruokavirasto pitäisi valvontaa varten rekisteriä ilmoitusvelvollisista rehualan toimijoista ja laboratorioista. Yleisen tietosuojaa-asetuksen 4 artiklan mukaisesti Ruokavirasto määritteli käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ja olisi siten asetuksessa määritelty rekisterinpitäjä.

Esitetyssä 65 §:ssä säädetään rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta. Säännös poikkeaa perustuslain 12 §:n 2 momentista, jossa säädetään viranomaisen hallussa olevien asiakirjojen julkisuudesta. Julkisuudesta voidaan momentin mukaan poiketa lailla ja esitetyllä 66 §:llä säädetään tästä poikkeamisesta valvonta-asetuksen säännöksen toimeenpanemiseksi.

Seuraamusmaksu

Esityksen 51 § sisältää säännökset rehualan toimijalle säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi määrättävästä hallinnollisesta seuraamusmaksusta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan (ks. kokoavasti PeVL 9/2012 vp, s. 2) tällainen maksu ei ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin vero kuin maksukaan vaan lainvastaisesta teosta määrättävä sanktioluonteinen hallinnollinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 57/2010 vp, PeVL 4/2001 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Hallinnollisen seuraamusmaksun yleisistä perusteista on säädetty perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska

sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Lisäksi valiokunta on katsonut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa.

Perustuslakivaliokunta on rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia käsitellessään kiinnittänyt huomiota Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan sisältämään ns. *ne bis in idem* -sääntöön, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti (PeVL 9/2012 vp). Seuraamussäännöksiä on tällöin tulkittava itsekriminointisuojaan kanssa yhteensopivasti ottaen huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö. Itsekriminointisuoja kuuluu perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin (ks. PeVL 39/2014 vp, s. 4/I ja HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Lakiehdotuksessa on riittävän täsmälliset säännökset rehuvalvonnan seuraamusmaksun maksuvelvollisuuden ja seuraamusmaksun suuruuden perusteista samoin kuin maksuvelvollisen oikeusturvasta ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon vanhentumisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus määräytyy oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan. Toimivaltaisen viranomaisen päätös hallinnollisesta seuraamusmaksusta on täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös on saanut lainvoiman.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukset ovat perustuslain mukaisia, ja lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska rehualaa koskevissa EU-asetuksissa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Rehulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) eläinten terveyden ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadun turvaamiseksi varmistaa rehujen laatu, turvallisuus, jäljitettävyyden sekä rehuista annettavien tietojen asianmukaisuus;
- 2) edistää rehualan toimijoiden toimintaedellytyksiä lain soveltamisalalla.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan rehuihin ja niiden käsittelyyn sekä rehualan toimijoihin, laboratorioihin ja valvontaan kaikissa rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja rehun käyttöön.

Tätä lakia ei sovelleta rehuun, jota käytetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten ruokintaan. Lain 23 ja 24 §:ää sovelletaan kuitenkin tieteellisessä kokeessa tuotantoeläimen rehun lisäaineena käytettävään aineeseen, jota ei ole hyväksytty kyseiseen tarkoitukseen.

3 §

Euroopan unionin rehulainsäädäntö

Jollei muussa laissa säädetä toisin, tätä lakia sovelletaan myös seuraavien rehuja, rehualan toiminnanharjoittamista ja rehuvalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten sekä niiden nojalla annettujen säädösten noudattamisen valvontaan:

1) elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 178/2002, jäljempänä *yleinen elintarvikeasetus*;

2) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY,

2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (virallista valvontaa koskeva asetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625, jäljempänä *valvonta-asetus*;

3) rehuhygieniää koskevista vaatimuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1831/2003, jäljempänä *rehuhygienia-asetus*;

4) eläinten ruokinnassa käytettävistä lisäaineista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1831/2003, jäljempänä *lisäaineasetus*;

5) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä *sivutuoteasetus*;

6) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

7) muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *gm-elintarvike- ja rehuasetus*;

8) muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1830/2003, jäljempänä *gmo-jäljitettävyysoasetus*;

9) muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1946/2003;

10) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *TSE-asetus*;

11) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

12) rehun markkinoille saattamisesta ja käytöstä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1831/2003 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 79/373/ETY, komission direktiivin 80/511/ETY, neuvoston direktiivien 82/471/ETY, 83/228/ETY, 93/74/ETY, 93/113/EY ja 96/25/EY ja komission päätöksen 2004/217/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 767/2009, jäljempänä *markkinoille saattamista ja käyttöä koskeva asetus*;

13) elintarvikehygieniasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004;

14) rehuaineluettelosta annettu komission asetus (EU) N:o 68/2013;

15) luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä sekä asetuksen (EY) N:o 2092/91 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 834/2007;

16) erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen käyttötarkoitukseluettelosta ja direktiivin 2008/38/EY kumoamisesta annettu komission asetus (EU) 2020/354, jäljempänä *erityisravintoasetus*.

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien rehujen tuonnista ja tuonnin valvonnasta säädetään tämän lain lisäksi eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa ([1277/2019](#)). Rehujen säteilyturvallisuuden arvioinnin perusteista säädetään säteilylaissa

(859/2018). Muuntogeenisten organismien käytöstä suljetussa tilassa ja tarkoituksellisesta leviittämisestä ympäristöön, sekä muuntogeenisten organismien käsittelyyn tarkoitettun laitoksen tai toimitilan käyttöönotosta ja toiminnasta säädetään geenitekniikkalaissa (377/1995). Lääkkeiden valmistuksesta, tuonnista, jakelusta ja myynnistä sekä muusta kulutukseen luovutuksesta säädetään lääkelaisissa (395/1987). Lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden käytöstä ja valvonnasta sekä eläinten lääkitsemisessä käytettävien välineiden käytöstä ja valvonnasta säädetään eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014). Tieteellisiin tai ope-
tustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013) säädetään vaatimuksista alan toiminnanharjoittajille ja laitoksille sekä lupien myöntämisestä ja valvonnasta.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *rehulla* yleisen elintarvikeasetuksen 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua rehua;
- 2) *rehuaineella* markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan g alakohdassa tarkoitettua rehuainetta;
- 3) *rehuseoksella* markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan h alakohdassa tarkoitettua rehuseosta;
- 4) *rehuerällä* markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan r alakohdassa tarkoitettua erää;
- 5) *rehun lisäaineella* lisäaineasetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua rehun lisäainetta;
- 6) *muuntogeenisellä rehulla* gm-elintarvike- ja rehuasetuksen 2 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua rehua;
- 7) *lääkerehulla* eläinlääkkeen tai eläinlääkkeiden ja rehun sekoitusta, joka on valmistettu markkinoille saattamista varten valmiiksi ja tarkoitettu sellaisenaan eläimille syötettäväksi sairautta parantavien tai ehkäisevien tai muiden lääkkeellisten ominaisuuksiensa vuoksi;
- 8) *erityisravinnoksi tarkoitettulla rehulla* markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan o alakohdassa tarkoitettua erityisravinnoksi tarkoitettua rehua;
- 9) *haitallisella aineella, tuotteella ja eliöllä* sellaista rehussa olevaa ainetta, tuotetta ja eliötä, joka voi aiheuttaa terveydellistä vaaraa eläimille tai eläimistä saatavien tuotteiden kautta ihmisille taikka vaaraa ympäristölle;
- 10) *etiketillä* markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 3 artiklan 2 kohdan t alakohdassa tarkoitettua etikettiä;
- 11) *rehualan toimijalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka toteuttaa mitä tahansa rehun tuotanto-, valmistus- tai jakeluvaihetta sekä toimijaa, joka tuottaa, valmistaa tai varastoi rehuja omistamiensa tai hallitsemiensa elintarviketuotantoeläinten ruokintaan; rehualan toimijana ei kuitenkaan pidetä toimijaa, joka harjoittaa yksinomaan:
 - a) rehun yksityistä kotoista tuotantoa, valmistusta tai varastointia yksityiseen kotikäyttöön tarkoitettun elintarviketuotantoeläimen ruokintaan;
 - b) korkeintaan kolmen hehtaarin pinta-alalla vuosittain tuottamiensa alkutuotannon tuotteiden suoratoimituksia paikalliselle maatilalle siellä edelleen käytettäväksi;
 - c) hoito- tai vapaa-ajankalastusta;
 - d) lemmikkieläinten ruoan vähittäiskauppaa.
- 12) *rehun alkutuotannolla* rehuhygieniasetuksen 3 artiklan f kohdassa tarkoitettua rehun alkutuotantoa;
- 13) *rehualan alkutuotannon toimijalla* rehuhygieniasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa;
- 14) *tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheella* mitä tahansa vaihetta rehun alkutuotannosta rehun toimittamiseen lopulliselle käyttäjälle;

15) *laitoksella* mitä tahansa rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaihetta toteuttavan rehualan yrityksen yksikköä;

16) *omavalvonnalla* rehualan toimijan omaa valvontajärjestelmää, jolla toimija pyrkii varmistamaan, että rehu ja sen käsittely täyttävät niille asetetut vaatimukset;

17) *näytteellä* tutkittavasta rehuerästä tai sen osasta otettujen yhden tai useamman osanäytteen muodostamaa kokonaisuutta;

18) *lähtömaalla* sitä maata, mistä rehuerä tuodaan Suomeen;

19) *laskentaperusteilla* Luonnonvarakeskuksen laskentakaavoja vakioineen, rehutaulukossa annettuja sulavuuskertoimia ja märehitijöiden rehujen osalta myös hajoavan valkuaisen osuutta;

20) *markkinoille saattamisella* yleisen elintarvikeasetuksen 3 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua rehujen saattamista markkinoille;

21) *jäljitettävyydellä* mahdollisuutta jäljittää rehu kaikissa tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa sekä seurata sitä näissä vaiheissa;

22) *sisämarkkinakaupalla* tuontia muusta Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomeen sekä vientiä Suomesta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon;

23) *salmonellabakteerilla* kaikkia Salmonella-sukuun kuuluvia bakteereita;

24) *tuotantoeläimellä* sivutuoteasetuksen 3 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua eläintä;

25) *erityisen riskialttiilla rehulla* rehua, johon yleisen elintarvikeasetuksen 50 artiklassa tarkoitettujen elintarvikkeiden ja rehujen nopean hälytysjärjestelmän mukaisten ilmoitusten tai tieteellisten riskinarviointien perusteella sisältyy muita rehuja suurempi salmonellariski.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita.

2 luku

Rehuja koskevat vaatimukset

6 §

Rehujen yleiset laatuvaatimukset

Rehujen tulee olla tämän lain ja rehuja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisia, aitoja, hyvälaatuisia ja turvallisia sekä eläinten ravitsemukseen sopivia. Rehujen turvallisuutta koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään myös yleisen elintarvikeasetuksen 11 ja 15 artiklassa ja yhteisöstä vietävien rehujen erityisistä edellytyksistä mainitun asetuksen 12 artiklassa.

Rehu ei saa sisältää haitallisia aineita, tuotteita eikä eliöitä siten, että sen käytöstä voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle taikka laatuvirheitä eläimistä saataviin tuotteisiin. Rehussa ei saa esiintyä salmonellabakteeria.

Haitallisten aineiden ja tuotteiden sallituista enimmäispitoisuuksista rehuissa säädetään haitallisista aineista eläinten rehuissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/32/EY liitteen I muuttamisesta annetuilla komission asetuksilla.

7 §

Rehuaineet

Rehuaineiden tulee olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne soveltuvat eläinten ruokintaan.

Euroopan unioni julkaisee yhteisön rehuaineluettelon markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 24 ja 26 artiklan mukaisesti.

8 §

Erityisravinnoksi tarkoitetut rehut

Erityisravinnoksi tarkoitettujen rehujen tulee olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan eläinten erityisiin ravitsemuksellisiin tarpeisiin soveltuvia.

Vain sellaisia erityisravinnoksi tarkoitettuja rehuja saa saattaa markkinoille, joiden käyttötarkoitukset ja tärkeimmät ravitsemukselliset ominaisuudet vastaavat erityisravinnoksi tarkoitetun rehun käyttötarkoitukseluettelossa tarkoitettua tarkoitusta.

Erityisravinnoksi tarkoitetun rehun käyttötarkoitukseluettelosta ja näitä rehuja koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 10 artiklassa ja erityisravintoasetuksessa.

9 §

Rehun lisäaineet

Rehun lisäaineiden hyväksymisestä ja markkinoille saattamisesta säädetään lisäaineasetuksen 3—5 artiklassa.

10 §

Muuntogeeniset rehut

Gm-elintarvike- ja rehuasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rehujen hyväksymisestä ja markkinoille saattamisesta säädetään gm-elintarvike- ja rehuasetuksen 17—19 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä gm-elintarvike- ja rehuasetuksen edellyttämistä kansallisesta yhteysviranomaisesta, muuntogeenisten rehujen turvallisuusarvioinnista sekä muuntogeenisten rehujen hyväksymistä koskevan kansallisen kannan muodostamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Rehuseokset

Rehuseosten tulee olla laadultaan, koostumukseltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne soveltuvat eläinten ruokintaan. Rehuseos saa sisältää vain 7—10 §:ssä tarkoitettuja, rehuille säädetty vaatimukset täyttäviä rehuja.

12 §

Lääkerehut

Lääkerehun valmistukseen saa käyttää vain lääkettä, joka on hyväksytty Euroopan unionin keskitetyllä menettelyllä tai jolle Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus on lääkelain nojalla myöntänyt myyntiluvan tai muun kulutukseen luovuttamisluvan.

Lääkerehuja valmistavan ja markkinoille saattavan on pidettävä lääkerehun valmistukseen ja luovutukseen liittyvistä tiedoista tiedostoa. Lääkerehut on varastoitava, pakattava ja kuljetettava asianmukaisesti.

Valmistaja ja jälleenmyyjä saavat luovuttaa lääkerehua vain eläinlääkärin kirjoittaman lääke-
rehumääräyksen perusteella eläimen omistajalle tai haltijalle.

Sen lisäksi, mitä 1–3 momentissa säädetään, lääkerehuihin sovelletaan rehuseoksia koskevia säännöksiä.

Tarkempia säännöksiä lääkerehun valmistusta koskevista vaatimuksista, valmistusta ja luovutusta koskevasta kirjanpidosta, toiminnan järjestämisestä, lääkerehun määräämisestä ja luovutuksesta sekä tuonnista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

13 §

Rehusta annettavia tietoja koskevat yleiset vaatimukset

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään rehusta annettavista tiedoista, rehun pakkauksessa, etiketissä, saateasiakirjassa, esitteessä, mainoksessa tai muuten markkinoinnin ja rehun esillepanon yhteydessä rehusta on annettava totuudenmukaiset ja riittävät tiedot.

Rehuaineiden ja rehuseosten merkinnöissä ja esillepanossa sallittavien väittämien periaatteista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 13 artiklassa.

14 §

Rehujen merkintävaatimukset

Rehuaineiden ja rehuseosten pakollisista merkinnöistä ja niiden esittämisestä säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevassa asetuksessa, TSE-asetuksessa, gm-elintarvike- ja rehuasetuksessa, gmo-jäljitettävyyasetuksessa sekä sivutuoteasetuksessa. Rehuaineista ja rehuseoksista voidaan antaa myös muita tietoja, jos noudatetaan markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen yleisiä periaatteita ja tiedot ovat yksiselitteisiä sekä mitattavissa ja perusteltavissa. Rehun lisäaineiden ja esiseosten merkintävaatimuksista säädetään lisäaineasetuksessa.

Lemmikkieläinten rehuseoksissa voidaan rehuaineen erityisnimen sijaan käyttää sen ryhmän nimeä, johon rehuaine kuuluu markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 17 artiklan mukaisesti.

Säännösten vastaisen rehuaineen ja rehuseoksen merkitsemisestä säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 20 artiklassa.

Loppukäyttäjille suoraan tai välillisesti tarkoitettujen rehujen merkintöjen on oltava ainakin suomen ja ruotsin kielellä. Rehussa, jota myydään vain yksikielisessä kunnassa, voidaan kuitenkin käyttää tämän kunnan kielellä olevia yksikielisiä merkintöjä. Kaksikielisessä kunnassa myyntipaikalla pakattuun rehuun sekä irtorehuun, jota rehun valmistaja toimittaa suoraan loppukäyttäjälle, ja rehuun, jota rehualan alkutuotannon toimija toimittaa toiselle rehualan alkutuotannon toimijalle, merkinnät voidaan tehdä kyseisen loppukäyttäjän omalla kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi.

Rehuaineista ja rehuseoksista ilmoitettavien energia- ja valkuaisarvojen tulee perustua Luonnonvarakeskuksen julkaisemiin laskentaperusteisiin, jollei Euroopan unionin lainsäädännössä muuta säädetä.

Tarkempia säännöksiä rehuaineiden ja rehuseosten energia- ja valkuaisarvon määrittämisestä, ilmoittamisesta ja merkitsemisestä sekä lemmikkieläinten rehuseosten rehuaineryhmistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Rehujen pakkausvaatimukset

Rehujen on oltava turvallisesti ja tuotteen ominaisuudet huomioon ottaen asianmukaisesti pakattuja.

Rehuaineiden ja rehuseosten pakkausvaatimuksista säädetään markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 23 artiklassa ja lisäaineiden ja esiseosten pakkausvaatimuksista lisäaineasetuksen 16 artiklassa.

16 §

Tilapäiset rajoitukset

Ruokavirastolla on oikeus antaa tilapäinen määräys, jolla kielletään rehun valmistus, markkinoille saattaminen, käyttö, tuonti tai vienti taikka rajoitetaan niitä, sekä määrätään kielletyt rehut poistettaviksi markkinoilta tai alkutuotantopaikkojen ja muiden rehun hallussapitäjien varastoista, jos on perusteltua syytä olettaa, että rehu voi aiheuttaa vakavaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle.

Ruokavirasto voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa 1 momentissa tarkoitettusta kiellosta ja rajoituksesta, jos voidaan varmistua siitä, että luvan kohteena oleva rehu ei aiheuta vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle.

3 luku

Toiminnan harjoittamista koskevat vaatimukset

17 §

Toiminnan järjestäminen

Rehualan toimija on velvollinen järjestämään toimintansa siten, että toiminnalle ja rehuille rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä laissa ja sen nojalla säädetyt vaatimukset täyttyvät.

Rehualan toimijalla on oltava rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa asianmukaiset tilat, laitteet ja kalusto. Rehujen käsittelyssä, käytössä, kuljetuksessa ja varastoinnissa on noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta terveys-, turvallisuus- ja ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Vietäessä rehuja Euroopan unionin ulkopuoliseen valtioon rehualan toimija vastaa vastaanottajavaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä.

Tarkempia säännöksiä rehujen käsittely-, käyttö-, kuljetus- ja varastointivaatimuksista, toimijoiden omavalvonnasta ja laadunvarmistuksessa tehtävistä tutkimuksista sekä toimenpiteistä havaittaessa määräysten vastaista rehua annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

18 §

Rehualan toimijan luotettavuus

Rehualan toimijan on oltava luotettava. Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos hän on:

1) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana elinkeinotoiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta rehujen turvallisuuden varmistamista kohtaan;

2) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; taikka

3) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Jos rehualan toimija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät rehualan toimijaan tai tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

Ruokavirasto voi toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitettua velvoitteidenhoitoselvityksen.

19 §

Rehualan toimijan ilmoitusvelvollisuus

Rehualan toimijan on tehtävä Ruokavirastolle kirjallinen ilmoitus toiminnastaan ja sen olennaisista muutoksista sekä toiminnan lopettamisesta rekisteröintiä varten siten kuin rehuhygieniasetuksen 9 artiklassa säädetään.

Ilmoitukseen on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) toimijan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot laitospohtaisesti;
- 2) toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, henkilötunnus tai tilatunnus;
- 3) tieto toiminnan luonteesta tai sen olennaisesta muuttamisesta.

Rehualan toimijan on ilmoitettava kerran vuodessa Ruokavirastolle sen pyytämällä tavalla tiedot valmistukseen käytetyistä ja valmistetuista rehuista. Ilmoituksessa on myös eriteltävä tuodut ja viedyt rehut.

Tarkempia säännöksiä toiminnan luonnetta koskevista ilmoitettavista tiedoista ja ilmoitusmenettelystä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

20 §

Rehualan toimijan hyväksyminen

Rehualan toimijan on ennen toiminnan aloittamista haettava toiminnalleen Ruokaviraston hyväksyminen, jos tarkoituksena on harjoittaa rehuhygieniasetuksen 10 artiklassa tai liitteen II kohdan "toimitilat ja laitteisto" 10 alakohdassa tarkoitettua toimintaa, TSE-asetuksen liitteessä IV tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua hyväksyntää edellyttävää toimintaa, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen liitteen VIII 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa taikka lääkerahujen valmistusta tai niiden markkinoille saattamista. Rehuhygieniasetuksen mukaisista hyväksymisen edellytyksistä säädetään asetuksen 13 artiklassa ja TSE-asetuksen mukaisista hyväksymisen edellytyksistä asetuksen liitteessä IV.

Hyväksymistä koskevaan hakemukseen on liitettävä seuraavat tiedot:

- 1) toimijan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot laitospohtaisesti;
- 2) toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, henkilötunnus tai tilatunnus;
- 3) tieto toiminnan luonteesta tai sen olennaisesta muuttamisesta;
- 4) ajankohta, jolloin toiminta tai muutettu toiminta on tarkoitus aloittaa.

Myös hyväksytyn laitoksen harjoittaman toiminnan olennaisen muutoksen on oltava hyväksytty ennen muutetun toiminnan aloittamista. Toimijan on varattava valvontaviranomaiselle tilaisuus tarkastuksen suorittamiseen tuotantoyksiköissään ja muissa toimitiloissaan ennen toiminnan aloittamista.

Rehualan toimija on hyväksyttävä, jos rehuhygieniasetuksessa ja TSE-asetuksessa säädetyt vaatimukset täyttyvät. Hyväksyminen voidaan antaa ehdollisena rehuhygieniasetuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Hyväksytylle toimijalle voidaan ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvien vaarojen ennaltaehkäisemiseksi asettaa toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

Tarkempia säännöksiä toimijan hyväksymistä koskevassa hakemuksessa annettavien tietojen sisällöstä ja hakemusmenettelystä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

21 §

Tietojen kirjaamista ja jäljitettävyyttä koskevat vaatimukset

Rehualan toimijan on pidettävä toimintaansa liittyvistä tiedoista tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan selvittää valvontaa ja rehujen jäljitettävyyttä varten tarpeelliset tiedot. Velvollisuudesta kirjata tietoja säädetään myös yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan 2 ja 3 kohdassa, rehuhygieniasetuksen liitteissä I ja II sekä sivutuoteasetuksen 22 artiklassa. Velvollisuus kirjaamiseen koskee tietoja, joiden avulla rehu voidaan jäljittää sekä tuotantopanosten käyttöä ja tuotantoprosessien hallintaa seurata.

Tarkempia säännöksiä tiedoston sisällöstä, järjestämisestä ja säilytyksestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Rehualan toimijan tiedonantovelvollisuus

Jos rehualan toimijalla on syytä epäillä, ettei sen markkinoille saattama tai käyttämä rehu täytä rehujen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, taikka omavalvonnassa havaitaan haitallisten aineiden, tuotteiden tai eliöiden suurimpien sallittujen enimmäispitoisuuksien ylittyneen, siitä on välittömästi ilmoitettava Ruokavirastolle. Markkinoille saatetun rehun aiheuttamien riskien välttämiseksi rehun markkinoille saataneen toimijan on välittömästi ilmoitettava rehun salmonellahavainnosta toimijalle, jolle rehua on toimitettu. Rehua käyttävän toimijan on ilmoitettava välittömästi rehun valmistajalle, jos tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyssäännöstö") annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 4 artiklan 27 kohdassa tarkoitettuun pitoaikaan on salmonellaepäilyn tai todetun salmonellatartunnan vuoksi kohdistettu taudin leviämisen estämistä koskeva päätös.

Rehualan toimijan on viivytyksettä ilmoitettava Ruokavirastolle säännösten vastaiseen rehuun viittaavista tutkimustuloksista, jos tutkimuksen on tehnyt 37 §:ssä tarkoitettu laboratorio, sekä annettava laboratoriolle ohjeet 35 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten ja yhteenvetojen lähettämiseen.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten tekemisestä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Määräysten vastaisen rehun markkinoilta poistamisesta säädetään yleisen elintarvikeasetuksen 20 artiklassa.

23 §

Lupa käyttää hyväksymätöntä rehun lisäainetta

Toimijan, joka aikoo käyttää tieteellisessä kokeessa tuotantoeläinten ruokinnassa lisäaineena ainetta, jota ei ole hyväksytty kyseiseen tarkoitukseen, tulee hakea lupa käytölle Ruokavirastolta. Ruokavirasto voi myöntää luvan, jos aineen hyväksymisen edellytyksenä on sen tehokkuuden osoittaminen tuotantokokeessa. Lupa myönnetään, jos arvioidaan, ettei kokeesta ole todennäköisiä haitallisia vaikutuksia ihmisten tai tuotantoeläinten terveyteen taikka ympäristöön.

Luvan hakijan on nimettävä kokeelle vastuuhenkilö. Hakijan on liitettävä lupahakemukseen koesuunnitelma, josta käyvät ilmi tiedot käytettävästä aineesta, sen käyttötarkoituksesta, käyttömäärästä, kokeessa käytettävistä tuotantoeläimistä, koeasetelmasta ja kokeen kestosta.

Tarkempia säännöksiä lupahakemusmenettelystä ja lupahakemuksen sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

24 §

Tieteellisen kokeen keskeyttäminen

Edellä 23 §:ssä tarkoitettu koe on keskeytettävä, jos kokeen aikana ilmenee, että aineella on sellaisia merkittäviä haitallisia vaikutuksia ihmisten tai tuotantoeläinten terveyteen taikka ympäristöön, joita ei ole voitu ennakoida lupaa myönnettäessä. Kokeen vastuuhenkilön on ilmoitettava kokeen keskeyttämisestä viipymättä Ruokavirastolle.

4 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

25 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on tämän lain ja rehuja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot valvonta-asetuksen 100 artiklan mukaisesti.

26 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto:

- 1) suunnittelee, ohjaa ja kehittää valtakunnallista rehuvalvontaa;
- 2) vastaa tämän lain sekä rehuja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanon ja noudattamisen valtakunnallisesta valvonnasta;
- 3) huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta ja valvontatulosten julkaisusta vuosittain;
- 4) laatii valvontasuunnitelmat ja raportit valvonnan toteutumisesta;
- 5) nimeää ja hyväksyy laboratoriot hakemuksesta;
- 6) valvoo, että 32 ja 34 §:ssä tarkoitetut laboratoriot noudattavat rehuista annettuja määräyksiä;
- 7) antaa vientitodistuksia;
- 8) myöntää luvan tieteellisessä kokeessa sellaiselle rehun lisäaineena käytettävälle aineelle, jota ei ole hyväksytty;

9) toimii yleisen elintarvikeasetuksen 50 artiklan mukaisena nopean hälytysjärjestelmän kansallisena yhteyspisteenä;

10) arvioi rehuhygieniasetuksen 21 artiklassa tarkoitetut kansalliset hyvän käytännön ohjeet;

11) pitää yllä rehuhygieniasetuksen 24 artiklassa tarkoitettua kolmansien maiden tuotantolaitosten luetteloa;

12) vastaa valvonta-asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua virallista valvontaa suorittavien henkilöiden koulutuksesta;

13) vastaa valvonta-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua koordinaatiosta ja yhteydenpidosta komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa;

14) nimeää luonnolliset henkilöt, joille tiettyjä viralliseen valvontaan kuuluvia tehtäviä on siirretty valvonta-asetuksen 28 artiklan perusteella;

15) toimii valvonta-asetuksen 103 artiklassa tarkoitettuna yhteyselimenä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä;

16) vastaa valvonta-asetuksen 115 artiklassa tarkoitettua erityistilanteisiin varautumista koskevan valtakunnallisen valmiussuunnitelman laatimisesta ja toimittaa sen ja siihen tehdyt muutokset maa- ja metsätalousministeriölle.

Lisäksi Ruokavirasto vastaa rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä toimivaltaiselle viranomaiselle säädettyistä tehtävistä, jollei tehtävää ole tässä laissa säädetty muulle viranomaiselle.

27 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvovat Ruokaviraston ohella rehuja omalla toimialueellaan.

28 §

Aluehallintovirasto

Aluehallintovirastot valvovat Ruokaviraston ohella lääkerehuja omalla toimialueellaan.

29 §

Tulli

Tulli valvoo Ruokaviraston ohella muiden kuin eläinperäisten rehujen vientiä sekä salmonellabakteerin esiintymistä erityisen riskialttiiden rehujen tuonnin yhteydessä.

30 §

Valtuutetut tarkastajat

Ruokavirasto voi kirjallisesti nimetä ulkopuolisen luonnollisen henkilön suorittamaan erikseen määriteltyjä viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä valvonta-asetuksen 28 ja 30 artiklan mukaisesti (*valtuutettu tarkastaja*). Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee Ruokavirasto.

Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa ([412/1974](#)).

Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan hänen hoitaessaan 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), saamen kielilakia (1086/2003), julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (306/2019). Valtuutetulle tarkastajalle annettujen ja tarkastajan laatimien asiakirjojen julkisuudesta, tarkastajan vaitiolovelvollisuudesta ja asiakirjan julkisuuden toteuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999).

Valtuutetun tarkastajan tulee rehualan toimijan niin vaatiessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan.

31 §

Rehujen vienti

Ruokavirasto antaa rehualan toimijan pyynnöstä rehuja koskevia vientitodistuksia, jos todistettavaksi vaadittujen asioiden paikkansapitävyydestä voidaan varmistua ja vastaanottajavaltion asettamat vaatimukset todistuksen antamiselle täytyvät, sekä osallistuu tarvittaessa 17 §:n 3 momentissa tarkoitettujen viranomaisvaatimusten selvittämiseen, jollei vaatimuksista voida muulla tavalla varmistua. Lisäksi Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa rehujen markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien asiakirjojen laatimiseen ja muuhun selvitystyöhön.

Ruokavirasto voi keskeyttää osallistumisen mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytyksiä selvitystyön jatkamiselle ei enää ole.

5 luku

Laboratoriot

32 §

Viralliset laboratoriot ja viranomaisnäytteiden tutkiminen

Valvontaviranomaisen tämän lain mukaista valvontaa varten ottamat tai ottamat näytteet on tutkittava Ruokavirastossa taikka Ruokaviraston nimeämässä Suomessa tai toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevassa virallisessa laboratoriossa. Näytteitä tutkivan laboratorion tulee täyttää valvonta-asetuksessa säädetty vaatimukset. Laboratoriolla voi olla myös liikkuva toimintayksikkö.

33 §

Omavalvontanäytteiden tutkiminen

Salmonellan varalta otetut lainsäädännön edellyttämät omavalvontanäytteet on tutkittava Ruokaviraston hyväksymässä omavalvontalaboratoriossa, Ruokavirastossa tai Ruokaviraston nimeämässä virallisessa laboratoriossa. Laboratoriolla voi olla myös liikkuva toimintayksikkö.

Omavalvontanäytteiden tutkimisesta dioksiinin varalta säädetään rehuhygieniasetuksen liitteessä II.

34 §

Omavalvontalaboratorion hyväksyminen

Omavalvontalaboratorion hyväksymisen edellytyksenä on, että pätevyyden täyttyminen on osoitettu vaatimustenmukaisuuden arviointipalvelujen pätevyyden toteamisesta annetun lain (920/2005) mukaisesti akkreditoinnin tai akkreditointiin rinnastettavan pätevyyden arvioinnin perusteella. Arvioidun laboratorion pätevyys on arvioitava uudelleen vähintään kolmen vuoden välein.

Jos laboratorio ei täytä 1 momentissa säädettyjä vaatimuksia, mutta puutteet ovat sellaisia, ettei tutkimusten luotettavuus vaarannu, Ruokavirasto voi hyväksyä laboratorion määräajaksi. Laboratorion on korjattava puutteet ja haettava lopullista hyväksymistä annetun määräajan kuluessa.

Hyväksytylle laboratoriolle voidaan ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle aiheutuvien vaarojen ennaltaehkäisemiseksi asettaa toimintaa koskevia vaatimuksia, rajoituksia ja muita ehtoja.

Tarkemmat säännökset hyväksytyistä laboratorioista kuvaavista standardeista, laboratorioden laatujärjestelmille asetettavista vaatimuksista ja muista laboratorioden hyväksymisen vaatimuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

35 §

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on viivytyksettä ilmoitettava säännösten vastaiseen rehuun viittaavista tutkimustuloksista toimeksiantajalleen ja eläimen ja ihmisten välillä mahdollisesti suoraan tai välillisesti siirtyvien tautien tai tartuntojen seurantaan ja valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja niiden tuloksista Ruokavirastolle.

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on toimitettava tutkimuksissa eristetyt mikrobikannat kansalliseen vertailulaboratorioon sekä Ruokavirastolle viraston pyynnöstä yhteenveto tekemistään 32 ja 33 §:ssä tarkoitetuista tutkimuksista ja niiden tuloksista. Edellä 33 §:ssä tarkoitettujen tutkimusten ja niiden tulosten yhteenvedot eivät saa sisältää henkilötietoja eivätkä valvontakohteen tunnistetietoja.

Virallisen laboratorion ja hyväksytyn omavalvontalaboratorion on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastolle toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnan keskeyttämisestä ja toiminnan lopettamisesta.

Tarkemmat säännökset ilmoitusten ja yhteenvetojen sisällöstä ja toimittamisesta sekä mikrobikantojen lähettämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

36 §

Kansallisen vertailulaboratorion ilmoitusvelvollisuus

Kansallisen vertailulaboratorion on pyydetäessä ilmoitettava Ruokavirastolle ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle epidemiologista seuranta varten tarvittavat tiedot sekä Ruokavirastolle lisäksi valvonnan ohjausta varten tarvittavat tiedot 35 §:n 2 momentissa tarkoitetuista mikrobikannoista. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle toimitettavat tiedot eivät saa sisältää valvontakohteiden tunnistetietoja.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja toimittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

37 §

Nimetyt laboratoriot

Ruokavirasto voi nimetä toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan laboratorion tutkimaan salmonellan varalta otettuja lainsäädännön edellyttämiä omavalvontanäytteitä.

Ruokavirasto nimeää 1 momentissa tarkoitetun laboratorion rehualan toimijan hakemuksesta. Nimeämisen edellytyksenä on, että laboratorio täyttää salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 12 artiklan 1 kohdassa säädetty vaatimukset laadunvarmistusjärjestelmästä ja kyseinen laadunvarmistusjärjestelmä on kyseisen jäsenvaltion asianomaisen toimielimen todentama.

Nimeämistä ei tarvitse hakea, jos laboratorio täyttää valvonta-asetuksen 37 artiklan 4 kohdan e alakohdassa säädetty vaatimukset.

Tarkempia säännöksiä hakemusmenettelystä ja laboratorioden nimeämisestä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 luku

Valvonta

38 §

Virallisen valvonnan järjestäminen

Rehuja ja rehualan toimijoita on valvottava tasapuolisesti ja säännöllisesti. Valvontaa on tehostettava, jos on epäiltävissä, että rehu tai rehualan toimijan toiminta ei täytä rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia. Valvontatoimenpiteiden on oltava tarkoituksenmukaisia ja ne on sopivalla tavalla kohdistettava kaikkiin rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheisiin alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja käyttöön.

Tarkempia säännöksiä valvonnan järjestämisestä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

39 §

Ennakkoilmoitus ja näytteenotto erityisen riskialttiista rehusta

Rehualan toimijan on ilmoitettava Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavasta erityisen riskialttiista rehuerästä ennen erän vastaanottamista Ruokavirastolle mahdollista näytteenottoa varten.

Ennakkoilmoituksessa tulee esittää seuraavat tiedot:

- 1) tuojan nimi ja osoite;
- 2) tuojan yritys- tai yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, henkilötunnus tai tilatunnus;
- 3) rehun nimi ja luonne;
- 4) rehuerän määrä;
- 5) lähtömaa;
- 6) Suomen alueelle saapumisen ajankohta ja paikka;
- 7) tuontitapa.

Tuotavaa rehua voidaan Ruokaviraston määräyksestä säilyttää Tullin valvonnassa Ruokaviraston hyväksymässä paikassa, kunnes Ruokavirasto on saanut riittävän selvityksen siitä, että rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetty vaatimukset täyttyvät.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, milloin ja miten rehualan toimijan on tehtävä ennakkoilmoitus 1 momentissa tarkoitetuista rehueristä Ruokavirastolle, sekä siitä, miten näytteenotto ja muu tuontitarkastus tulee suorittaa.

40 §

Ruokaviraston valvontasuunnitelma ja raportointi

Ruokavirasto laatii rehuvalvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen valvontasuunnitelman osana valvonta-asetuksen 109 artiklassa tarkoitettua monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa. Lisäksi Ruokavirasto laatii vuosittaisen valvontasuunnitelman rehuvalvonnan järjestämiseksi sekä raportit rehuvalvonnan toteutumisesta.

Vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa on määritettävä suoritettavien tarkastusten sisältö sekä valvontakohteiden tarkastusmäärä. Lisäksi suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteiden riskinarvioinnin ja suunnitelman toteutumisen arvioinnin perusteet.

Vuosiraportoinnin tulee sisältää rehunäytteiden analyysitulokset sekä koottuina valvonnan kannalta muut olennaiset tulokset, merkittävät muutokset, todettujen rikkomusten lukumäärä ja luonne sekä rikkomusten johdosta määrätyt toimenpiteet. Raportoinnin tulee sisältää myös tiedot rehujen alkuperästä sekä tilastot Suomessa valmistukseen käytetyistä ja valmistetuista rehuista, tuodut ja viedyt rehut eriteltyinä, sekä edellä mainittujen määristä.

Ruokaviraston on toimitettava maa- ja metsätalousministeriölle kuluvan vuoden valvontasuunnitelma kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä sekä raportit edeltävän kalenterivuoden valvonnasta kunkin vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

41 §

Viranomaisen tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus virallista valvontaa varten toteuttaa tässä laissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä toimenpiteitä, päästä tiloihin, joissa rehuja ja niitä koskevia asiakirjoja käsitellään, käytetään tai säilytetään, tarkastaa kuljetusvälineitä, rehualan toimijan kirjanpitoa ja 21 §:ssä tarkoitettua tiedostoa, ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä rehuista sekä antaa tarvittaessa kehoituksia rehumääräysten noudattamiseksi. Toimijalle on annettava todistus näytteenotosta.

Valvontakohteeseen, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus voidaan tehdä valvonta-asetuksen 9, 10 ja 14 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

Valvontaviranomainen saa tunnistautumatta tilata näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista rehuista. Näytteitä voidaan käyttää virallisessa valvonnassa. Saatuaan näytteen valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Toimijalla on oikeus omalla kustannuksellaan saada toinen asiantuntijalausunto näytteestä.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään Suomen viranomaisten tarkastusoikeudesta, koskee myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia, jos kyseinen Suomea sitova velvoite tätä edellyttää. Valvontaviranomaisen on näissä tarkastuksissa toimittava yhteistyössä kyseisten tarkastajien kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

42 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella ja Euroopan unionin tarkastajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaiselta, julkista tehtävää hoitavalta, rehualan toimijalta sekä 5 §:n 11 kohdassa tarkoitettulta toimijalta, jota ei pidetä rehualan toimijana. Myös valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot edellä tarkoitetuilta toimijoilta.

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rehualan toimijan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä 18 §:ssä tarkoitettun luotettavuuden selvittämiseksi tai 54 §:ssä tarkoitettua rekisteröinnin tai hyväksymisen keskeyttämistä tai peruuttamista varten.

43 §

Virka-apu

Poliisi ja Tulli ovat velvollisia antamaan virka-apua valvontaviranomaiselle valvontatehtävän suorittamiseksi. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä ja Tullin virka-avusta tullilain (304/2016) 100 §:ssä.

44 §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Valvontaviranomainen saa salassapitovelvoitteen estämättä luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liikesalaisuudesta toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

45 §

Valvontarekisteri

Ruokavirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä 19 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista rehualan toimijoista sekä 32, 34 ja 37 §:ssä tarkoitetuista laboratorioista (*valvontarekisteri*).

Valvontarekisteri on osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettua maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää.

46 §

Valvontarekisteriin merkittävät tiedot

Rehualan toimijasta valvontarekisteriin merkitään:

- 1) rehualan toimijan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 3) rehualan toimijan yritys- ja yhteisötunnus tai, jos sitä ei ole, henkilötunnus tai tilatunnus;
- 4) toiminnan kuvaus;
- 5) hyväksyntänumero, jos kyseessä on rehuhygieniasetuksen mukainen hyväksyntä;

6) tieto toimijalle 50–55 tai 57–60 §:n taikka rehuhygieniasetuksen 14–16 artiklan nojalla annetusta määräyksestä, kiellosta, rangaistuksesta ja muusta seurauksesta;

7) suoritettujen valvontatoimenpiteiden sekä vastaavat muut tämän lain mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Virallisista laboratorioista, hyväksytyistä omavalvontalaboratorioista ja nimetyistä laboratorioista valvontarekisteriin merkitään:

- 1) laboratorion nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) arvioinnin tai akkreditoinnin piirissä olevat määritysmenetelmät;
- 3) 37 §:ssä tarkoitetun laboratorion määritysmenetelmä;
- 4) laboratoriossa tutkimuksesta vastaavan henkilön nimi;
- 5) tieto hyväksymisen peruuttamisesta 55 §:n tai nimeämisen peruuttamisesta 56 §:n 2 momentin nojalla ja muusta seuraamuksesta;

6) tiedot suoritetuista valvontatoimista virallisissa laboratorioissa ja hyväksytyissä omavalvontalaboratorioissa sekä vastaavat muut tämän lain mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Ruokavirasto julkaisee 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella rehualan toimijoita ja laboratorioita koskevan luettelon.

Tiedot rehualan toimijoista poistetaan rekisteristä kymmenen vuoden ja laboratorioista kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai laboratorio on ilmoittanut valvontaviranomaiselle toimintansa loppumisesta, tai siitä, kun toiminta on loppunut. Rekisterimerkintä rangaistuksesta poistetaan kuitenkin, kun rangaistukseen tuomitsemisen syynä olleen teon rangaistavuus on poistettu. Jos rekisteriin merkitty tieto perustuu päätökseen, joka ei ole vielä lainvoimainen, ja päätös sittemmin kumotaan, tieto on poistettava välittömästi kumoamista koskevan päätöksen saatua lainvoiman.

Tarkempia säännöksiä rehualan toimijoiden rekisteriin merkitsemisestä voidaan antaa maaja metsätalousministeriön asetuksella.

47 §

Valvontaviranomaisen tiedonantovelvollisuus

Jos valvontaviranomainen tai valtuutettu tarkastaja tietää tai tällä on syytä epäillä, että rehu tai sen käyttö voi aiheuttaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle, valvontaviranomaisen ja valtuutetun tarkastajan on ilmoitettava tästä välittömästi toimivaltaiselle ympäristö-, elintarvike-, eläinlääkintä-, geeniteknikka- tai terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoitus tulee tehdä aina myös Ruokavirastolle. Ruokaviraston on tehtävä ilmoitus Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle, jos rehu tai sen käyttö voi aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle. Ilmoitukset tulee tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Valvontaviranomainen tai valtuutettu tarkastaja on velvollinen ilmoittamaan Ruokavirastolle valvontarekisteriin tarvittavat tiedot. Lisäksi valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä ilmoittamaan Ruokavirastolle tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja tämän lain mukaisen valvonnan seuranta varten.

Valvontaviranomaisen ja valtuutetun tarkastajan on toimitettava 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot Ruokaviraston määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien ilmoitusvelvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

48 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Ruokavirasto julkaisee internetsivuillaan vuosittain 40 §:ssä tarkoitetut raportit rehuvalvonnan toteutumisesta. Salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan saa julkaista.

Tarkempia säännöksiä valvonnan tulosten julkaisemisesta voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

49 §

Koneellinen allekirjoitus

Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty tämän lain mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

7 luku

Hallinnolliset pakkokeinot ja seuraamukset

50 §

Määräys

Sille, joka ei noudata tämän lain, rehuja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön tai niiden nojalla annettuja säännöksiä, valvontaviranomaisen on annettava asian laatu huomioon ottaen valvonta-asetuksen 138 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu määräys velvollisuuksien täyttämiseksi.

Valvontaviranomainen voi määrätä epäkohdan poistettavaksi, jos rehu tai siitä annetut tiedot, rehun tuotanto-, valmistus- tai jakeluvaihe taikka tuotantotilat, alkutuotantopaikka tai niissä harjoitettava toiminta voivat aiheuttaa terveysvaaraa, vaarantaa rehusta annettujen tietojen oikeellisuuden tai riittävyyden taikka johtaa kuluttajaa harhaan tai eivät muutoin vastaa rehuja koskevan lainsäädännön vaatimuksia. Epäkohta on määrättävä poistettavaksi välittömästi tai valvontaviranomaisen asettamassa määräajassa.

51 §

Rehuvalvonnan seuraamusmaksu

Toimivaltainen valvontaviranomainen voi määrätä rehualan toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron rehuvalvonnan seuraamusmaksun, jos toimija:

- 1) laiminlyö 14 tai 15 §:ssä säädettyä velvollisuutta rehun merkitsemisestä tai pakkaamisesta;
- 2) harjoittaa rehualan toimintaa tekemättä 19 §:ssä säädettyä ilmoitusta;
- 3) laiminlyö hakea toiminnalleen 20 §:ssä säädetyn hyväksymisen;
- 4) laiminlyö 21 §:ssä säädetyn tietojen kirjaamisvelvollisuuden;
- 5) laiminlyö 22 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden; taikka
- 6) 24 §:n vastaisesti laiminlyö kokeen keskeyttämisen tai keskeyttämisen ilmoittamisen.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi. Seuraamusmaksu vanheneviiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Seuraamusmaksu raukeaa maksuvelvollisen kuollessa. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

52 §

Kielto

Valvontaviranomainen voi kieltää rehun:

1) tuotannon ja valmistuksen, jos tuotanto-, valmistus- tai säilytystilat, valmistusmenetelmät tai -laitteet taikka valmistajan laadunvarmistusjärjestelmät tai tuotteet eivät täytä niille rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia;

2) käsittelyn, jos käsittely- tai säilytystilat, käsittelymenetelmät tai -laitteet taikka rehualan toimijan laadunvarmistusmenetelmät tai tuotteet eivät täytä niille rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia;

3) markkinoille saattamisen tai käytön:

a) jos rehu, sen pakkaaminen tai siitä annettavat tiedot eivät täytä rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia;

b) jos rehua käytetään sen käyttöohjeiden vastaisesti;

c) jos rehun valmistaja, markkinoille saattaja tai käyttäjä on laiminlyönyt 19 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden;

d) jos valmistajaa, markkinoille saattajaa tai käyttäjää ei ole hyväksytty 20 §:n mukaisesti; taikka

e) jos rehun tuotantoympäristössä tai kuljetuskalustossa on todettu salmonellabakteeri;

4) kuljetuksen tai varastoinnin, jos kuljetuskalusto tai varastointitilat eivät täytä rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia;

5) sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin, jos rehu ei täytä rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia.

Kielto voidaan määrätä vain, jos epäkohdasta voi aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle, jos se jatkuu tai toistuu taikka jos se aiheutetaan tahallisesti.

Kielto on määrättävä väliaikaisena, jos sen perusteena oleva epäkohta on mahdollista poistaa. Väliaikainen kielto on voimassa, kunnes valvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos sen perusteena oleva epäkohta on poistettu tai jos epäkohdalla ei enää kiellon määrittämisen kannalta ole merkitystä.

Kieltoa on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä valvontaviranomaisen päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

53 §

Rehun uudelleen käsittely, hävittäminen ja palauttaminen

Jos valvontaviranomainen on 52 §:n nojalla määrännyt rehun tuotantoa, valmistusta, käsittelyä, markkinoille saattamista, käyttöä, sisämarkkinakauppaa, tuontia tai vientiä koskevan kiellon, Ruokavirasto voi määrätä rehun hyväksymällään tavalla rehualan toimijan kustannuksella käsiteltäväksi uudelleen, hävitettäväksi, käytettäväksi muuhun tarkoitukseen tai palautettavaksi lähtömaahan. Päätökseen voidaan liittää määräyksiä sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

54 §

Rehualan toimijan rekisteröinnin ja hyväksymisen keskeyttäminen, muuttaminen ja peruuttaminen

Rehualan toimijan rekisteröinnin ja hyväksymisen keskeyttämisestä, muuttamisesta ja peruuttamisesta säädetään rehuhygieniasetuksen 14–16 artiklassa. TSE-asetuksen mukaisesta rekisteröitymisestä ja hyväksymisestä säädetään TSE-asetuksen liitteessä IV.

Ruokavirasto voi lisäksi keskeyttää tai peruuttaa rehualan toimijan rekisteröinnin tai hyväksynnän, jos toimija ei enää ole 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava, eikä toimija ole viranomaisen määräyksestä huolimatta korjannut laiminlyöntiä.

55 §

Omavalvontalaboratorion hyväksymisen peruuttaminen

Ruokaviraston on peruutettava hyväksytyn omavalvontalaboratorion hyväksyminen, jos laboratorio lopettaa toiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

Lisäksi Ruokavirasto voi peruuttaa omavalvontalaboratorion hyväksymisen, jos laboratorio olennaisesti rikkoo tai siellä harjoitettavassa toiminnassa olennaisesti rikotaan tässä laissa säädettyjä vaatimuksia eikä laboratorio Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa. Hyväksyminen voidaan kuitenkin peruuttaa välittömästi, jos se on ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle toiminnasta aiheutuvan kohtuuttoman vahingon vuoksi välttämätöntä.

Ruokavirasto voi peruuttaa omavalvontalaboratorion hyväksymisen myös 2 momentissa tarkoitetun asian käsittelyn ajaksi, jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

56 §

Laboratorion nimeämisen peruuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriö voi peruuttaa kansallisen vertailulaboratorion nimeämisen, jos vertailulaboratorio tai siellä harjoitettu toiminta ei täytä 36 §:ssä tai valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa säädettyjä vaatimuksia, epäkohta on olennainen eikä vertailulaboratorio maa- ja metsätalousministeriön määräyksestä huolimatta korjaa puutetta kohtuullisessa määräajassa.

Ruokavirasto voi peruuttaa virallisen laboratorion nimeämistä koskevan päätöksensä, jos laboratorio olennaisesti rikkoo tai siellä harjoitettavassa toiminnassa olennaisesti rikotaan tässä laissa säädettyjä vaatimuksia eikä laboratorio Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa.

Ruokaviraston on peruutettava 37 §:ssä tarkoitetun laboratorion nimeämistä koskeva päätöksensä rehualan toimijan pyynnöstä tai jos laboratorio lopettaa toimintansa.

Maa- ja metsätalousministeriö ja Ruokavirasto voivat peruuttaa laboratorion nimeämistä koskevan päätöksensä myös asian käsittelyn vaatimaksi ajaksi, jos se on ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle toiminnasta aiheutuvan kohtuuttoman vahingon vuoksi välttämätöntä taikka jos puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden.

57 §

Rehun lisäaineen käyttöluvan peruuttaminen

Ruokavirasto voi peruuttaa 23 §:ssä tarkoitetun luvan, jos luvanhaltija rikkoo olennaisella tavalla tässä laissa säädettyjä lupaehtoja.

58 §

Internetsivuston sulkeminen

Ruokavirasto voi määrätä rehualan toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos on ilmeistä, että sen välityksellä myytäväksi tarjottava rehu tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa eläinten terveydelle tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden laadulle, että ne johtavat rehun ostajaa olennaisesti harhaan taikka ovat muulla tavalla olennaisesti rehuja koskevan säännöksen tai määräyksen vastaisia.

Internetsivustosta on määrättävä suljettavaksi se sivuston osa, jossa tarjotaan myytäväksi mainitulla tavalla rehuja koskevan säännöksen tai määräyksen vastaisia rehuja. Jos sivuston osan sulkeminen ei poista säännöksen tai määräyksen vastaisuutta, tarvittaessa on määrättävä suljettavaksi koko sivusto.

Määräys internetsivuston tai sen osan sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Sivusto tai sen osa on pidettävä suljettuna, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

59 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

Ruokavirasto voi tehostaa 50 §:ssä tarkoitettua määräystä, 52 §:ssä tarkoitettua kieltoa sekä 53 §:ssä tarkoitettua uudelleen käsittelyä, hävittämistä tai palauttamista koskevaa määräystä uhkasakolla taikka teettämis- tai keskeyttämisuhalla.

Uhkasakosta, teettämis- ja keskeyttämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa ([1113/1990](#)).

60 §

Rehulakirikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) tuottaa, valmistaa, saattaa markkinoille, tuo tai vie rehua, joka ei täytä 6—15 §:ssä taikka niiden nojalla säädettyä vaatimusta,

2) rikkoo rehun valmistusta, käsittelyä, kuljetusta, varastointia, käyttöä tai omavalvontaa koskevaa 17 §:n 1 tai 2 momenttia tai 4 momentin nojalla annettua säännöstä,

3) rikkoo 16 §:n nojalla annettua tilapäistä kieltoa,

4) laiminlyö 19 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, 21 §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää tiedostoa taikka 42 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden antaa tietoja,

5) laiminlyö hakea rehualan toimijan 20 §:ssä tarkoitettua hyväksymistä,

6) antaa 13 tai 14 §:n vastaisesti tai muuten harhaanjohtavan tiedon rehusta tai sen ominaisuudesta,

7) laiminlyö noudattaa 15 §:ssä säädettyä pakkausvaatimusta,

8) rikkoo 50 §:n nojalla annettua määräystä, 52 §:n nojalla annettua kieltoa, 53 §:n nojalla annettua käsittely-, hävittämis- tai palauttamismääräystä taikka jatkaa toimintaansa, vaikka rekisteröinti tai hyväksyminen on rehuhygieniasäätöjen 14 artiklan nojalla keskeytetty tai 15 artiklan nojalla peruutettu taikka

9) rikkoo:

a) yleisen elintarvikeasetuksen 15 artiklan, rehuhygieniasetuksen 4 artiklan, liitteen I osan A tai liitteen II tai III taikka markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 4 tai 6 artiklan rehujen turvallisuutta koskevaa yleistä vaatimusta,

b) yleisen elintarvikeasetuksen 18 artiklan, gmo-jäljitettävyyssasetuksen 4 artiklan A kohdan tai 5 artiklan taikka rehuhygieniasetuksen liitteen I osan A kohdan II tai liitteen II vaatimusta rehujen jäljitettävyydestä ja tietojen kirjaamisesta,

c) rehuhygieniasetuksen 9 artiklan vaatimusta ilmoituksesta rekisteröintiä varten,

d) rehuhygieniasetuksen 10 artiklan tai liitteen II kohdan "toimitilat ja laitteisto" 10 alakohdan, markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 8 artiklan 2 kohdan tai liitteen VIII 1 kohdan taikka TSE-asetuksen liitteen IV vaatimusta laitoksen hyväksymisestä,

e) yleisen elintarvikeasetuksen 20 artiklan taikka markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 5 artiklan rehualan toimijaa koskevia vastuusäännöistä,

f) rehuhygieniasetuksen 5—7 artiklan tai liitteen I tai II omavalvontaa koskevaa velvoitetta,

g) yleisen elintarvikeasetuksen 12 artiklaa maastaviennistä,

h) rehun lisäaineasetuksen 3 artiklan tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 9 artiklan säännöstä markkinoille saattamisesta,

i) rehun lisäaineasetuksen 16 artiklan tai liitteen III, gm-elintarvike- ja rehuasetuksen 25 artiklan, gmo-jäljitettävyyssasetuksen 4 artiklan b kohdan tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 11 tai 13—20 artiklan taikka liitteen II tai V—VIII merkintää tai esillepanoa koskevaa säännöstä,

j) lisäaineasetuksen 16 artiklan tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen 23 artiklan säännöstä pakkaamisesta,

k) lisäaineasetuksen liitteen IV tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen liitteen I säännöstä yleisistä käyttöedellytyksistä,

l) lisäaineasetuksen 4 artiklan tai gm-elintarvike- ja rehuasetuksen 16 artiklan vaatimusta hyväksynnän hakemisesta,

m) TSE-asetuksen liitteen IV tai markkinoille saattamista ja käyttöä koskevan asetuksen liitteen III eläinten ruokintaa koskevaa kieltoa taikka

n) a—m alakohdassa mainitun asetuksen täytäntöönpanosta annettua Euroopan unionin lainsäädännön rehusäädöstä,

on tuomittava, jollei laiminlyöntiä tai teosta aiheutunutta vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle taikka ympäristölle ole pidettävä vähäisenä taikka jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *rehulakirikkomuksesta* sakkoon.

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta, jos uhkasakko on tuomittu maksettavaksi.

61 §

Rikosilmoituksen tekeminen

Ruokavirasto tekee 25—29 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten ja 30 §:ssä tarkoitettujen valtuutettujen tarkastajien puolesta rikosilmoituksen rehulakirikkomuksesta. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Rikoslaissa (39/1889) tai tämän lain 60 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rehulain soveltamisalaan kuuluvaa tekoa koskevassa esitutkinnassa Ruokavirastolle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Syyttäjän on varattava Ruokavirastolle tilaisuus lausunnon antamiseen ennen syyteharkinnan päättymistä. Asiaa tuomioistuimessa suullisesti käsiteltäessä Ruokavirastolla on läsnäolo- ja puheoikeus.

8 luku

Erinäiset säännökset

62 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Rehun valmistajan, valmistuttajan sekä rehua Euroopan unionin maista tai Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuovan on korvattava vahinko, joka rehun ammattikäytössä aiheutuu ostajalle siitä, että rehu ei täytä rehuja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä vaatimuksia. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei rehussa ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun hän saattoi rehun markkinoille.

Velvollisuudesta korvata rehusta henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitetulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutunut vahinko säädetään tuotevastuulaissa (694/1990).

63 §

Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain tai Euroopan unionin lainsäädännön nojalla suorittamasta valvonnasta perittävistä maksuista säädetään valvonta-asetuksessa. Tämän lisäksi sovelletaan valtion maksuperustelakia (150/1992), jollei valvonta-asetuksessa toisin säädetä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä.

64 §

Muutoksenhaku

Valtion viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta 20 ja 50—58 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa.

Muutoksenhausta 59 §:ssä tarkoitettuun uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen säädetään uhkasakkolaissa.

65 §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos valvonta-asetuksen 140 artiklassa tarkoitetun säännösten rikkomista koskevan ilmoituksen valvontaviranomaiselle on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyytensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan hänelle haittaa.

9 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

66 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2021.

Tällä lailla kumotaan rehulaki (86/2008). Tällä lailla kumotun lain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset ja päätökset jäävät edelleen voimaan.

67 §

Siirtymäsäännökset

Mitä 18 §:ssä säädetään, sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 2021.

Ennen tämän lain voimaantuloa rehulain tai Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) nojalla hyväksytyt tai ilmoitetut rehualan toimijat saavat ilman eri hyväksyntää tai ilmoitusta jatkaa toimintaansa.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin rehualan toimijoita koskeviin ilmoituksiin ja hyväksymishakemuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 27 kohta, sellaisena kuin se on laissa 624/2020, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019 ja 624/2020, uusi 28 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

27) ulkomaalaislaissa (301/2004), kansalaisuuslaissa (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetussa laissa (907/2017), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa (908/2017) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) säädettyjen ulkomaalaisen maahantuloa, maastalähtöä, oleskelua ja työntekoa sekä kansalaisuutta koskevien asioiden käsittelyä sekä niitä koskevaa päätöksentekoa ja niihin liittyvien valvontatehtävien hoitamista;

28) rehulain (/) 18 §:ssä tarkoitettua rehualan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1285/2019, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1100/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu sekä rehulain (/) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

2.

Laki**Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 27 kohta, sellaisena kuin se on laissa 624/2020, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 1112/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019 ja 624/2020, uusi 28 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus**Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus*

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tuke-
 maan:

27) ulkomaalaislaissa (301/2004), kansalaisuuslaissa (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetussa laissa (907/2017), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa (908/2017) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) säädettyjen ulkomaalaisen maahantuloa, maastalähtöä, oleskelua ja työntekoa sekä kansalaisuutta koskevien asioiden käsittelyä sekä niitä koskevaa päätöksentekoa ja niihin liittyvien valvontatehtävien hoitamista.

27) ulkomaalaislaissa (301/2004), kansalaisuuslaissa (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetussa laissa (907/2017), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetussa laissa (908/2017) ja kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetussa laissa (719/2018) säädettyjen ulkomaalaisen maahantuloa, maastalähtöä, oleskelua ja työntekoa sekä kansalaisuutta koskevien asioiden käsittelyä sekä niitä koskevaa päätöksentekoa ja niihin liittyvien valvontatehtävien hoitamista;

28) rehulain (/) 18 §:ssä tarkoitettua rehualan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1285/2019, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 45 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1110/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu.

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kasvinterveyslain (1100/2019) 26 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (1277/2019) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu *sekä rehu-*lain (/) 51 §:ssä tarkoitettu rehuvalvonnan seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20